

Г И ПИСМА
испращатъ
БУБОТИНОВА
го на вътрешнитъ Дѣла.

Цѣнатъ
„ДЪРЖАВЕНЪ
Е ЗА ЕДНА
12 фр
Единъ брой 2

Софія, Сѣбота 28-ый Юній 1880 г.

Съ Указъ, подъ № 295 отъ 25-ый текущій юній, по предложенію на Г-нъ Министръ на Финансытъ, представено съ докладътъ му отъ 25-ый текущій юній подъ № 88, постановяся: „По случай на отсѣствие на Финансовыйтъ Министръ, длъжността му да се изпълнява отъ Главныйтъ Секретарь при това Министерство Г-на Д Карамфиловича.“

Съ Указъ, подъ № 296 отъ 25-ый текущій юній, учреждася при Министерството на Финансытъ пято отдѣленіе подъ названіе „Статистическо Организационно“, и за подначалникъ въ това Отдѣленіе ся назначава г. Никола Ганчевъ, съ предвидѣната за тая длъжностъ заплата.

Г. г. Стоянъ Джанежзовъ и Карабетъ Ерамовъ ся назначаватъ въ сѣщото Отдѣленіе като временны чиновники, съ заплата на първыйтъ по 200 франка въ мѣсяцъ, а на послѣднийтъ по 250 фр.

Горнитъ лица почнуватъ да получаватъ жалуваньето си отъ деньтъ на приежаньето длъжноститъ.

УКАЗЪ

№ 1440

ФЕРДИНАНДЪ I

МОЩЕСТЬ И НАРОДНАТА ВОЛЯ
НА БЪЛГАРИЯ

Всего Наме Народно-
Народно Собрание, въ вѣ-
ку за сѣтъване, дереканъ
и прее.
универсални

кация на Българ-

тикация на
да събира

ре дѣлѣтъ,
и Финансытъ
Указъ: въ см. Собр. № 1440
Министръ на Народнитъ и Финансытъ: Кивелъ

Уважаеми читатели,

На 25.06.2025 г. Националният статистически институт на Република България (НСИ) отбелязва своята 145-а годишнина!

На 25 юни 1880 г. с указ е създадена една от първите институции в България, а именно Статистическото отделение към Министерство на финансите. Първата му задача е била да проведе преброяването на населението, което да оцени човешкия капитал. В дългогодишната си история Българската статистика провежда 18 преброявания на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства и повече от 85 години наблюдава домакинските бюджети. Ежегодно се провеждат над 300 различни статистически изследвания в 40 тематични области. Данните от проведеното през 2021 г. преброяване и до днес се използват в процеса на вземане на управленски решения на държавно ниво и при разпределяне на финансите в различни области като образование, здравеопазване, социална защита и други.

За тези 145 години многократно сме полагали усилия за усъвършенстване на нашата дейност за да заслужим своето достойно място в Европейската и световната статистическа система. Анализът на статистическата информация е ключов при реализирането на най-добрите възможни социално-икономически политики, както и при вземането на правилни решения за бъдещето на страната и обществото ни.

145 години е сериозна история за всяка институция. През изминалите години постигнахме много по отношение на координацията на статистическата дейност на държавата, подписани бяха редица меморандуми за разбирателство, които дадоха началото на ползотворни сътрудничества между НСИ и институциите на редица държави в сферите статистически изследвания на външната търговия със стоки, статистиката на туризма, преброяването на населението и жилищния фонд и други.

В резултат на нашата усилена работа през 2024 г. успешно приключи прегледът по присъединяването на България към Комитета по статистика към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Националният статистически институт получи висока оценка за ефикасната координация на Националната статистическа система, както и за високото качество на произвежданата от него и органите на статистиката официална статистическа информация, в съответствие с най-добрите практики и стандарти на ОИСР.

НСИ непрекъснато въвежда иновативни и ефективни информационни и комуникационни технологии и е-услуги. През 2024 г. беше обновена дигиталната библиотека на Института, която е една от първите и най-богати на онлайн съдържание дигитални статистически библиотеки в Европа.

НСИ работи усърдно за повишаване на капацитета и качеството на работа, за осигуряването на обективна и актуална статистическа информация, както и за координирането на национално равнище на всички дейности по разработването, производството и разпространението на националната и европейската статистическа информация.

Сред бъдещите ни приоритети са използването на нови източници на данни и нови технологии, включително изкуствен интелект за производството на официална статистика, ускоряването на иновациите и разширеното използване на експериментална статистика, изграждането на стратегически партньорства при сливането на националните и европейските екосистеми от данни.

Сред основните приоритети на НСИ е и сътрудничество с останалите институции, висшите училища, медиите и всички потребители на информация, както и използването на все повече и по-нови технологични решения и интердисциплинарни методи в националната статистика.

Благодаря Ви за доверието и подкрепата, Националният статистически институт ще продължава да ги оправдава!

доц. д-р Атанас Атанасов
Председател на НСИ

Уважаеми колеги и приятели,

145-ата годишнина от създаването на българската официална статистика е повод за гордост и признание за всички достойни българи, които свързаха професионалния си път с нея.

145 години Националният статистически институт е неразривна част от утвърждаването на държавността и просперитета на съвременна България.

145 години българските учени и специалисти допринасят за развитието на световната статистическа наука и международните статистически институции.

Днес българските статистици са уважавани и активни членове на европейското статистическо семейство, а НСИ е авторитетен партньор в съвместни изследователски и други международни проекти.

145-ата годишнина е и повод за поглед в бъдещето.

В днешния свят, белязан от увеличаващ се обем данни и източници на информация, обществото повече от всякога има нужда от надежден, професионален и безпристрастен източник на информация, какъвто е Националният статистически институт.

Мисията да предоставяш обективна картина на състоянието и тенденциите в развитието на страната, която да служи като основа за вземане на информирани решения, ще вдъхновява служителите на НСИ и за в бъдеще, носейки удовлетворение и усещане за изпълнен дълг в името на просперитета на България.

Честит празник!

доц. д-р Мариана Коцева
Генерален директор на Евростат

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2 - 3
<i>Обръщение на доц. д-р Атанас Атанасов - председател на Националния статистически институт</i>	2
<i>Обръщение на доц. д-р Мариана Коцева - генерален директор на Евростат</i>	3
РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА СТАТИСТИКА.....	1 2
УВОД	14
СТАТИСТИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ ПРЕДИ ОСВОБОЖДЕНИЕТО - ОТ 1834 ДО 1879 ГОДИНА	1 5 - 19
СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ДЪРЖАВНОТО СТАТИСТИЧЕСКО УЧРЕЖДЕНИЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА 1880 - 1900 ГОДИНА	20- 35
Михаил К. Сарафов - началник на Статистическото отделение от 01.08.1880 г. до 27.04.1884 година	
Първо преброяване на населението в Княжество България - 1880 година	
Възникване на статистика на външната търговия - 1880 година	
Начало на демографска статистика и статистика на цените на дребно - 1881 година	
Публикуване на статистически сведения на Дирекция на финансите на Източна Румелия - 1883 година	
Петър Калинков - управител (директор) на Статистическото бюро от 01.08.1884 г. до 27.01.1886 година	
Второ преброяване - 1884 г., проведено в Източна Румелия	
Публикуване на резултатите от преброяванията на населението - 1884 г. за Княжеството и 1888 г. за Източна Румелия	
Възникване на статистика на бракоразводите - 1885 година	
Иван Славов - директор на Статистическото бюро от 06.02.1886 г. до 15.12.1893 година	
Начало на статистическото изучаване на съобщенията и на статистиката на транспорта - 1886 година	
Второ преброяване на населението, в което се включват и сградите в България - 1887 година	
Начало на статистика на железопътния транспорт - 1888 година	
Трето преброяване на населението и жилищния фонд - 1892 година	
Тодор Иванчов - директор на Статистическото бюро от 23.12.1893 г. до 18.01.1899 година	
Начало на статистиката на международните преселвания (външната миграция) - 1893 година	
Първи статистически наблюдения в областта на образованието - 1895 година	
Първо преброяване на държавните чиновници и служещи в България - 1896 година	
Издаване на Закон за Дирекция на статистиката на Княжество България - 1897 година	
Начало на статистиката на: поземления фонд; посевните площи и трайните насаждения; средните добиви и реколтата; селскостопанските животни и на редовния военен набор - 1897 година	

Никола Имаретски - управител на Дирекцията на статистиката от януари 1899 г. до април 1899 година

Райчо Каролев - и.д. директор на Статистиката от 14.04.1899 г. до 07.09.1899 година

Васил Дюстабанов - директор на Статистиката от 07.09.1899 г. до 22.04.1903 година

Четвърто преброяване на населението и жилищния фонд - 1900 година

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 1901 - 1946 36 - 59

Владимир Шишманов - и.д. директор на Статистиката от 02.07.1903 г. до 19.07.1908 година

Петър Германов - директор на Статистиката от 19.07.1903 г. до 27.01.1908 година

Кирил Г. Попов - управляващ Дирекцията на Статистиката от 23.05.1903 г. до 02.07.1903 г. и главен директор на Статистиката от 28.01.1908 г. до 06.05.1927 година

Статистическо изучаване на промишлеността в България - 1904 година

Пето преброяване на населението и жилищния фонд - 1905 година

Списание „Месечни статистически известия“ - 1908 година

Първа официално призната анкета на насърчаваната държавна индустрия - 1909 година

Закон за Главна дирекция на статистиката - 1910 година

Първи „Статистически годишник на Царство България“ - 1910 година

Шесто преброяване в независима България - 1910 година

Важни изменения в регистрацията на движението на населението - 1912 година

Седмо преброяване на населението и жилищния фонд - 1920 година

Статистика на кооперативните сдружения - 1921 година

Статистика на трудовите конфликти и на трудовите злоупотреки - 1922 година

Статистика на библиотеките - 1923 година

Статистика на работническите заплати - 1924 година

Първо извадково изследване на домакинските бюджети на чиновническите и работническите домакинства - 1925 година

Първо общостопанско преброяване заедно с това на населението - 1926 година

Осмо преброяване на населението - 31 декември 1926 година

Статистика на наемите и статистика на цените на едро - 1926 година

Стефан Димитров - управител на Главната дирекция на статистиката от 07.05.1927 г. до 15.09.1931 година

Анкета за столетниците в България - 1927 година

Публикуване на данни за умиранията по причини - 1927 година

Създаване на репрезентативна разработка на базата на десетпроцентова случайна извадка - 1928 година

Регистриране на външната миграция - 1929 година

Начало на статистика на музеите - 1930 година

Ненчо Михайлов - управляващ Главната дирекция от 15.09.1931 г. до 09.08.1933 година

Наблюдение на изпратените и получените обикновени и препоръчани писма с въздушна помощ

Прокопи Киранов - главен директор на Статистиката от 09.08.1933 г. до юни 1934 година

Събиране на данни за електропроизводството в България - 1933 година

Събиране на данни за преработвателната индустрия - 1934 година

Славчо Загорев - главен директор на Статистиката от юни 1934 г. до 1937 година

Девето общо преброяване на населението - 1934 година

Първо проучване на приходите и разходите на селските домакинства - 1935 - 1936 година

Отчитане на продажбите на дребно на кооперативните пазари - 1936 година

Пенко Въжаров - и.д. главен директор на Статистиката от 1937 г. до края на 1943 година

Издаване на „Списък на населените места в Царството“ - 1939 година

Възникване на статистика на акционерните дружества и статистика на движението на наличностите в търговските и индустриалните предприятия - 1939 година

Статистика на заболяванията от остри заразни болести - 1940 година

Начало на статистическото изучаване на радиоапаратите и радиоабонатите - 1941 година

Яни Грудев - и.д. главен директор от началото на 1944 г. до 08.09.1944 година

Прокопи Киранов - главен директор на Статистиката от 09.09.1944 г. до края на 1946 година

Десето преброяване на населението и жилищния фонд - 1946 година

Изграждане на местни статистически органи към Главна дирекция на статистиката - 1946 година

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 1947 - 1989 60 - 77

Кирил Лазаров - главен директор на Статистиката от началото на 1947 г. до 20.08.1949 година

Реорганизация на Главната дирекция на статистиката - 1948 година

Възникване на статистиките на автомобилния и водния транспорт - 1948 година

Начало на статистически наблюдения в областта на вътрешната търговия - 1948 година

Кирил Владимиров - и.д. главен директор на Статистиката от 20.08.1949 г. до 31.12.1950 година

Статистически изследвания в областите капитални вложения и производствени фондове, промишленост, строителство - 1949 година

Първо преброяване на заетите лица в селското стопанство - 1949 година

Статистика на материално-техническото снабдяване и на жилищно-комуналното стопанство - 1950 година

Слав Георгиев Караславов - зам.-председател на Държавна планова комисия (ДПК) и директор на Статистиката от 01.01.1951 г. до 10.06.1952 година

Статистически изследвания за продуктивността на селскостопанските животни и за продукцията от животновъдството

Руси Русев Пенев - директор на Главна дирекция на статистиката от 11.06.1952 г. до 01.02.1953 година

Изчисления на националния доход на НР България - 1952 - 1953 година

Изследвания в областта на статистика на разходите за производство и себестойността на продукцията, продажбите на селскостопански произведения на кооперативните пазари - 1953 година

Създаване на Централно статистическо управление (ЦСУ) - 1953 година

Евгени Матеев - главен директор на Статистиката и председател на Централното статистическо управление от 02.02.1953 г. до края на 1961 година

Начало на редовно целогодишно наблюдение на домакинските бюджети в България на основата на стохастичната извадка - 1953 година

Нови изследвания за работната сила - 1955 година

Единадесето преброяване на населението и жилищния фонд - 1956 година

Наблюдение в областта на статистиката на науката и научното обслужване - 1957 година

Създаване на 30 окръжни отдела на статистиката - 1959 година

Издаване на сборник на ЦСУ - „Баланс на народното стопанство“ - 1959 година

Стефан Станев - председател на Централното статистическо управление (след това на Държавното управление за информация) от края на 1961 г. до месец юли 1971 година

Пробно преброяване - декември 1965 година

Дванадесето преброяване на населението и жилищния фонд - 1965 година

Изграждане на статистика на околната среда - 1973 година

Тринадесето преброяване на населението - 1975 година

Дано Балевски - началник на Централното статистическо управление при Министерство на информацията и съобщенията от юли 1971 г. до юни 1976 година

ЦСУ - самостоятелно ведомство - 1976 година

Разширяване обхвата на статистическите изследвания, публикационната дейност, засилено международно сътрудничество в областта на статистиката - 1971 - 1976 година

Веселин Никифоров - председател на Комитета по ЕССИ (Комитет по единна система за социална информация) от 11.01.1984 г. до 21.02.1986 г. и председател на Централното статистическо управление (ЦСУ) до 26.01.1987 година

Четиринадесето преброяване на населението - 1985 година

Създаване на Централно статистическо управление - 1986 година

Комитет по информатика, към който преминава ЦСУ - 1987 година

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 1990 - 2006..... 78 - 93

Станой Тасев - председател на ЦСУ от 26.01.1987 г. до 19 юли 1991 година

ЦСУ получава ранг на комитет към Министерския съвет - 1989 година

Изчисляване на индекс на потребителските цени (ИПЦ) - 1990 година

Приемане от Великото народно събрание на Закон за статистиката, с който се създава Националният статистически институт (НСИ) - 1991 година

Захари Карамфилов - председател на Националния статистически институт от 19.07.1991 г. до 20.05.1998 година

Петнадесето преброяване на населението - 1992 година

Наблюдения на приватизацията на предприятията от общественния сектор - 1993 година

Разработване на тримесечни сметки за изчисляване на БВП - 1994 година

Първо национално изследване на здравето състояние на населението чрез интервю - 1996 година

Създаване на Работна група 12 „Статистика“ - 1997 година

Александър Хаджийски - председател на Националния статистически институт от 20.05.1998 г. до 27.04.2007 година

Нов Закон за статистиката, разработен в съответствие с нормативната база на ЕС - 1999 година

Въвеждане от НСИ на Специална система за търговия (Special System of trade) - 1999 година

Стратегия за развитие на статистиката до 2006 г. - 2000 година

Присъединяване към Общата система за разпространение на данни (General Data Dissemination System - GDDS) на Международния валутен фонд - 2000 година

Шестнадесето преброяване на населението - 2001 година

Средносрочна програма за развитие на статистиката през периода 2003 - 2006 г. - 2002 година

Специално наблюдение на структурата на заплатите, напълно хармонизирано с изискванията на Евростат - 2003 година

Наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“, изцяло хармонизирано с изискванията на Евростат - 2003 година

Извадково наблюдение на разходите за труд, което обхваща всички променливи в съответствие с изискванията на Евростат - 2003 година

Закон за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки - 2006 година

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007 - 2025 94 - 125

Доц. д-р Стоян Цветков - председател на НСИ от 27.04.2007 г. до 25.01.2008 година

Включване на българската статистика в Европейската статистическа система - 2007 година

Доц. д-р Мариана Коцева - председател на НСИ от 25.01.2008 г. до 21.03.2012 година

Закон за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България - 2009 година

Стартиране на „Единна входна точка“ между НСИ и НАП при подаването на Годишните отчети за дейността на фирмите - 2010 година

96-а Конференция на Генералните директори на националните статистически институти (DGINS) на тема „Измерване на напредъка, благосъстоянието и устойчивото развитие“ - 2010 година

Седемнадесето електронно Преброяване на населението и жилищния фонд в България - 2011 година

Споразумение за сътрудничеството между НСИ на РБ и Департамента на статистиката на Йордания - 2011 година

Д-р Ренета Инджова - председател на НСИ от 21.03.2012 г. до 25.04.2014 година

Меморандум за разбирателство между НСИ и Националния институт по статистика на Република Румъния за сътрудничество в областта на статистиката - 2012 година

Обмяна на опит с делегация от Агенцията по статистика на Косово в НСИ - 2012 година

Стратегия за развитието на Националната статистическа система за периода 2013 - 2017 година

Инициативи на НСИ по повод международната година на статистиката - 2013 година

Сергей Цветарски - председател на НСИ от 12.06.2014 г. до 14.07.2022 година

Присъединяване на България към Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) на МВФ Plus - 2016 година

Споразумение между НСИ и Националната статистическа служба на Грузия за сътрудничество в областта на статистиката - 2016 година

Българско председателство на Съвета на Европейския съюз в областта на статистиката - 2018 година

Споразумение между НСИ и Националния статистически комитет на Република Беларус за сътрудничество в областта на статистиката - 2018 година

Меморандум за разбирателство за сътрудничество между НСИ и Статистическата служба на Република Сърбия - 2018 година

Провеждане на първата Европейска олимпиада по статистика за ученици - 2018 година

Закон за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година - 2019 година

Провеждане на втората Европейска олимпиада по статистика за ученици - 2019 година

Провеждане на Международен конкурс за статистически плакат - 2018 - 2019 година

Споразумение за сътрудничество между НСИ и Националното статистическо бюро на Република Молдова - 2019 година

Споразумение за сътрудничество в областта на статистиката между НСИ и Централното статистическо бюро на Палестина - 2019 година

НСИ - асоцииран член на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) - 2019 година

НСИ - координатор на Организацията за черноморско икономическо сътрудничество - 2020 година

Провеждане на третата Европейска олимпиада по статистика за ученици 2020 година

Провеждане на Международен конкурс за статистически плакат - 2020 - 2021 година

Осемнадесето преброяване на населението и жилищния фонд - 2021 година

Провеждане на четвърта Европейска олимпиада по статистика за ученици - 2021 година

Сертифициране на НСИ по водещите международни стандарти за информационна сигурност и за управление на качеството ISO 27001 и ISO 9001 - 2022 година

Доц. д-р Атанас Атанасов - председател на НСИ от юли 2022 година

Първа партньорска проверка на ОИСР за работата на НСИ - 2022 година

Провеждане на пета Европейска олимпиада по статистика за ученици - български отбор печели първо място на Европейския кръг - 2022 година

Разширено сътрудничество на национално ниво с всички заинтересовани страни - редица сключени споразумения - 2022 - 2024 година

Създаване на Синдикален съвет - 2023 година

Приемане на Национален списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на целите на Организацията на обединените нации за устойчиво развитие (ЦУР на ООН) - 2023 година

Провеждане на шеста Европейска олимпиада по статистика за ученици - 2023 година

Провеждане на Международен конкурс за статистически плакат - 2022 - 2023 година

НСИ - член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР - 2024 година

Втора партньорска проверка на ОИСП - 2024 година

Създаване на Консултативен съвет към председателя на НСИ - 2024 година

Въвеждане на нова информационна система „Статистически бизнес регистър“ (СБР) - 2024 година

Председателят на НСИ представя страната на 55-ата сесия на Статистическата комисия на ООН (СКООН) - 2024 година

Участие на доц. д-р Атанас Атанасов в 19-ата Конференция на Международната асоциация за официална статистика и Международния статистически институт - 2024 година

Участие на доц. Атанасов в Заседание на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси - 2024 година

Участие на доц. Атанасов в Международна конференция посветена на статистическата грамотност в Европа - 2024 година

Издаване на публикация на НСИ и УНИЦЕФ по случай 1 юни „Децата на България“ - 2024 година

Участие на доц. д-р Атанас Атанасов в 72-рата пленарна сесия на Конференцията на европейските статистики (КЕС) - 2024 година

Участие на доц. д-р Атанас Атанасов в 11-ата Европейската конференция за качество в официалната статистика - 2024 година

Участие на председателя на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов в среща на ръководителите на европейските статистически институции на тема „Разработване на визия за развитието на Европейската статистическа система до 2030 година“ - 2024 година

Избор на д-р Свилен Колев - зам.-председател на НСИ - за член на Изпълнителния борд на Комитета по парична и финансова статистика и статистиката на платежния баланс (CMFB) за мандат 2025 - 2026 година

Среща между заместник-председателя на НСИ д-р Свилен Колев и заместник-комисаря на Националното статистическо бюро на Китай г-жа Жуан Дзиенхон - 2024 година

Меморандум за разбирателство между НСИ и Статистическата служба на Република Гърция за сътрудничество в областта на статистиката - 2024 година

Обновяване на дигиталната библиотека на НСИ - 2024 година

Нова версия на Класификация на икономическите дейности (КИД - 2025) - 2024 година

Участие на доц. Атанасов в Конференция на производителите и ползвателите на европейска статистика „Отвъд БВП: минало, настояще, визия за бъдещето“ - 2024 година

Участие на доц. Атанасов в 5-ия Световния форум за данни на ООН - 2024 година

Разширяване на сътрудничеството на национално ниво - споразумения за сътрудничество - юли 2022 г. - май 2025 година

Провеждане на седма Европейска олимпиада по статистика за ученици - 2024 година

Изложба на НСИ на тема „Младешите на България в европейското семейство“ - 2024 година

Подобряване на условията на труд и заплащането в НСИ - 2024 - 2025 година

Адаптиране на информационните системи на НСИ за работа с евро - 2024 - 2025 година

Провеждане на 31 обучения за повишаване на квалификацията на служителите в НСИ - 2023 - 2025 година

Провеждане на Международен конкурс за статистически плакат - 2024 - 2025 година
Провеждане на осмата Европейска олимпиада по статистика за ученици 2025 година

ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	126
БИБЛИОГРАФИЯ.....	127
РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП	128

РАЗВИТИЕ НА

2024
Българската статистика става пълноправен член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

2020
НСИ е координатор на Организацията за черноморско икономическо сътрудничество (ОЧИС) в областта на статистиката за срок от две години.

2015
Формират се шест териториални статистически бюра, а във всеки областен град - отдели „Статистически изследвания“.

2007
Българската статистика се включва в Европейската статистическа система

- 1999**
- Закон за статистиката, разработен в съответствие със законодателството на Европейския съюз
 - Създават се териториалните статистически бюра

1991
Закон за статистиката - създава се **Националният статистически институт (НСИ)**

1934
Провежда се земеделска анкета, при която за първи път се използва извадков метод при събиране на данните.

1926
Първо общостопанско преброяване

1910
Закон за Главна дирекция на статистиката на Българското царство

1897
Закон за Дирекцията на статистиката на Българското Княжество

- 1880**
- Образуване на Статистическо организационно отделение към Министерството на финансите (25 юни 1880 година)

БЪЛГАРСКАТА СТАТИСТИКА

2023

Създава се Синдикален съвет - консултативен орган към председателя на НСИ. За първи път в НСИ е подписан Колективен трудов договор.

2022

Провежда се трета Партньорска проверка на Националната статистическа система на България в рамките на членството в Европейската статистическа система.

2018

НСИ за първи път ръководи заседанията на работна група „Статистика“ в рамките на българското председателство на Съвета на ЕС.

2011

Първо хибридно (на терен и електронно) преброяване на населението и жилищния фонд

2001

Провежда се Глобална оценка на Националната статистическа система от Евростат.

2000

- Закриване на преговорите по глава 12 „Статистика“ от преговорния процес за присъединяване към ЕС
- За първи път е разработена и приета от Националния статистически съвет Стратегията за развитие на статистиката до 2006 година.

1959

За първи път се изгражда мрежа от местни статистически органи във всички градски общини с население над 50 000 души.

1929

Започва издаването на списание „Статистика“.

1925

Първо наблюдение на домакинските бюджети

1910

Първи „Статистически годишник на Царство България“

1896

Първо преброяване на чиновниците

1881

- Статистическото отделение прераства в самостоятелно статистическо бюро.
- Проведено е първото преброяване на населението към 1 януари 1881 година.

УВОД

Историята на българската държавна статистика започва през 1880 г., когато към Министерството на правосъдието се учредява първото Статистическо отделение. Още в първите години след Освобождението новото Княжество България осъзнава, че разполага със стратегически инструмент за управлението и развитието на страната. Няколко месеца по-късно статистическото звено е присъединено към Министерството на финансите и скоро прераства в самостоятелно статистическо бюро.

Проведеното през 1881 г. първо преброяване на населението поставя трайната традиция за регулярно събиране на информация. В края на XIX и началото на XX век статистиката постоянно се разраства: въвежда се преброяване на чиновниците, поземлената собственост и индустрията, публикуват се „Месечни статистически известия“, а през 1910 г. се отпечатва и първият „Статистически годишник на Царство България“. През 1926 г. България става пионер в Европа, като прилага репрезентативен извадков метод за по-бързо обобщаване на данните за земеделските стопанства.

След Втората световна война, със Закона за организирането на статистиката от 1946 г., държавата изгражда мрежа от местни статистически органи, а

през 1953 г. се учредява Централно статистическо управление. Промените след 1990 г. довеждат до приемането на нов Закон за статистиката и създаването на Националния статистически институт (НСИ) - институция, която изгражда връзки с Европейската общност и хармонизира методите си с европейските стандарти.

В навечерието на XXI век България създава първата си дългосрочна стратегия за развитие на статистиката и успешно затваря преговорната глава „Статистика“ с ЕС. През 2007 г. НСИ става част от Европейската статистическа система, утвърждавайки се като надежден източник на данни. Всяка промяна в законите и въвеждането на нови методи затвърждават мисията на институцията - да предоставя достоверна, актуална и съпоставима статистическа информация в полза на обществото.

Така вече над 145 години НСИ е свидетел и летописец на българския напредък - от първите ръчно преброени данни до съвременната, високотехнологична статистика, гарантираща яснота и прозрачност в управленските решения и развитието на България.

**СТАТИСТИЧЕСКИ ПРОУЧВАНИЯ
ПРЕДИ ОСВОБОЖДЕНИЕТО**

1834 - 1879

През XVIII и XIX в. в големите европейски държави силно нараства интересът към населението, природните ресурси и икономиката на Османската империя. Интерес, продиктуван от стратегическото ѝ разположение, богатите природни ресурси и нестабилната вътрешнополитическа ситуация. Този интерес не е случаен, а е резултат от задълбочаващите се геополитически, икономически и научни стремежи на европейските сили в епохата на Просвещението, Индустриалната революция и колониалната експанзия. Те водят до желанието за изследване на европейските територии на империята, които са населени от народи, които отдавна се стремят към освобождение.

До края на XVIII век в Османската империя статистиката като наука и практика не е добре развита. Империята традиционно разчита на дефтери - регистри на население, поземлена собственост и данъци, използвани основно за фискални и военни цели. Под влияние на политическия и икономическия подем в Европа и интереса към народите на Балканския полуостров в Османската империя започва по-систематично събиране на статистически данни. Това е част от по-широката програма на Танзиматските реформи (1839 - 1876), целящи модернизацията на държавното управление.

Тези данни се използват не само за вътрешното управление, но и за представяне пред европейските държави, които често изисквали доказателства за способността на Империята да поддържа ред и да защитава правата на народите, които живеят в нея.

Същевременно Британската империя, Франция, Русия, Германия, Австро-Унгария и др. организират изследователски експедиции, които да проучат географските, природните и икономическите дадености на района на Балканите, както и етническата и религиозната картина в региона.

В резултат са събрани статистически и етнографски данни за Османската империя, които пред-

ставят алтернативен статистически прочит на живота на балканските народи.

Едни от най-видните фигури в проучването през този период са френският учен и пътешественик Ами Буе, руският историк и славяновед Юрий Венелин, унгарският етнограф, археолог, географ и художник Фелиц Каниц. Ами Буе е „откривателят“ за европейската общественост на българската етническа общност. Той успява да изучи основните характеристики на българското население и да ги представи убедително, като по този начин привлича за българската кауза интересът на големите европейски държави. Юрий Венелин пък е автор на „Старите и сегашни българи в тяхното политическо, народописно, историческо и религиозно отношение спрямо русите“. Това е първото задълбочено изследване на българите, с което се запознава Русия и в което географските познания са повече от етнографските. Венелин е задълбочен изследовател, обиколил българските земи на север от Балкана, който се опитва да опише характеристиките на народопсихологията и трудовите навици на българския етнос, но не успява да обиколи земите на юг от Стара планина и да направи цялостен прочит.

Пътешествията на Феликс Каниц из европейските предели на Османската империя водят до създаването на подробни географски карти на територията, топонимията, етнографията и старините в различни кътчета на България. С усърдието си той успява да внесе сериозни корекции в издадената по-рано етнографска карта на Европейска Турция от френския изследовател Гийом Лежан.

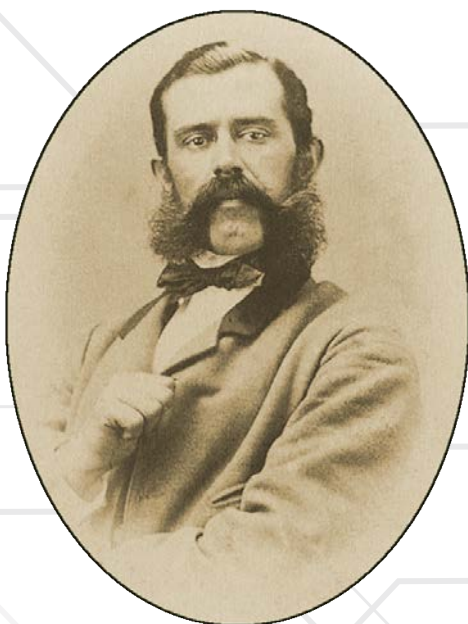
Благодарение на усилията на западноевропейските и руските изследователи, пътешественици и откриватели през периода 1860 - 1875 г. са събрани множество статистически данни, които в общи линии очертават демографското, етнографското и социално-икономическото състояние на европейските територии на Османската империя и въз ос-

Ами Буе
1794 - 1881

Юрий Венелин
1802 - 1839

Феликс Каниц
1829 - 1904

нова на тях след постигането на независимостта на балканските народи се полагат основите на статистическите изследвания и наблюдения.

1876 година

Значението на информацията, конкретно статистическата, е осъзнато и от българските революционери, ръководители на Априлското въстание. За това намираме свидетелство в „Записки по българските въстания“ на Захарий Стоянов:

„На следующата още нощ пристигнаха от селата куриери, които според дадените наставления от по-напред донесоха статистиката на селата си. В тия статистики се изчисляваше числото на работниците, оръжията и пр.“

„Апостолите бяха още длъжни да правят статистика на всяко село, гдето съставят комитет, за да могат да дадат отчет за делата си в голямото събрание. В тия статистики се обемаха следующите предмети: числото на работниците, на способните да носят оръжие; на старците, жените и децата; има ли в селото турци или наоколо; числото им; местоположението на всичките села въобще; има ли наблизо река, мост, гора, главен път; колко едър и дребен добитък има: храна, оръжие и барут; има ли някой достоен човек, който да познава местността добре, да е бил хайдутин, в казашкия алай и пр., за да може да поведе своите въстанали съселяни; има ли някой шпионин в селото, т.е. турско ухо, как му е името и пр., и пр.“

Захарий Стоянов
1850 - 1889

1877 - 1878 година

Преди началото на Руско-турската война от 1877 - 1878 г., към Главното командване на руската армия се създава Канцелария за гражданско управление, оглавена от княз В. А. Черкасски. Князът сформира Комисия, която има за задача да изгради административни структури в новоосвободените те-

ритории. Комисията е оторизирана да събира статистически сведения и друга информация и работата ѝ започва на 3 май 1877 г., като в нея са включени известните български възрожденци Тодор Бурмов, Найдено Геров, Христо Стоянов. Данните, които се събират, съдържат информация за устройството на администрацията и полицията, за финансовото управление и съдилищата, за данъците и налозите, за административното деление на България, прието на Цариградската конференция от 1876 г., за уредбата на търговията, на народното образование, за учителите и училищата, земеделието и други.

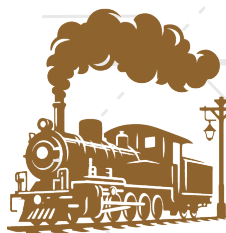
1879 година

На **10 февруари 1879 г.** се свиква Учредително събрание за изработването на демократична конституция, която да отговаря на европейските тенденции. Първата конституция провъзгласява българската държава за парламентарна монархия, а на 17 април Великото народно събрание избира за княз Александър I Батенберг, който съставя и първото българско правителство начело с Тодор Бурмов. Поставено е началото на Третата българска държава, която трябва да изгради административен и стопански капацитет, да създаде свое собствено образование, войска, транспортна и културна инфраструктура.

Заседание на Народното събрание в Търново, гравюра, 1879 година

През 1879 г. се учредяват 17 митници, 9 митнически пункта и 34 митнически поста. Изработен и утвърден е Правилник за митниците, наречен „Привременни наставления за митарствените учреждения на Българското княжество“. От началото на 1879 г. с обмитяването на първите стоки, преминали през оформените държавни граници, статистиката на външната търговия вече е реалност.

Първата железопътна линия в България свързва Русе и Варна, дълга е 224 км и строителството ѝ е започнало през 1866 г. от барон Хирш, собственик на Източните железници.

**СЪЗДАВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА
ДЪРЖАВНОТО СТАТИСТИЧЕСКО
УЧРЕЖДЕНИЕ ПРЕЗ ПЕРИОДА
1880 – 1900**

МИХАИЛ К. САРАФОВ
началник на Статистическото отделение
от 01.07.1880 г. до 27.04.1884 година

1880 година

На **25 юни 1880 г.** с **княжески Указ № 296** към **Министерството на финансите** е образувано пето отделение, наречено **„Статистическо организационно“**. За негов **началник** е назначен **Михаил Сарафов**.

Михаил Сарафов е роден на 26 февруари 1854 г. в Търново. Негови братя са генерал Иван Сарафов и доктор Георги Сарафов. Получава образование първо в родния си град, през 1875 г. завършва гимназия в Загреб, а в периода 1875 - 1876 г. учи в Търново. Там участва в ръководството на революционния комитет в града, както и в работата на Българския революционен централен комитет в Букурещ.

От 1 юли 1880 г. до 27 април 1884 г. оглавява новосъздаденото Статистическо бюро при Министерството на финансите. През 1884 г. става министър на финансите в правителството на Драган Цанков, както и действителен член на създаденото преди Освобождението Българско книжовно дружество, което по-късно е преобразувано в Българска академия на науките.

Михаил Сарафов е назначен за министър на народното просвещение и от 20 декември 1880 г. Статистическото организационно отделение е прехвърлено към Министерството на народното просвещение.

На следващата година (**1881 г.**) с **Указ № 712** на княз **Александър I** **Статистическото отделение** се обособява като **самостоятелно статистическо бюро** при **Министерството на народното просвещение**.

С указа се определя и целта на бюрото:

„...да събира, обработва и обнародва всяка година статистически данни по всичките клонове на управлението и всичките явления, отнасящи се до физическото, икономическо, интелектуално и морално състояние на държавата“.

След организационното структуриране на бюрото, Михаил Сарафов подготвя първото официално преброяване на населението на Княжеството, като задача от първостепенна важност за новосъздадената държава. Със Закон за общото преброяване на народа в Княжество България от 13 декември 1880 г. се поставя началото на преброяването. То е проведено според всички стандарти на статистиката от онова време и успехите на българската статистика стават известни и в чужбина.

Константин Иречек, министър на народното просвещение на България, споделя:

„Князът говори за статистиката в Румелия и България: В Neue Freie Presse не за пръв път се среща похвала за България - по повод на статистиката на Сарафова...”

„Князът се обърна и към Сарафова, като му изказа радостта си, че статистичните работи намират признание и в чужбина”.

В автономната провинция Източна Румелия се извършва преброяване на населението по същото време. Резултатите обаче са оценени като твърде неточни и не се публикуват.

През 1880 г. се основават следните статистики:

» **Външна търговия**

- започва да се извършва текуща регистрация на износа, вноса, транзита, новоизноса, временен внос и износ.

» **Цени на изнесените и на внесените стоки.**

1881 година

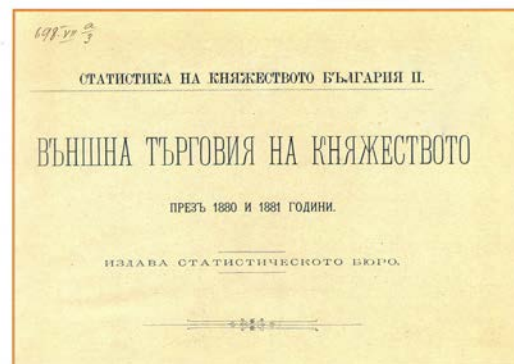
Към 31 декември 1880 г. е проведено първото преброяване на населението в Княжество България.

Основните резултати от него са:

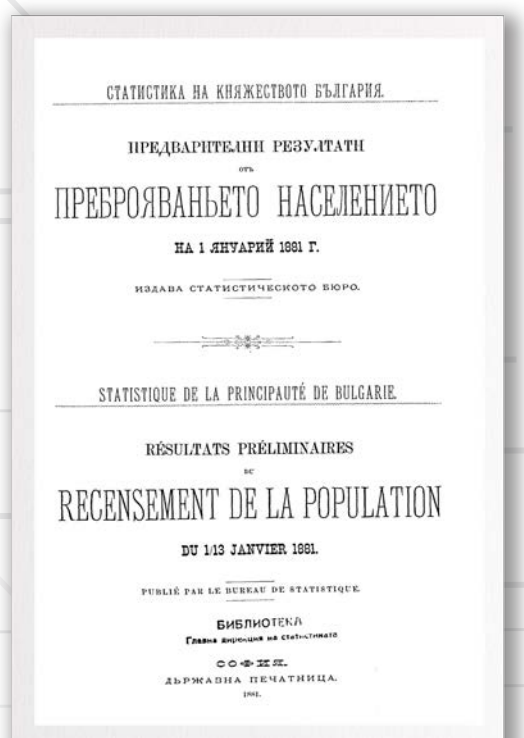
- население - **2 007 919;**
- жени - **980 116;**
- мъже - **1 027 803;**
- домакинства - **339 870;**
- жилищни сгради - **349 905.**

КОНСТАНТИН ИРЕЧЕК
министър на народното просвещение
на България
1854 - 1918

**Външна търговия на Княжеството
през 1880 и 1881 година**

Преброяване на населението - 1881 година

Първото преброяване на населението поставя основите на днешната демографска статистика.

Регистрацията на движението на населението в държавата започва от началото на 1881 г. с „Височайшият указ“ от 8 октомври 1880 г., с който се постановява да се въведе от 1 януари 1881 г. точен регистър за ражданията, женитбите и умиранията в съответствие със специално разработени наредби, разгледани и приети от Народното събрание и получили силата на „**Закон за забележаване на раждания, женитби и умирания в Княжество България**“, действащ до 1893 година.

С този Закон се поставя началото на **статистиката на ражданията, умиранията и женитбите**.

В периода 1888 - 1893 г. статистическите данни показват тенденция за сезонност при сключване на бракове, основно сред селското население. Най-голям е броят на женитбите през зимата - 15 936, а най-нисък през лятото - 2 539, което показва, че „сезонът на сватбите в България“ е през зимата, защото тогава са се сключвали осем пъти повече бракове.

В периода 1881 - 1892 г. средногодишно в Княжество България на 100 души се раждат 3.7 деца, а умират 2.0 души. Средногодишният брой на браковете през същия период е 22 547, а населението нараства с по 1.7% годишно.

Важен елемент от държавното строителство след Освобождението е и създаването на училищата и училищната администрация. Константин Иречек - министърът на народното просвещение по това време, публикува през 1881 г. доклад, озаглавен „Изложение за състоянието на учебното дело в Княжество България“, в който изразява своето намерение за въвеждане на специална училищна статистика.

» Статистика на цените на дребно

От **април 1881 г.** започват да се събират **данни за цените в Северна България** и от **януари 1886 г. - в Южна България**. Първоначално в наблюдението са включени всички градски и някои селски общини, но впоследствие селските общини отпадат, както и някои от по-малките градове. На 20 ноември 1881 г. в бр. 87 на ДВ се публикуват сведения за пазарните цени през септември 1881 г. на 81 вида стоки поотделно за 25 града. Тази публикация продължава ежемесечно до август 1882 година. От 1895 г. отново започва публикуването на пазарните цени в официалните издания на Дирекцията на статистиката.

1883 година

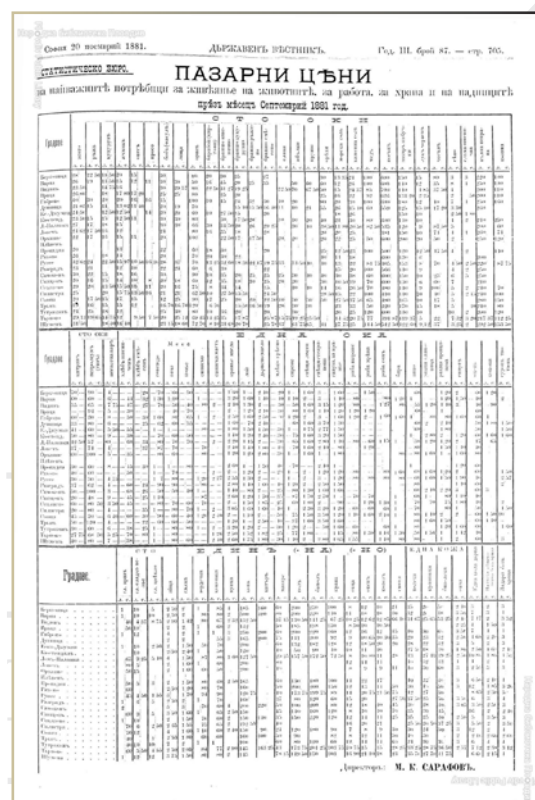
От 1882 г. се наблюдават изнесените и внесените стоки чрез железниците, като резултатите се публикуват **през 1883 г.** в „**Статистически сведения на Дирекцията на финансите на Източна Румелия**“.

В изданието от **1883 г.** „**Външна търговия на Княжеството**“ се срещат статистически данни за износа и вноса на някои от превозените стоки по Дунав и по море, отнасящи се за 1879, 1880 и 1881 година. Първият изготвен „Статистически списък на стоките“ е от 1881 г. и обхваща 591 стоки. През 1897 г. броят им вече е 787, а последният е от 1950 г. и съдържа 3 019 стоки.

1884 година

Управител на Статистическото бюро от 1 август 1884 г. до 27 януари 1886 г. е Петър Калинков.

През периода 1880 - 1885 г. в двете части на България се извършват три преброявания на населението. Към 31 декември 1884 г. в Източна Румелия се провежда второ преброяване, което се приема за успешно и резултатите от него се обработват след Съединението. Резултатите от двете успешни преброявания са публикувани за Княжеството през 1884 г. и за Източна Румелия през 1888 година.

Държавен вестник 20 ноември 1881 година

Петър Калинков
управител (директор) на Статистическото бюро
от 01.08.1884 г. до 27.01.1886 година

1885 година

» Статистика на бракоразводите

В този исторически период бракоразводите са рядко явление и поради сравнително малкия им брой те стават обект на статистическо наблюдение едва през 1895 година. Дирекцията на статистиката разработва данни за бракоразводите сред православно население за периода 1886 - 1900 г. по следните признаци: населени места, семейно положение преди брака, брой на децата, продължителност на брака и т.н.

Като причини за бракоразводите сред православно българско население през 1889 г. се посочват: пиянството, блудството, грубите обноски и упорството, неспособността на мъжа да издържа семейството, насилственото оженване и други.

Периодичен печат

През 1885 г. два вестника поставят началото на периодичния печат в България. През 1938 г. на книжния пазар в страната вече има 912 издания (531 вестника и 381 списания), от които 872 са на български език и 40 - на чужди езици.

ИВАН СЛАВОВ
директор на Статистическото бюро
от 06.02.1886 г. до 15.12.1893 година

1886 година

На 6 февруари 1886 г. Иван Славов е назначен за директор на Статистическото бюро и го управлява сравнително дълго - до 15 декември 1893 година.

Поставя се началото на:

» Статистика на транспорта

Първа възниква и се развива статистиката на движението на корабите.

» Статистика на съобщенията

На Главна дирекция на пощите, телеграфите и телефоните се възлага статистическото проучва-

не на съобщенията, като тя става основен източник на статистическа информация за държавното статистическо учреждение. Още от самото начало програмата на статистическото наблюдение на съобщенията е със значителен обхват и това позволява да се включи и проследи почти изцяло дейността на пощите, телеграфите и телефоните. Обособяват се 12 раздела, между които са: българска поща; пощенски колет и пратки; ценни книжа и предмети с наложен платеж (от 1896 г.); абонирани вестници (от 1893 г.); телеграф; вътрешни и международни телеграми (от 1899 г.); телефон и други.

Розово масло

Отглеждането на маслодайната роза е традиционно в българските земи. В периода 1886 - 1895 г. България изнася розово масло по море, по р. Дунав и по суша за Османската империя, Австро-Унгария, Германия, САЩ, Англия, Франция, Русия и Холандия.

1887 година

Към 31 декември 1887 г. е проведено второто преброяване на населението, включващо за първи път и преброяване на сградите.

Основните резултати от него са публикувани през 1890 година:

- население - 3 154 375;
- жени - 1 548 986;
- мъже - 1 605 389;
- домакинства - 556 400;
- жилищни сгради - 546 472.

На новосъздадената държава са ѝ необходими данни за броя на всички сгради в страната - жилищни и нежилищни, разпределението им по вид, по конструкцията, използван материал за строителството им, а също и за тяхното местонахождение.

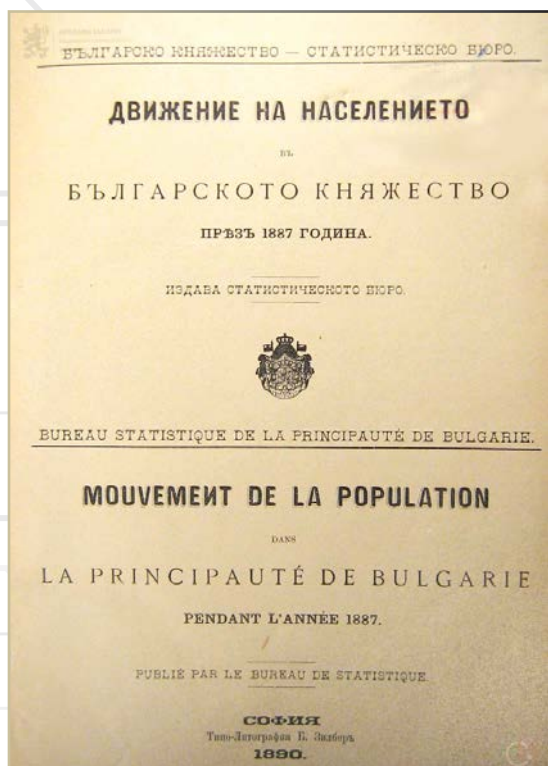
ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ
ОБЛАСТНА ЗАДАЧА

— 4 —

Област

№ по ред	Наименование на общината	Родъна вода						
		Данни, от които се жите				От тях покрити съ		
		Общ брой	Кметство	Други	Сграда	Жилища (сграда)	Бирова	Сграда
Област								
1	Албана	663	27	185	500	33	—	614
	а) Мезирицк	22	—	—	—	—	—	22
	б) Перел	—	1	55	10	—	—	56
	в) Аспирова	62	—	—	—	—	—	62
	г) гр. Албана	313	27	104	359	33	—	561
2	Австрийска	289	27	239	15	17	—	153
	а) Деметриев	42	1	41	—	—	—	42
	б) Австрия	78	—	—	—	—	—	78
	в) Битовица-Кли	20	14	11	—	—	—	25
	г) Битовица	49	1	49	—	—	—	50
	д) Битовица	42	11	81	—	—	—	134
	е) Тихо Тихо	47	—	40	15	5	—	107
3	Алба Доронка	376	—	319	24	44	—	322
	а) Алба Доронка	44	—	44	—	—	—	44
	б) Алба Доронка	44	—	44	—	—	—	44
	в) Тихо Тихо	44	—	44	—	—	—	44
	г) Тихо Тихо	44	—	44	—	—	—	44
	д) Тихо Тихо	44	—	44	—	—	—	44
4	Битовица	253	—	254	17	4	—	161
	а) Битовица	42	—	42	—	—	—	42
	б) Битовица	42	—	42	—	—	—	42
	в) Битовица	42	—	42	—	—	—	42
	г) Битовица	42	—	42	—	—	—	42
	д) Битовица	42	—	42	—	—	—	42
5	Битовица	346	—	329	1	6	—	295
	а) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	б) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	в) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	г) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	д) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
6	Битовица	322	1	299	16	6	—	214
	а) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	б) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	в) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	г) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	д) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
7	Битовица	333	—	334	5	2	—	411
	а) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	б) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	в) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	г) Битовица	44	—	44	—	—	—	44
	д) Битовица	44	—	44	—	—	—	44

Преброяване на населението и сградите - 1887 година

Движение на населението - 1887 година

Първите данни за броя на селскостопанските животни се получават от проведеното преброяване на животните към 31 декември 1887 г., по разпореждане на тогавашното Военно министерство.

При преброяването на добитъка, домашните птици и колата в Княжество България през 1893 г. са регистрирани 390 789 коли (каруци и волски впрягове). На 1 000 жители се падат 113 транспортни средства. Броят на добитъка в Българското княжество през 1893 г. е 10 795 582 глави. Средно на 1 кв. км се падат 113 глави добитък, а на 1 000 жители - 3 260.8.

1888 година

» Полагат се основите на **статистиката на железопътния транспорт.**

От 1888 до 1892 г. се събира информация за превозените товари по видове и различни номенклатури, отнасящи се за 75 вида стоки, а от следващата година - за 77 вида.

През 1888 г. в първа класа на държавните железници са пътували 467 души, във втора класа - 6 091 души, а в трета класа - 48 408 души.

През 1888 г. гъстотата на населението е 33 души на кв. км, а през 1893 - 34 на кв. километър. За период от пет години гъстотата на населението се увеличава с 1.6 души на кв. км и е над средната в 15 окръга, а под средната - в седем окръга.

Сребърните монети през 1888 г. са на стойност 653 000 лв., а през 1908 г. - на стойност 14 943 000 лева.

1889 година

Територията на Княжество България е с площ 95 704.5 кв. км, разпределена в следните категории:

- необработваемите земи са 50.86% от цялата територия на страната;
- горите и заблатените местности са 19.50%;
- земите, които служат за различни земеделски цели, са 29.64%. Земите, определяни по този начин, са такива, които могат да се засяват, да са пасбища и на които могат да се отглеждат лозя.

1891 година

Броят на първоначалните училища през 1890/91 учебна година е **4 193 броя**.

Смесените училища са **3 068 броя**
Женските училища - **116 броя**
Мъжките училища - **1 009 броя**

В тях се обучават **269 314 ученици** от I - IV отделение.
Един учител преподава средно на **45 ученици**.

През учебната 1892/1893 г. в народните класни училища в Княжество България общият брой на учителския състав е **363 души**.
От тях **87** са учителките.

1892 година

Третото преброяване на населението и жилищния фонд е проведено към **31 декември 1892 година**.

Основните резултати от него са:

- население - **3 310 713**;
- жени - **1 620 087**;
- мъже - **1 690 626**;
- домакинства - **580 125**;
- жилищни сгради - **552 027**.

При него освен населението, жилищните сгради (обитавани и необитавани), се извършва и преброяване на селскостопанските животни.

ТОДОР ИВАНЧОВ
директор на Статистическото бюро
от 23.12.1893 г. до 18.01.1899 година

1893 година

От 23 декември 1893 до 18 януари 1899 г. Тодор Иванчов ръководи Статистическото бюро.

Роден е в Търново през 1858 г. и получава образованието си в Робърт колеж в Цариград. Прекарва три години в Монпелие, Франция, където следва медицина. Завръща се в България след Освобождението и става учител в Дряново (1878 - 1879 г.). Професионалният му път продължава като директор на Педагогическото училище в Кюстендил (1880 - 1883 г.). В периода 1886 - 1887 г. Тодор Иванчов е народен представител в III Велико народно събрание, в V (1887 - 1889 г.) и X (1899 - 1900 г.), като също участва и в Обикновено народно събрание. През 1899 г. Иванчов публикува първия официален правопис на българския език. Между 13 октомври 1899 г. и 25 януари 1901 г. Тодор Иванчов е министър-председател на България.

През 1893 г. се създава:

» **Статистика на международните преселвания (външната миграция)**

Дирекцията на статистиката отделя от събраните материали от граничните полицейски органи случаите на преселвания. През същата година от България се изселват 11 619 граждани от 2 509 семейства.

Приет е нов „Закон и правилник за забелязване на ражданията, женитбите и умираанията в Княжество България“ и чрез него регистрацията на тези демографски събития вече не влиза в прерогативите на църквата, а се възлага на общинските кметове.

Първата „Номенклатура на професиите“ е съставена от френския статистик Жак Бертйон и е приета и препоръчана за употреба от Международния статистически институт на сесията му в Чикаго през септември 1893 година. Основната цел е да се създаде база за сравняемост в световен мащаб. Дефинирани са 499 професии.

„Раждания, умираания и женидби“ - 1893 година

Населението на Княжество България според преброяването през 1893 г. е 3 310 713 души, което показва нарастване на населението с 4.7% или 156 338 души спрямо преброяването от 1887 година. Друг интересен статистически показател, изследван и при двете преброявания, е гъстотата на населението. През 1893 г. тя е 34 души, докато през 1888 г. - 33 души на кв. километър. За период от пет години гъстотата се е увеличила с 1.6 души на кв. километър. Над средната гъстота на населението има в 15 окръга, а под - в седем.

Градското население на Княжеството през 1893 г. достига 659 205 души или 20% от 3 310 713 души.

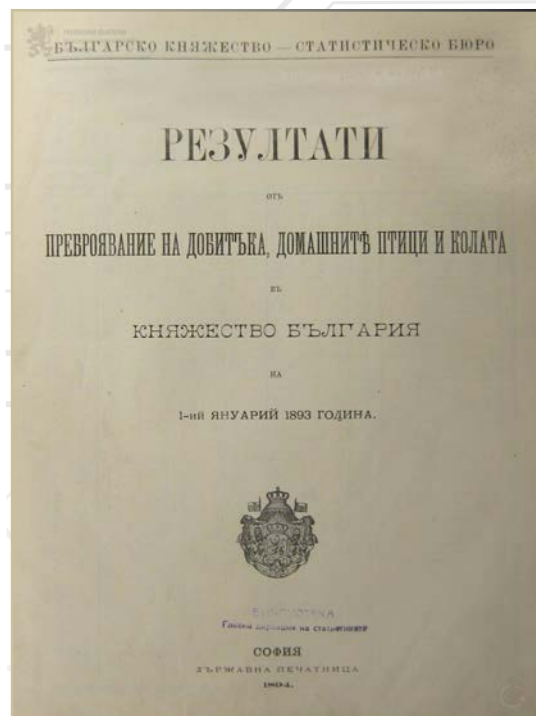
При преброяването на добитъка, домашните птици и колата в Княжество България през 1893 г. са регистрирани 390 789 коли (каруци и волски впрягове). На 1 000 жители се падат 113 транспортни средства. Броят на добитъка в Българското княжество през 1893 г. е 10 795 582 глави. Средно на 1 кв. км се падат 113 глави добитък, а на 1 000 жители - 3 260.8.

През 1888 г. и през 1893 г. по вероизповедания българския народ е, както следва:

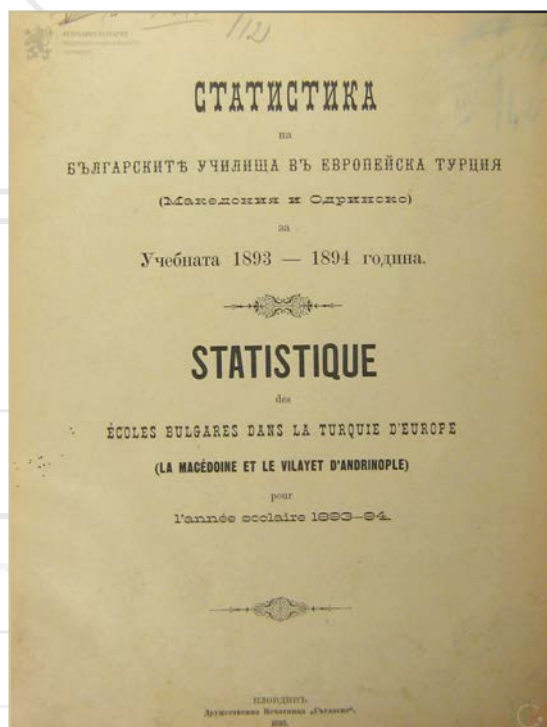
а. Православни -	76.86%	78.84%
б. Мохамедани -	21.43%	19.43%
в. Католици -	0.59%	0.68%
г. Протестанти -	0.04%	0.07%
д. Ар. Григориани -	-	0.20%
е. Израилтяни -	0.78%	0.86%
ж. Други -	0.30%	0.02%

1894 година

Статистическото бюро преминава към Министерството на търговията и земеделието. Целта е да се насочи вниманието към статистически проучвания в областта на икономиката.

Резултати от преброяване на добитъка, домашните птици и колата на 1 януари 1893 година

**Статистика на българските училища
за учебната 1893 - 1894 година**

През същата година в Княжество България са изсечени 3 000 000 златни и 12 000 000 сребърни монети. В периода 1888 - 1908 г. наличността в златни монети нараства от 2 467 000 лв. на 24 588 000 лв., а в банкноти със златно покритие от 163 000 лв. на 50 308 000 лева. Сребърните монети през 1888 г. са на стойност 653 000 лв., а през 1908 г. - 14 943 000 лева.

1895 година

Обособява се:

» Статистика на образованието

Първите статистически наблюдения в областта на образованието имат сравнително малък обхват на статистическите единици. Групиранията са направени по околии и окръзи, а за определени показатели - и по отделни населени места. Обработката на данните се извършва ръчно и централизирано по предварително изготвен план.

В същата година е отчетено, че дължината на железопътните линии в България е 528.9 километра. Пропътуваните километри от пътническите вагони са 1 389 000 км, като 31 000 км от тях вагоните са пропътували празни. Локомотивите са изминали общо 749 840 км, като са изразходвали 13 442 т въглища. През годината са издадени 7 802 билета.

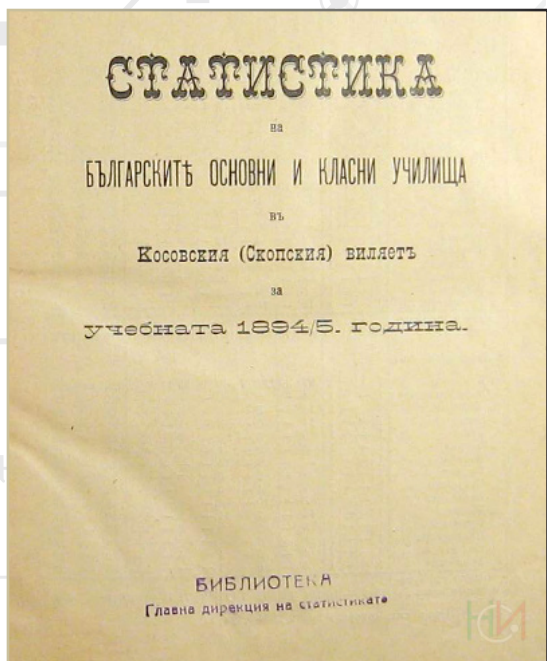
През 1895 г. в България са произведени 687 865 290 кг грозде, 358 586 100 л вино и 27 517 480 л джибровица. Средният добив от един декар лозе е 680.7 килограма.

1896 година

Полагат се основите на:

» Статистика на управлението

На 1 март 1896 г. е проведено първото преброяване на държавните чиновници и служещи в България. В обхвата на преброяването са включени всички чи-

**Статистика на българските основни и класни
училища 1894 - 1895 година**

новници и служещи, които се водят по щата на тогавашните осем министерства (на финансите, на търговията и земеделието, на войната, на външните работи и вероизповеданията, на народното просвещение, на обществените сгради, пътищата и съобщенията, на вътрешните работи и на правосъдието) и още четири други ведомства (Министерски съвет, Дворец, Народно събрание и Сметна палата). Резултатите са публикувани в първия „Статистически годишник на Българското царство - 1909“, издаден през 1910 година.

В периода 1896 - 1905 г. основни търговски партньори на България са Англия (19.12%), Османска империя (17.62%), Австро-Унгария (17.52%), Германия (11.98%), Белгия (11.81) и Франция (7.02%). През десетилетието 1896 - 1905 г. търговията с външния свят се е реализирала по три основни пътя - през Черно море (40.76%), по р. Дунав (29.81%) и чрез железници и пътища (29.43%).

1897 година

Законът за Дирекция на статистиката на Княжество България е издаден през 1897 година. На Дирекцията се възлага „...да събира най-пълни и точни данни върху състоянието на страната, да ги проверява, обработва и обнародва, тъй щото да могат да послужат на науката, законодателството, администрацията и за други практически цели“.

На 10 ноември 1897 г. от Деветото обикновено народно събрание е приет специален закон с цел подобряване на дейностите, свързани с предстоящите преброявания на населението и жилищния фонд.

През същата година възникват следните наблюдения:

- » Статистика на поземления фонд
- » Статистика на посевните площи и трайни-

411

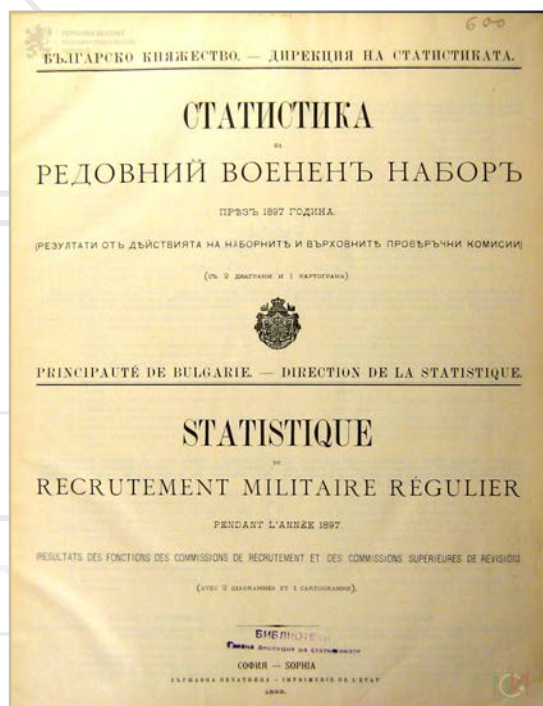
XV. Управление — Administrations publiques.

1. Държавни чиновници и служещи през 1896 и 1904 год.

2. Fonctionnaires et employés en 1896 et 1904.

Държава	1896	1904	Промяна
България	10,000	12,000	+2,000
Англия	15,000	18,000	+3,000
Османска империя	12,000	14,000	+2,000
Австро-Унгария	11,000	13,000	+2,000
Германия	10,000	12,000	+2,000
Белгия	9,000	11,000	+2,000
Франция	8,000	10,000	+2,000
Италия	7,000	9,000	+2,000
Русия	6,000	8,000	+2,000
Сърбия	5,000	7,000	+2,000
Гърция	4,000	6,000	+2,000
Румелия	3,000	5,000	+2,000
Босна и Херцеговина	2,000	4,000	+2,000
Словения	1,000	3,000	+2,000
Хърватия	1,000	3,000	+2,000
Всичко	100,000	120,000	+20,000

Резултати от преброяванията на държавните чиновници и служещи в България през 1896 и 1904 година

Статистика на редовния военен набор -
1897 година

НИКОЛА ИМАРЕТСКИ
управляващ Дирекцията на статистиката
от 18.01.1899 г. до 14.04.1899 година.

те насаждения

- » **Статистика на средните добиви и реколтата**
- » **Статистика на селскостопанските животни**
- » **Статистика за редовния военен набор.**

За пригодни за постъпване във войската се смятат младежите, навършили 19-годишна възраст. През 1897 г. пред наборните комисии се явяват 46 209 младежи, от които 25 637 подлежат на постъпване във войската, 18 893 са отложени, а 1 625 са отклонени. Преди войните се отчитат военни, след войните - трудови набори. След 1933 г. няма събрани данни.

През 1897 г. територията на Княжество България е 95 704. 5 кв. км., разделена е административно на 22 окръга. Най-голям е Варненски окръг (7 733.8), а най-малък е СевлиеВСКИ (1 890.2).

Към 1897 г. по гъстота на населението България се нарежда на 12-о място (34.8 души на кв. км) сред 16 европейски държави, от които най-гъсто населена е Белгия (208.7 души на кв. км), а най-слабо населена е Норвегия (6.1 души на кв. километър).

През 1897 г. в „Статистически списък на стоките за сведения по външната търговия на Българското Княжество“ са описани 787 стоки.

1899 година

Управляващ Дирекцията на статистиката от 18 януари 1899 г. до 14 април 1899 г. е Никола Имаретски.

От 14 април 1899 г. до 7 септември 1899 г. и.д. директор на Дирекция на статистиката е Райчо Каролев.

Райчо Каролев е роден на 27 февруари 1846 г. в Габрово. Учи в Киев през 1863 г., където завършва Семинария (през 1867 г.) и Духовна академия (през

1871 година). След завършване на образованието си се завръща в Габрово, където става учител (1871 - 1875 г.) и директор (1875 - 1876 г.) на взаимното училище. Райчо Каролев става училищен инспектор в Габровската гимназия по време на Временното руско управление, а от 1880 до 1884 г. е и неин директор. Дейността му като директор продължава и в елитните Първа мъжка гимназия в София и мъжката гимназия в Пловдив. От 1871 г. е дописен, а от 1884 г. е редовен член на Българското книжовно дружество.

От 1884 до 1886 г. е министър на народното просвещение и директор на Статистиката. Райчо Каролев е книжовник, просветител, учител, общественик и новатор. От февруари 1895 г. заема поста директор на Народната библиотека. В периода от 1900 до 1903 г. е учител в Първа софийска девическа гимназия, а веднага след това, от 1903 до 1910 г., става съветник във Върховната сметна палата.

След Райчо Каролев **директор** на **Дирекция на статистиката** от **7 септември 1899 г.** до **22 април 1903 г.** е **Васил Дюстабанов**.

През 1899 г. възниква:

» **Статистика на изборите** - периодично отчитане.

През 1899 г. изпратените от България международни телеграми са 75 525 бр., а през 1912 г. - 221 065 броя. Получените от чужбина телеграми през 1899 г. са 80 592 бр., а през 1912 г. - 216 045 броя.

1900 година

Четвъртото преброяване на населението и жилищния фонд е извършено към **31 декември 1900 г.** и е в съответствие с приетия на 10 ноември 1897 г. закон. С него се отбелязва началото на новия XX век. **Проведено е преброяване и на земеделската собственост.**

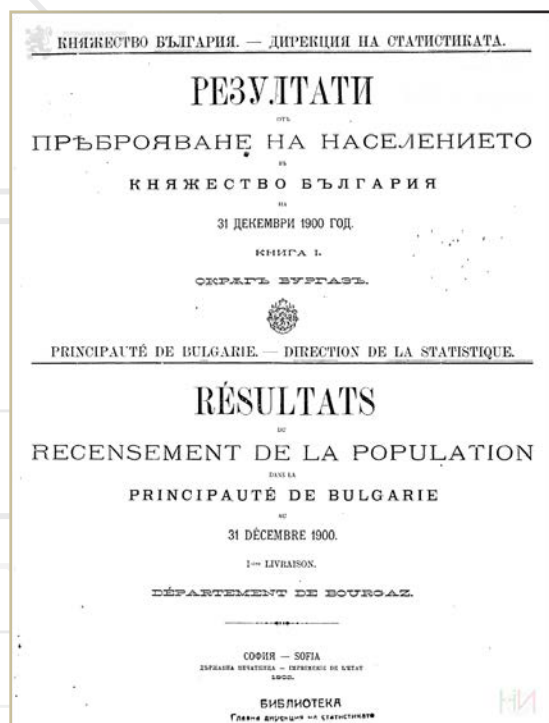
РАЙЧО КАРОЛЕВ

и.д. директор на Дирекция на статистиката
от 14.04.1899 г. до 07.09.1899 година

ВАСИЛ ДЮСТАБАНОВ

директор на Дирекция на статистиката
от 07.09.1899 г. до 22.04.1903 година

Резултати от преброяване на населението в
Княжество България - 1900 година

Основните резултати от него са:

- население - **3 744 283;**
- жени - **1 834 716;**
- мъже - **1 909 567;**
- домакинства - **663 978;**
- жилищни сгради - **478 827.**

Преброяването се извършва по план, в основата на който са залежали някои решения, взети от Международния статистически институт. Наред с населението се преброяват жилищните и нежилищните сгради, както и всички видове домашни животни. За първи път се използва принципът на самопреброяването. За всяко лице са използвани индивидуални карти, които са типизирани с цвят съгласно пола на лицата и пребиваването им в населеното място - постоянно или временно. В методологията на наблюдението се въвежда понятието „фамилия“, обхващащо няколко домакинства, чиито членове имат родствени връзки. В преброителната карта е обособена графа за месторождението на лицето, която служи за изследване на миграцията в страната.

**РАЗВИТИЕ НА
СТАТИСТИЧЕСКАТА
ИНСТИТУЦИЯ
1901 - 1946**

ВЛАДИМИР ШИШМАНОВ
и.д. директор на Дирекция на статистиката
от 02.07.1903 г. до 19.07.1908 година

1903 година

От 2 юли 1903 г. до 19 юли 1908 г. и.д. директор на Дирекция на статистиката е **Владимир Шишманов**. Той е просветен деец и работи дълги години като учител и публицист.

В периода от 19 юли 1903 г. до 27 януари 1908 г. директор на Статистиката е **Петър Германов**.

Първите десетилетия на XX век бележат решителното утвърждаване на българската държавна статистика, а ключова личност в този процес е **Кирил Георгиев Попов** (7 януари 1870 - 1927 година). Той е **управляващ Дирекцията на статистиката** от 23 май 1903 г. до 2 юли 1903 година и **главен директор на Статистиката** от 28 януари 1908 г. до 6 май 1927 година.

Роден във Варна, той завършва първия випуск на новооткрития Математически факултет на Висшето училище в София, след което започва преподавателска работа в Пловдивската мъжка гимназия. Скоро след това е привлечен в Държавното статистическо бюро и постъпва в отдела за училищна статистика. На 8 февруари 1900 г. Попов оглавява статистическата служба при Министерството на финансите, а от 29 януари 1908 г. застава начело на Дирекцията на статистиката - позиция, която, с кратки прекъсвания, заема до края на живота си.

Най-значимият му институционален принос е замислянето и реализирането на Върховния статистически съвет, централен орган, призван да координира и обединява цялата статистическа дейност в страната. Тази стъпка е от изключителна важност, защото предотвратява разпокъсаното изграждане на ведомствени статистически служби, което би застрашило съпоставимостта на данните. Чрез Съвета България не само въвежда единни методологични стандарти, но и се нарежда сред малкото европейски

ПЕТЪР GERMANOV
директор на Дирекция на статистиката
от 19.07.1903 г. до 27.01.1908 година

държави, които още тогава организират единна национална статистическа мрежа. Това позволява на държавната администрация да взема решения, основани на надеждни и съпоставими сведения, което е решаващо след обявяването на Независимостта през 1908 г. и в навечерието на последвалите военни конфликти.

За да укрепи статистическата дейност, Попов внася проект за изменение на Закона за Дирекцията на статистиката. Законът въвежда образователен ценз - само специалисти с висше образование вече могат да заемат статистически длъжности - и официално учредява Върховния статистически съвет. Така статистиката получава юридическа и професионална защита от политически и кадрови произвол, а председателят на Съвета трябва да бъде „сведущо и авторитетно лице“, което гарантира научния ѝ престиж.

Като ръководител на ведомството Попов полага усилия да направи статистическата информация публично достъпна и навременна. През 1908 г. започва издаването на списание „Месечни статистически известия“, което за първи път поднася актуални показатели на месечна база към държавните институции, бизнеса и обществото. Две години по-късно, през 1910 г., излиза първият „Статистически годишник на Царство България“, съдържащ данни за 1909 година. Този труд събира в съдържанието си демографска, икономическа и социална информация и бързо се превръща в настолно помагало за български и чуждестранни изследователи, а данните му влизат в употреба на редица международни организации след Първата световна война.

Така инициативите на Кирил Попов - централизиран Върховен статистически съвет, законово утвърждаване на професионалните стандарти и редовни статистически издания не само укрепват институционално българската статистика, но и придават европейски облик на един ключов държа-

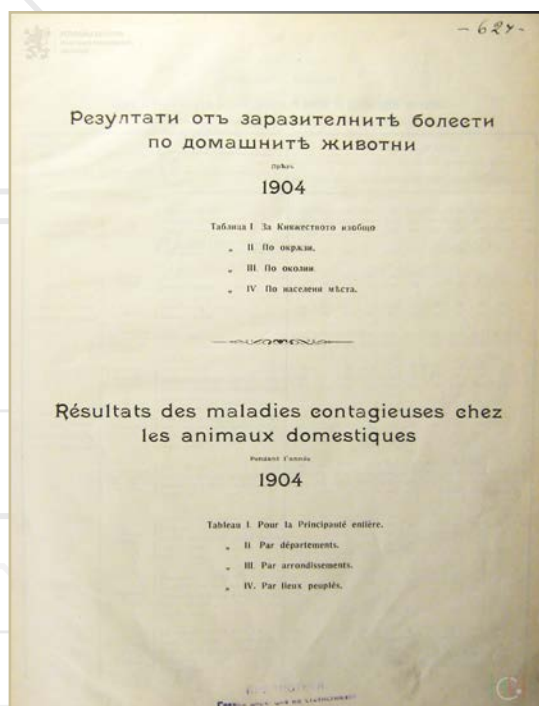
КИРИЛ Г. ПОПОВ

управляващ Дирекцията на статистиката

от 23.05.1903 г. до 2.07.1903 година.

Главен директор на Статистиката

от 28.01.1908 г. до 06.05.1927 година

Резултати от заразните болести по домашните животни - 1905 година

вен сектор в момент, когато младото царство се стреми да утвърди международния си авторитет. Благодарение на неговите усилия България навлиза в новото столетие със статистическа система, която служи едновременно на администрацията, науката и обществото - постижение, рядко срещано по това време.

1904 година

През 1904 г. се провежда преброяване на държавните чиновници, като броят им е 27 939 служители. Заетите в Министерство на войната са 6 455, в Министерство на обществените сгради, пътищата и съобщенията - 5 359, в Министерство на вътрешните работи - 5 225. Най-малък е броят на служителите в Министерство на външните работи - 224.

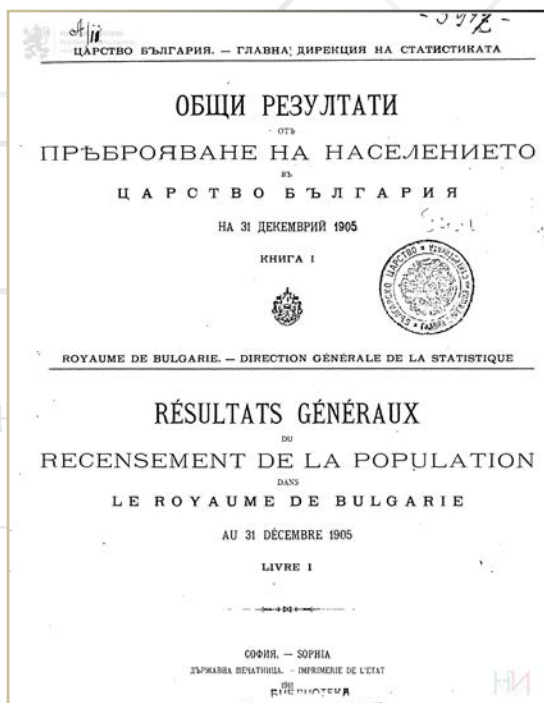
Първият опит за обхващане на индустриалните предприятия, насърчавани от държавата, се извършва от Дирекцията на статистиката и се провежда към 31 декември 1904 година. Този опит се счита за начало на статистическите проучвания на промишлеността в България и е описан в сравнително обширна публикация.

1905 година

Петото преброяване на населението и жилищния фонд е проведено към 31 декември 1905 година. При подготовката и провеждането му се използват планът и методологията от 1900 година.

Основните резултати от него са:

- население - **4 035 575;**
- жени - **1 978 483;**
- мъже - **2 057 092;**
- домакинства - **707 501;**
- жилищни сгради - **1 223 505.**

Общи резултати от преброяване на населението в Царство България - 1905 година

Преброяването се използва и за събиране на подробни данни за икономиката на страната, както и за икономическата активност на населението. Преброяват се селскостопанските животни, селскостопанският инвентар, жилищните и стопанските сгради.

Наблюдавани са две категории население: правно и фактическо. За правно се смята онова население, което е включено към дадена община и има постоянно местожителство в населено място към нея. За фактическо е прието населението, което в деня на преброяването се намира в дадено населено място, без да се изключват временно присъстващите лица (гости, пътници и други).

Внимание е обърнато и на грамотността, народността, матерния език, вероизповеданието, възрастта и семейното положение.

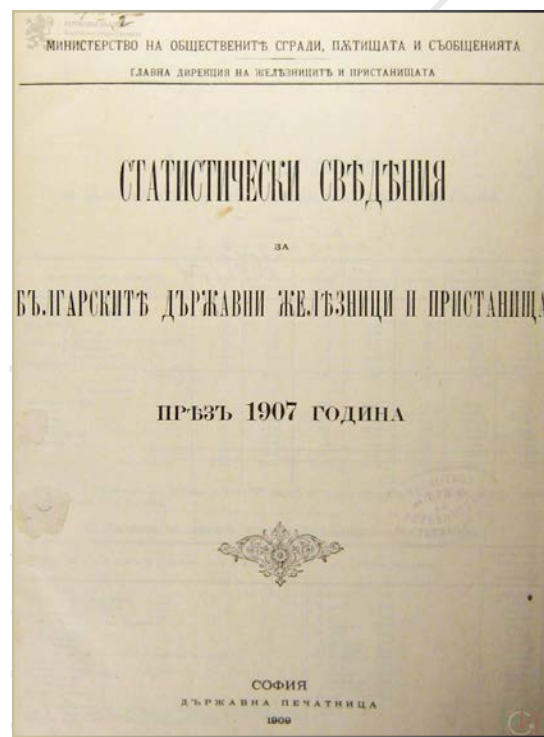
Специално място в преброителната карта е отделено за въпросите, характеризиращи икономическия статус на населението. В резултат на работките е получена информация за разпределението на населението по категории: самостоятелни; помощници и служещи; работници. Извършена е класификация и по друг признак - на самостоятелно упражняващи занятие (активно население) и на живеещи за сметка на първите (неактивно население). Активното и неактивното население са разделени по занятия въз основа на номенклатура на професиите, препоръчана от Международния статистически институт. Занятията са разпределени в 12 отдела, 61 класа и 359 групи. С това се поставя начало на съпоставянето на данните от преброяванията в България с тези на други европейски страни.

1908 година

През **октомври 1908 г.** за пръв път излиза **списание „Месечни статистически известия“**.

В страната има практикуващи 632 лекари, 512 медицински фелдшери, 126 акушерки, 60 стомато-

Статистически сведения за българските държавни железници и пристанища - 1907 година

лози и 233 аптекари. Болничните заведения са 63.

През 1908 г. в болничните заведения пациентите са лекувани от:

- инфекциозни болести - 6 377 души;
- болести на дихателните органи - 4 985 души;
- болести на храносмилателните органи - 2 508 души;
- болести на кожата и подкожната тъкан - 2 177 души.

1909 година

Пет години след преброяването на индустриите, насърчавани от държавата, се провежда първата успешна и официално призната анкета на насърчаваната държавна индустрия.

От 1909 г. започва публикуването на данни за заболяемостта на войската.

Възниква:

» **Статистика на театрите.**

1910 година

Приет е Закон за Главна дирекция на статистиката. С него се издига рангът на статистическото учреждение, което преминава към тогавашното Министерство на търговията, промишлеността и труда. Започва нов период на подъем в развитието на държавните статистически изследвания.

Съгласно чл. 8 от Закона за Главната дирекция на статистиката от 1910 г. в своята дейност Дирекцията на статистиката се подпомага от Върховен статистически съвет, който се състои от десет постоянни и двама временни членове. Съветът влиза в ролята на обединител на статистическата дейност в страната с цел предотвратяване на самоцелното създаване на ведомствени статистически служби. Дейността на Съвета оказва благоприятно влияние върху повишаване на научната организация на статистическата практика в България. Съветът е съвещателно тяло, което изготвя доклади до министъра на търговията и земеделието. Никое държавно, окръжно и общинско учреждение не може да

5. Народен театър — Théâtre National.

Години и месеци — Années et mois	Брой на представленията Nombre des représentations			Брой на зрителите Nombre des spectateurs			Притоци — Recettes
	всичко total	всичко total	всичко total	всичко total	всичко total	всичко total	
1909.							
Януари — Janvier	—	38	38	—	2	1	16,245.25
Февруари — Février	—	36	36	—	4	4	31,087.55
Март — Mars	2	15	17	—	8	8	38,009.55
Април — Avril	3	38	41	1	4	5	19,344.70
Май — Mai	4	30	34	—	1	1	8,040.70
Юни — Juin	—	—	—	—	—	—	—
Юли — Juillet	—	—	—	—	—	—	—
Август — Août	—	—	—	—	—	—	—
Септември — Septembre	—	38	38	1	3	4	24,970.45
Октомври — Octobre	3	16	19	—	8	8	39,306.70
Ноември — Novembre	4	14	18	—	1	1	17,087.90
Декември — Décembre	6	38	44	1	1	2	22,746.05
Всичко — Total	25	144	169	3	17	20	125,696.25
Бюджет за 1909 г. — Total pour l'année 1909.	4	95	101	1	11	12	109,097.90
1907	39	114	153	8	37	45	101,097.90

Статистика на театрите в
Царство България - 1909 година

Движение на търговията на Царство България
с чуждите държави - 1910 година

започва събиране на каквито и да било статистически данни с цел да ги публикува като официални, без това да бъде одобрено от Върховния статистически съвет. В Съвета се разглеждат поетапно предложения за разширяване на обхвата на статистическите изследвания от Главната дирекция на статистиката и се дават препоръки за осигуряване на високото им научно и практическо равнище. По този начин последователно се полагат основите на индустриалните анкети (1909 и 1921 г.), на статистическите изследвания на престъпността, на причините за умиранията, на стачките, на анкетите за домакинските бюджети, на цените на едро и на много други статистически наблюдения.

През 1910 г. е издаден първият „Статистически годишник на Царство България“, съдържащ богат обем от данни не само за 1909 година. В редица области на статистическите проучвания данните обхващат целия период от 1880 до 1908 година.

Обявяването на независимостта на България през 1908 г. е последвано от шестото преброяване на населението и жилищния фонд към 31 декември 1910 година.

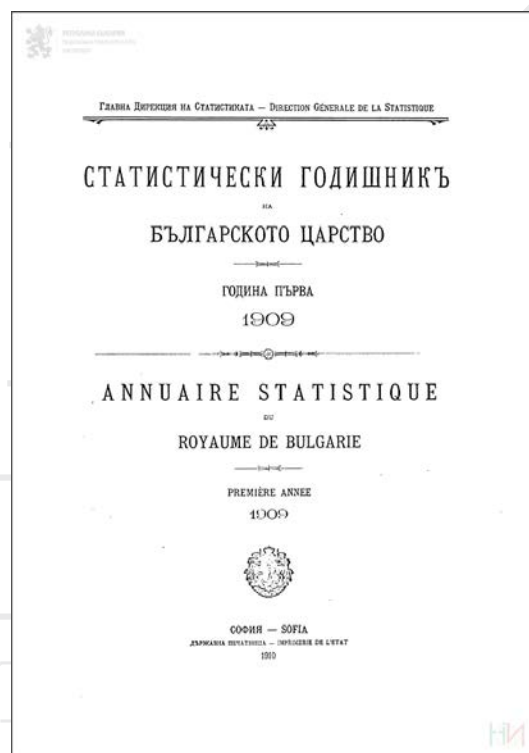
Основните резултати от него са:

- население - **4 337 513;**
- жени - **2 130 828;**
- мъже - **2 206 685;**
- домакинства - **773 544;**
- жилищни сгради - **1 247 372.**

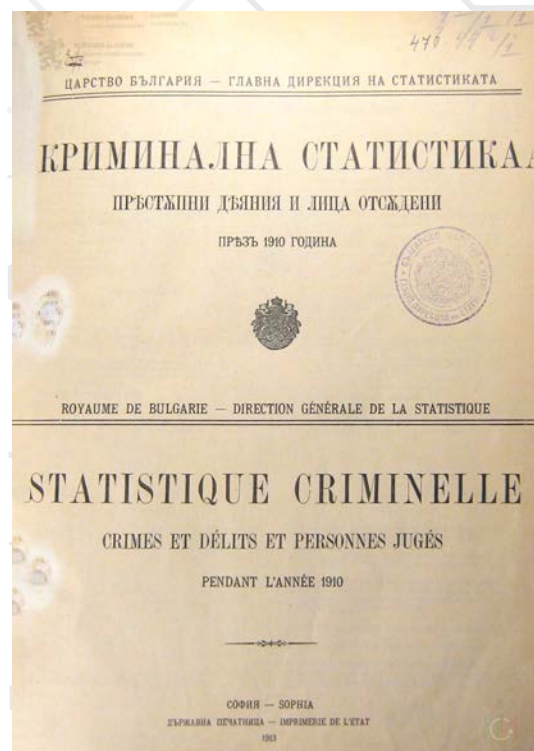
Заедно с него се прави и преброяване на всички видове сгради, селскостопански животни и инвентар, вкл. и на транспортните средства в селското стопанство.

Поставено е началото на:

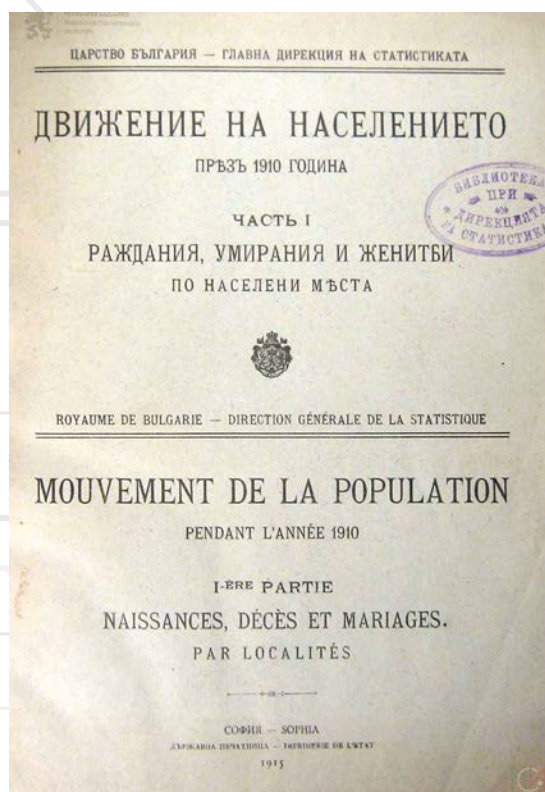
- » **Статистика на обществените организации**
- » Започва **наблюдение** на **културно-просветните дружества и професионалните сдружения.**
- » **Криминална статистика,** която през 1934 г. е въведена като статистика на затворите.

Статистически годишник на Българското Царство - 1910 година

Криминална статистика - 1910 година

Движение на населението - 1910 година

Средногодишното население на България тогава е 4 306 300 души с естествен прираст от 18.5 промила, докато гъстотата на населението е 45.0 на 1 кв. километър.

Шосейната пътна мрежа в Царство България през 1910 г. е с дължина 14 935.12 километра. Броят на мостовете е 15 310, а на кантоните - 493.

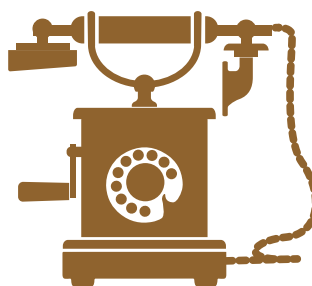
1911 година

Статистиката на съобщенията разширява обхвата си, като при телефонните разговори се обособява наблюдение на броя на разговорите между абонати, между градовете и селата и други.

Пощенските станции са 374.

Телефонните апарати за периода 1903 - 1912 г. са:

1903 г. -	565
1904 г. -	882
1905 г. -	1 024
1906 г. -	1 256
1907 г. -	1 560
1908 г. -	2 039
1909 г. -	2 189
1910 г. -	2 511
1911 г. -	2 790
1912 г. -	2 972

През същата година в пристанищата на Черно море са пристигнали 6 456 кораба, с вместимост 2 163 667 т, с екипаж 87 329 души, разтоварени са 321 875 т стоки и са докарани 67 257 пътници, а са заминали 6 437 кораба, с вместимост 2 148 276 т, екипаж 87 125 души, товари от 652 554 т и 66 152 пътници. В пристанищата на река Дунав са пристигнали 12 362 кораба, с вместимост 2 787 785 тона. Плавателните съдове са обслужвани от екипаж от 235 487 души, разтоварените стоки са с обем 237 369 тона.

Пристигналите пътници са 181 687. От дунавските пристанища на българска територия са отплавали 12 355 кораба, с вместимост 2 786 283 т, екипаж 235 448 души, натоварени са 431 896 т стоки. Отпътували са 182 966 пътници.

1912 година

В областта на демографската статистика се правят важни изменения в регистрацията на движението на населението.

Регистриран е добив на 104 366 т медна руда, 21 894 т оловна руда и 3 979 т цинкова руда.

Постоянната войска на Царство България през 1912 г. наброява 84 469 военнослужещи и по състав е разпределена, както следва:

Генерален щаб - 76;

Пехота - 45 874;

Конница - 12 793;

Артилерия - 12 752;

Инженерни войски - 7 637;

Флот - 3 026;

Военно-санитарна част - 692;

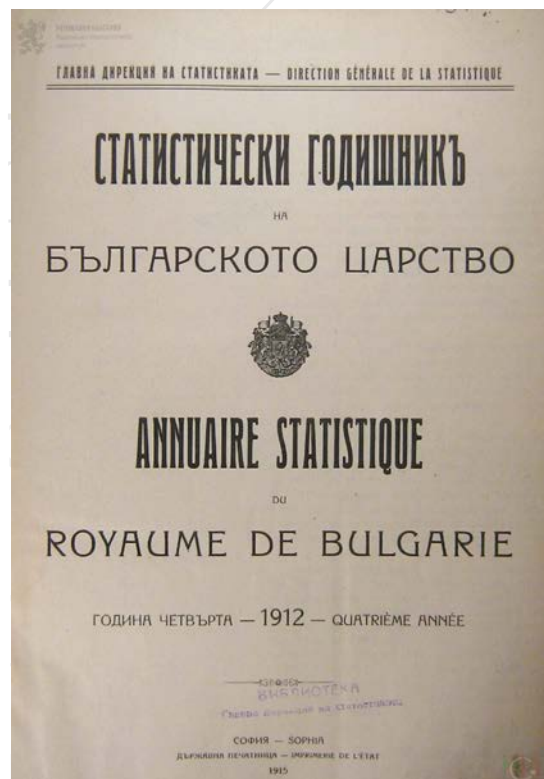
Военно-съдебна част - 66;

Интендантско ведомство - 772;

Военно-учебни заведения - 781 души.

1919 година

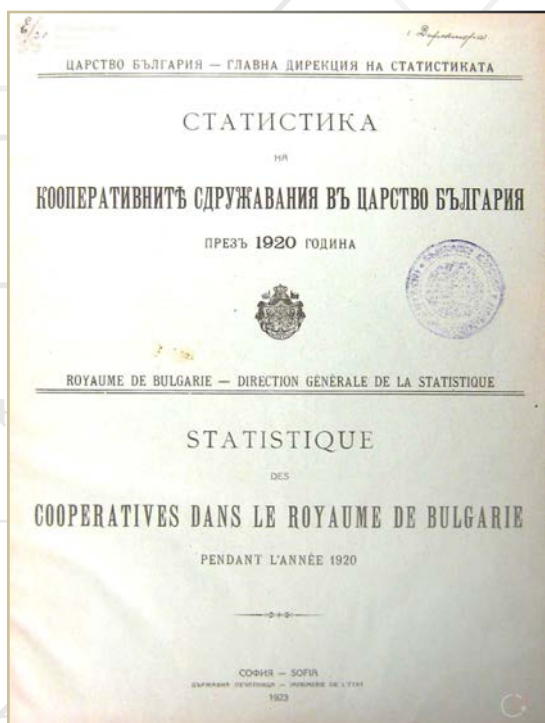
След края на Първата световна война гъстотата на населението в България е 44.9 души на кв. км, а общият брой на населението е 5 159 100 жители.

Статистически годишник на Българското Царство - 1912 година

[illegible]

**Домакинствата в Царство България.
Преброяване - 1912 година**

Статистика на кооперативните сдружения в Царство България - 1920 година

1920 годична

Седмото преброяване на населението и жилищния фонд е проведено към 31 декември 1920 година. Това преброяване показва състоянието на България след подписването на Ньойския договор.

Основните резултати от него са:

- население - 4 846 971;
- жени - 2 426 187;
- мъже - 2 420 784;
- домакинства - 916 113;
- жилищни сгради - 1 384 895.

За разлика от предишните преброявания, при които основният документ е личната карта, през 1920 г. документ за преброяването става домакинска карта. Обработка на информацията, която става машинна, заменя индивидуалните карти с домакинската карта. Същевременно следвоенните условия в страната водят до появата на население, което е с различно от българското месторождение. Демографските промени налагат въвеждането в анкетните карти на нова точка - „Предишно местожителство до войната през 1912 година“.

1921 година

В страната продължава успешното изследване на образованието на населението, на което от страна на държавата се обръща все по-голямо внимание. Приема се Законът за народната просвета, известен като „Закон на Омарчевски“, на името на тогавашния министър на просветата. В закона за първи път се засяга професионализацията на образованието.

Важно място в работата на статистическата институция заема изследването на кооперативното движение и затова се появява:

» **Статистика на кооперативните сдружения.**

1922 година

Поставено е началото на:

- » **Статистика на трудовите конфликти**
- » **Статистика на трудовите злополуки.**

Статистиката на трудовите злополуки осигурява данни за трудовия травматизъм сред заетите лица. Въведена е с Решение на Върховния статистически съвет от 28 март 1922 година. В обхвата ѝ влизат всички злополуки, станали със заетите лица, които са осигурени. Разработките се отличават с многообразни групировки по различни признаци. Със същото решение на Върховния статистически съвет се поставя началото и на статистиката на стачките и локаутите.

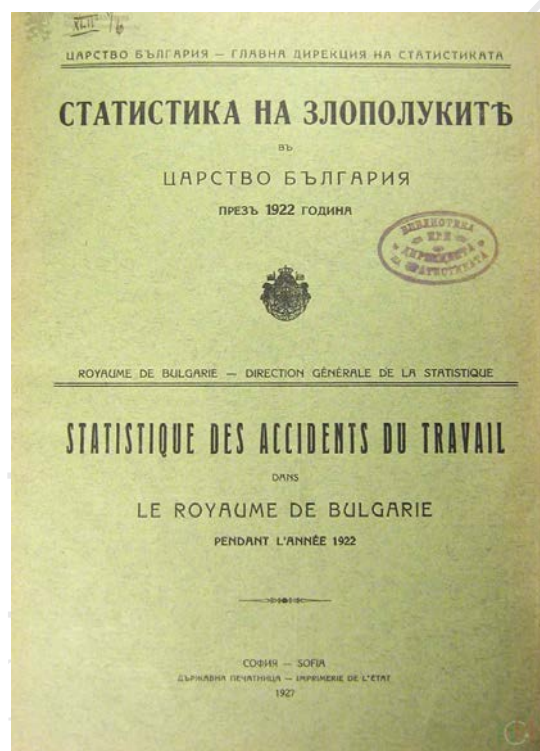
Обявените стачки в Царство България през 1922 г. са 190, а през 1932 г. - 19. Исканията на стачниците са насочени към: увеличение на заплатите, спазване на законите за труда, изплащане на заплатите, запазване на старите заплати.

През 1922 г. в сравнение с 1911 г. е регистрирано намаление на броя на пристигналите кораби с 40.9%, на вместимостта - с 23.5%, на екипажите - с 23.8%, на товарите - с 49.6%, и на пътниците - с 55.9%, а на броя на заминалите кораби - с 41.3%, на товарите - с 63.9%, и на пътниците - с 65.2%.

1923 година

Възниква **статистика на библиотеките.**

Към този момент в България има 917 библиотеки и читалища, които са разделени в четири категории - народни (държавни), общински, дружествени и на кооперативните сдружения. В градовете на страната те са 100, а в селата - 817. В Софийската народна библиотека са прочетени 28 296 книги, от които 21 761 на български език, 3 420 на руски, 1 761 на френ-

Статистика на злополуките
в Царство България - 1922 година

ски, 908 на немски, 194 на английски и 252 на други езици. Най-търсена е художествената литература - 12 567 бр., следват вестниците и списанията - 4 554 бр., и книгите от областта на правните и политическите науки - 3 195 издания.

1924 година

Поставено е началото на **статистиката на работническите заплати**, като чрез инспекциите по труда се събират сведения за декември за надниците на работниците в по-големите индустриални предприятия. По-късно това наблюдение става редовно за месеците януари и юли и отразява състоянието на работническите заплати на заетите лица в индустриалните заведения.

1925 година

В продължение на един месец е проведено първото извадково изследване на домакинските бюджети на чиновническите и работническите домакинства. Наблюдавани са 1 487 домакинства. В разработката се включват бюджетите на 1 385 домакинства, от които 1 243 - на чиновници и служители, 60 - на занаятчии, и 82 - на работници. Анкетата е проведена само в градски домакинства. Домакинствата са подбрани на доброволен принцип, като важно условие е било домакинята да е измежду най-просветените и да е интелигентна. В София са наблюдавани 280 домакинства. Резултатите са публикувани в издание то „Домакински бюджети - анкета върху семейните приходи и разходи на чиновническите, занаятчийските и работническите домакинства през месец май 1925 година“.

Въведено е текущо отчитане на индустриалните заведения под специален контрол.

През периода 1910 - 1925 г. като част от здравната статистика („Ветеринарна медицина“) се

Домакински бюджети - анкета върху семейните приходи и разходи в Царство България през март 1926 година

събират данни за заразните болести по домашните животни, като най-много са случаите на шарка при овцете - 16 120 през 1916 г.; огненица и чума при свинете - 27 000 през 1921 г., и бяс при кучетата - 4 605 през 1925 година.

1926 година

Върховният статистически съвет взема решение за осъществяване на първото общостопанско преброяване заедно с това на населението.

Поради финансови причини вместо в края на 1925 г. **осмото преброяване** е отложено и се провежда към **31 декември 1926 година**.

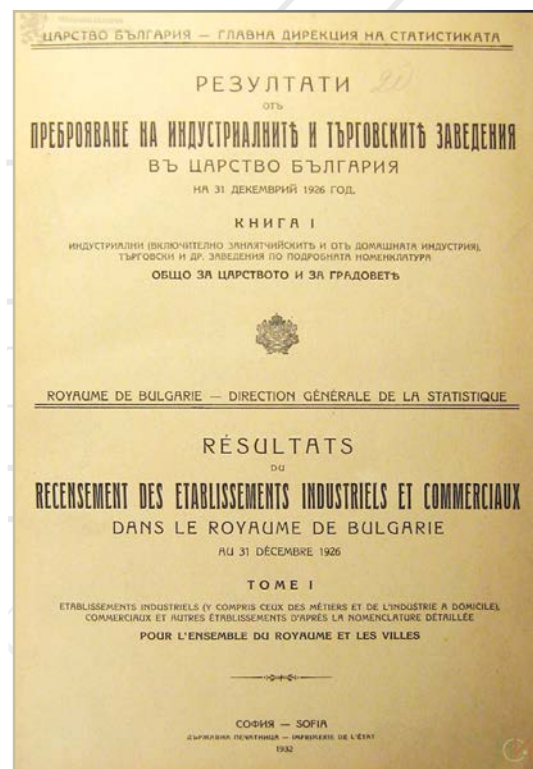
Основните резултати от него са:

- население - **5 478 741**;
- жени - **2 735 716**;
- мъже - **2 743 025**;
- домакинства - **1 098 364**;
- жилищни сгради - **718 583**.

За първи път се включва преброяване на земеделските стопанства и на занаятчийско-индустриалните предприятия.

Целта на преброяването е осигуряване на информация за социално-икономическото състояние на страната.

По същество към неземеделските стопанства са отнесени различни дейности, свързани с производството на стоки и услуги както за пазара, така и за потребление в домакинствата. Обхванати са около 800 000 стопанства с 1 530 хил. парцели земя. При проведеното преброяване на добитъка, домашните птици, кошерите и превозните средства в царство България са изброени 460 камиона, 913 автомобила, 161 мотоциклета, 616 трактора, 19 парахода, 8 моторни кораба, 40 кораба с платна, 27 шлепа, 48 лодки с мотор и 870 без мотор.

Резултати от преброяване на индустриалните и търговски заведения в Царство България през 1926 година

СТЕФАН ДИМИТРОВ

управляващ Главната дирекция на статистиката
от 07.05.1927 г. до 15.09.1931 година

Сформирани са и започват дейност:

» **Статистика на наемите**

Наблюдението е репрезентативно. Обект на наблюдението е месечният наем на избрани жилища. Наблюдават се месечните наеми през април и октомври в 15 града. От 1932 до 1944 г. обобщаване има само за 12 града.

» **Статистика на цените на едро**

Извършва се репрезентативна регистрация.

1927 година

От 7 май 1927 г. до 15 септември 1931 г. **Стефан Димитров** е управляващ Главната дирекция на статистиката.

Обработката на резултатите от преброяването през 1926 г. започва в края на 1927 година. Обобщените данни са публикувани в „Индустиални и търговски заведения в Царство България към 31 декември 1926 година“. Данните от него, както и тези от следващото общостопанско преброяване през 1934 г., осигуряват подробна информация за социалното и икономическото състояние на страната през съответния период. В това време започват да се разработват и първите класификации и номенклатури, използвани за целите на статистическите изследвания.

Анкетата за столетниците започва на 10 март 1927 г. и продължава до 20 ноември 1928 година. За тази анкета анкетьорите са отделили 1 120 работни дни, изминати са 18 055 км, а разходите са в размер на 270 739 лева. Международният отзвук за анкетата е голям и затова неслучайно цялата статия на проф. Д. Мишайков в „Тримесечното списание на Главната дирекция на статистиката“ е преведена на френски език.

В областта на статистиката на здравеопазването се задълбочава изследването на причините

за умиранията. Първите опити за събиране и обработка на причините се правят още през 1900 - 1901 година. Неколкократните опити на Главна дирекция на статистиката до Първата световна война да създаде статистика на причините за умирания са неуспешни, поради некачествените и непълни данни. За първи път данни за умиранията по причини се публикуват през 1927 г., като са обхванати постепенно всички градове. За смъртността по причини сред селското население се публикуват еднократни данни за 1937 година.

Третото наблюдение на домакинските бюджети се провежда в периода между юни 1927 и май 1928 г. в 266 домакинства в 12 окръжни града.

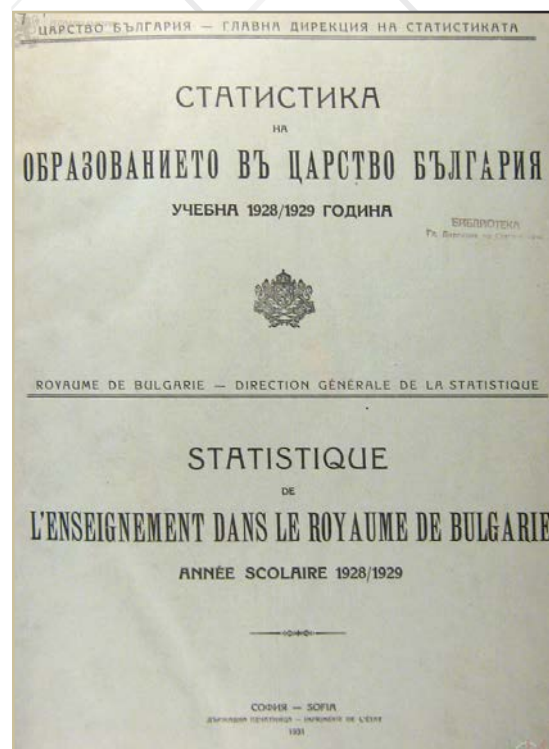
Електрическите трамваи в София през 1927 г. се движат по линия с дължина от 46.8 километра. Превозите се извършват от 61 коли - 37 моториси и 24 ремаркета. Продадени са 19 187 543 билета.

Първият въздушен полет в България е извършен на 8 ноември 1927 г. по маршрута София - Варна - Русе, а първата редовна въздушна линия е открита на 29 юни 1947 г. между гр. София и гр. Бургас.

1928 година

На 20 юни 1928 г. Върховният статистически съвет на България взема единодушно решение за създаването на репрезентативна разработка на базата на десетпроцентова случайна извадка.

От 1 ноември 1928 г. до 31 август 1929 г. 18 служители на Главна дирекция на статистиката работят по задачата и резултатите се публикуват като таблично приложение към първия брой на „Тримесечно списание на Главната дирекция на статистиката“, по-късно излизащо със заглавие „Статистика“. Разработката отнема 3 500 човекодни и разходите за из-

Статистика на образованието в Царство България през учебната 1928/1929 година

XVI. КИНОИЖИВ И ХУДОЖЕСТВО — LETTRES ET BEAUX-ARTS

407

2. Кинотеатри през 1928 год. — Cinémathéâtres pendant l'année 1928

Окръг	Общински	Брой на кинотеатри	Откъдето	Брой на зрителите		Параметри на кинотеатрите		Параметри на персонала				
				Муж.	Жен.	Общ.	Среден	Общ.	Среден			
Общински												
Бургас — Bourgas												
Бургас — Bourgas	35	2	4	4,560	425,193	410	160	2	1			
Варна — Varna	4	3	5	3,734	365,327	366	187	12	1			
Видин — Vidin	7	2	1	1,800	120,940	413	133	30	1			
Враца — Vratsa	1	1	1	3,200	310,077	548	264	12	1			
Кавлади — Kavadi	6	1	2	1,710	168,500	433	134	6	1			
Матеево — Mateevo	1	1	1	300	9,800	90	30	1	1			
Плевен — Pleven	2	1	1	300	30,250	120	40	1	1			
Пловдив — Plovdiv	12	2	7	3,200	306,770	709	260	13	1			
Плочево — Plochevo	11	1	2	3,330	266,014	476	120	11	1			
Русе — Ruse	1	1	1	5,230	371,650	434	126	11	1			
Силистра — Silistra	30	8	10	12,110	1,044,370	3,137	480	1	1			
Сливница — Slivnitsa	6	2	2,470	211,660	420	267	9	2	1			
Търговище — Targovitshe	18	2	5,470	241,060	470	277	22	1	1			
Хабеш — Habesh	5	1	3	2,450	186,790	240	53	4	1			
Шумен — Shumen	4	2	1,560	102,730	267	152	4	1	1			
Всичко — Total	195	21	57	51,450	4,387,771	8,034	2,836	173	1			

С. Печать — Presse

1. Периодически издания по години на основаване

1. Publications périodiques d'après l'année de leur fondation

Периодически издания	Брой на издания	Брой на периодическите издания, основани през периода и години									
		1880-1890	1890-1900	1900-1910	1910-1920	1920-1930	1930-1940	1940-1950	1950-1960	1960-1970	1970-1980
Вестник — Vestnik	2	2	3	3	7	13	44	18	24	47	131
Списание — Spisaniye	1	2	7	6	7	13	33	6	20	31	30
Всичко — Total	3	4	10	13	20	57	82	24	44	78	161
Вестник — Vestnik	2	2	3	3	7	13	37	20	34	49	146
Списание — Spisaniye	1	2	7	6	7	13	33	6	20	31	30
Всичко — Total	3	4	10	13	20	57	82	24	44	78	161
Вестник — Vestnik	2	2	3	3	7	13	37	20	34	49	146
Списание — Spisaniye	1	2	7	6	7	13	33	6	20	31	30
Всичко — Total	3	4	10	13	20	57	82	24	44	78	161
Вестник — Vestnik	2	2	3	3	7	13	37	20	34	49	146
Списание — Spisaniye	1	2	7	6	7	13	33	6	20	31	30
Всичко — Total	3	4	10	13	20	57	82	24	44	78	161
Вестник — Vestnik	2	2	3	3	7	13	37	20	34	49	146
Списание — Spisaniye	1	2	7	6	7	13	33	6	20	31	30
Всичко — Total	3	4	10	13	20	57	82	24	44	78	161

Кинотеатри в Царство България през 1928 година

вършването ѝ са на стойност 350 000 лева.

Репрезентативната разработка спомага за провеждането на земеделска анкета през 1934 г., при която за първи път в България се използва извадковият метод за събиране на информация в етапа на наблюдението. Земеделската анкета от 1934 г. е сериозно постижение с начина, по който е изпълнена, и по-специално с нейната организация. Преди самата анкета се провеждат две предварителни пробни наблюдения, за да се състави окончателен вариант на анкетните въпросници и да се провери тяхната пригодност. По време на анкетата наблюдението се извършва със специално подготвени анкетори във всяко село, което попада в извадката.

През същата година са сформирани и започват дейност:

- » Статистика на кинотеатрите
- » Статистика на произшествията.

1929 година

Пристъпва се към **регистриране на външната миграция**, като първите публикувани данни са от 1931 година. Резултатите от преброяванията служат за основа да се правят оценки на външните миграционни движения.

През 1929 г. библиотеката на Главната дирекция на статистиката предоставя на читателите си 9 629 книги (6 734 са използваните публикации в читалнята и 2 895 са заети за дома). Най-четената литература е по статистика на селското стопанство - 3 625, следва търговската статистика - 1 113, и на трето място следва демографската статистика - 782 издания. Общият брой на читателите е 2 104. По занятие се разпределят по следния начин: 551 студенти, 114 професори и учители, 80 военни, 1 156 чиновници, 27 журналисти и общественици, 59 търговци и индустриалци, 115 занимаващи се със свободни професии и 12 други.

Списание Статистика - 1929 година

1930 година

Поставено е началото на:

» **Статистика на музеите.**

1931 година

От 15 септември 1931 г. до 9 август 1933 г. **Ненчо Михайлов** е управляващ Главната дирекция на статистиката.

Започват да се наблюдават **изпратените и получените обикновени и препоръчани писма с въздушна поща.**

НЕНЧО МИХАЙЛОВ

управляващ Главната дирекция на статистиката
от 15.09.1931 г. до 09.08.1933 година

1933 година

Прокопи Киранов е главен директор на Главната дирекция на статистиката от 9 август 1933 г. до юни 1934 година. Той е автор на редица книги в сферата на икономиката, теорията и практиката на статистиката, селскостопанската статистика и други. Интересите му са насочени повече към аграрните проблеми в България, като заедно с икономистът Иван Стефанов полагат основите на т.нар. селскостопанска анкета през 1934 година.

ПРОКОПИ КИРАНОВ

главен директор на Главна дирекция
на статистиката

от 09.08.1933 г. до юни 1934 г. и
от 09.09.1944 г. до края на 1946 година

Месечни данни за електропроизводството започват да се събират от 1933 г., а за някои дейности на **преработвателната индустрия - от 1934 година.**

Линията на трамваите в София е 64 километра. Колите са 125 - 70 моториси и 55 ремаркета. Продадените билети са 21 010 328.

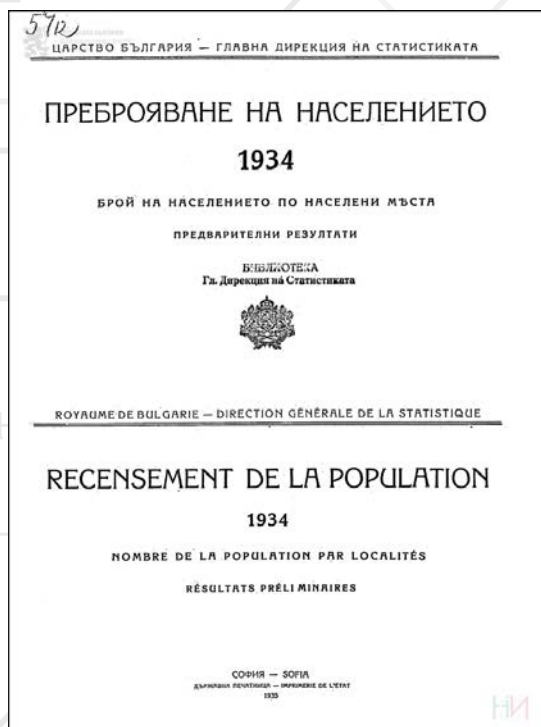
През 1933 година в Царство България са регистрирани общо 2 036 трудови злополуки във всички стопански отрасли.

СЛАВЧО ЗАГОРОВ
главен директор на Главна дирекция
на статистиката от юни 1934 г. до 1937 година

1934 година

В периода от юни 1934 до 1937 г. Славчо Загоров е главен директор на Главна дирекция на статистиката на Царство България. Той е икономист, статистик и политик. Роден е на 25 ноември 1898 година. Завършва гимназия с отличен успех и следва в Берлинския университет. През 1917 г. участва в Първата световна война. След войната изучава правни науки в Берн и Инсбрук, а след това държавни науки в Лайпциг, където защитава докторат по икономически и социални науки. В периода 1922 - 1924 г. е секретар на Главната дирекция на статистиката. От 1924 до 1942 г. преподава в катедрата по статистика на Софийския университет, където става извънреден професор. В периода 1938 - 1939 г. Славчо Загоров е вещо лице по статистически проучвания в Обществото на народите (ОН). Специализира в Лондонския колеж по икономика и политически науки (London School of Economics), като стипендиант на Рокфелеровата фондация.

Преброяване на населението в
Царство България - 1934 година

С Указ № 2 към 31 декември 1934 г. е извършено деветото преброяване. За първи път в програмата на преброяването са включени промишлените и търговските стопанства.

Основните резултати от него са:

- население - **6 077 939;**
- жени - **3 024 046;**
- мъже - **3 053 893;**
- домакинства - **1 284 993;**
- жилищни сгради - **835 401.**

Данните за населението вървят заедно с данни за икономиката. За първи път се обхваща образователната структура на населението и по този начин започва статистиката на образованието. Обхватът на информацията за броя на децата в семействата

на разведените и овдовелите жени се разширява. Разработват се подробно данни за структурата на домакинствата в България по вид и състав.

Обекти на преброяването стават сградите, промишлените и търговските заведения, земеделските стопанства, домашните животни и поземлената собственост. Преброяването има за цел да се установи броят на наблюдаваните единици и разпределението им по признаци, които са от значимост за държавата и обществото.

През 1934 г. е поставено началото на следните статистически наблюдения:

- » **Операции с недвижима собственост;**
- » **Продажби на едър рогат добитък;**
- » **Млекопреработване;**
- » **Гори - ежегодна отчетност, основана на горскостопанска таксация;**
- » **Общински финанси;**
- » **Държавни финанси и други публично правни тела.**

На територията на България през периода от 1911 до 1934 г. съществуват четири държавни библиотеки - в София, Пловдив, Велико Търново и Шумен. През 1970 г. националната статистика регистрира наличието на 10 952 библиотеки, които притежават книжен фонд от 46 922 000 тома.

Най-разпространени през периода 1930 - 1934 г. остри заразни болести при хората са:

- брусница - 25 612 случая (1933 година);
- лоша кашлица - 9 583 случая (1933 година);
- дифтерия - 9 344 случая (1934 година);
- коремен тиф - 8 745 случая (1932 година).

Сгради Преброяване на населението в Царство България - 1934 година

Видове добитък		Бургас — Bourgas		Враца — Vratsa		Пловдив — Plovdiv		Пазарик — Pazardzhik	
	брой години	стойност в левове	брой години	стойност в левове	брой години	стойност в левове	брой години	стойност в левове	брой години
Кове, мулета, катери и магарета —									
Малки кове	51	47	442	775	89	127	411	1,023	2,314
От 1 до 3 години включително	298	340	830	2,543	304	391	796	1,411	3,162
От 3 до 5 години включително	17	40	30	93	2	3	15	46	46
На повече от 3 години	1,406	2,123	1,283	3,272	3,313	6,409	2,502	5,054	5,054
Всичко	2,953	4,309	4,472	10,939	6,506	11,345	6,459	13,591	13,591
Малки катери	32	45	205	417	76	76	221	400	400
От 1 до 3 години включително	299	390	805	1,313	271	313	1,008	1,411	1,411
От 3 до 5 години включително	815	1,150	1,200	2,418	3,796	3,862	1,904	3,162	3,162
На повече от 3 години	4	10	10	13	20	71	18	46	46
Всичко	1,146	1,555	1,025	3,744	4,087	5,251	2,004	4,619	4,619
Малки магарета	12	11	8	4	431	568	31	30	30
От 1 до 3 години включително	12	11	8	4	431	568	31	30	30
На повече от 3 години	48	95	117	56	1,211	2,196	43	76	76
Всичко	60	106	125	60	1,642	2,264	74	106	106
Всичко	3,013	4,415	4,600	14,683	8,148	13,609	6,533	18,210	18,210
Говеда —									
Телета млади до 1 година вкл.	706	282	5,702	3,346	2,432	1,471	11,939	5,201	5,201
От 1 до 3 години вкл.	19	31	89	222	30	30	876	1,712	1,712
От 3 до 5 години вкл.	739	326	1,843	3,405	1,325	1,418	2,913	4,247	4,247
На повече от 3 години	26	30	56	144	85	145	48	115	115
Всичко	1,530	683	8,490	7,117	3,872	3,064	15,382	11,275	11,275
Телета млади до 1 година вкл.	316	207	3,240	2,462	2,139	1,202	4,872	2,469	2,469
От 1 до 3 години вкл.	1,081	404	1,380	2,405	1,289	1,137	3,586	5,306	5,306
От 3 до 5 години вкл.	2,330	1,103	5,325	1,801	4,317	4,882	9,340	12,686	12,686
На повече от 3 години	192	105	606	1,564	278	278	271	1,219	1,219
Всичко	4,639	2,815	10,570	7,832	8,033	7,505	18,075	21,860	21,860
Бивола —									
Малки бивола до 1 година вкл.	309	72	751	328	435	202	2,331	1,330	1,330
От 1 до 3 години вкл.	549	217	270	215	306	244	1,287	1,227	1,227
От 3 до 5 години вкл.	12	12	3	12	9	18	11	50	50
На повече от 3 години	1,300	1,325	1,250	1,500	613	868	3,300	5,051	5,051
Всичко	2,170	1,526	2,274	2,555	1,363	1,132	5,651	7,638	7,638
Бивола млади до 1 година вкл.	228	190	401	523	449	397	1,570	1,604	1,604
От 1 до 3 години вкл.	1,283	105	1,475	2,251	1,227	1,790	4,134	5,728	5,728
На повече от 3 години	42	42	201	217	95	95	303	405	405
Всичко	1,553	337	2,077	2,991	1,771	2,282	6,007	7,737	7,737
Всичко	3,723	2,863	4,351	5,546	3,334	3,414	11,658	15,375	15,375
Общ сбор (с говедо)	14,724	—	54,309	—	43,483	—	96,546	—	96,546

Покупко-продажби на едър добитък в Царство България - 1934 година

1936 година

» Започват да се отчитат **продажбите на дребно на кооперативните пазари.**

През периода март 1935 - февруари 1936 г. Институтът по земеделска икономия и Институтът за земеделско-стопански проучвания при Министерството на земеделието и държавните имоти прави първото проучване на приходите и разходите на селските домакинства.

През тази година се провежда преброяване на земеделските стопанства и домакинствата в България. Регистрирани са 531 452 коня, 1 497 647 говеда, 374 184 бивола, 8 839 463 овце, 913 042 кози, 902 187 свине, 12 772 786 домашни птици и 441 973 кошера с пчели.

През 1936 г. започва текуща регистрация на разрешенията за частни строежи в градовете, а в селата с население над 3 000 души - от 1941 година.

ПЕНКО ВЪЖАРОВ
и.д. главен директор на Статистиката
от 1937 г. до края на 1943 година

1937 година

От 1937 г. до края на 1943 година и.д. главен директор на Главна дирекция на статистиката е **Пенко Въжаров.**

1938 година

Провежда се второ едногодишно изследване на домакинствата, живеещи в селата. Изследването е извършено от Главна дирекция на статистиката.

Започва да се води:

» **Статистика на освободените от затвора лица.**

През 1938 г. за първи път жените имат право по закон да участват в парламентарни избори като гласоподаватели, като изискването е да са „омъжени, разведени или вдовици“ и да са навършили 21 години.

На книжния пазар в страната са регистрирани 912 издания - 531 вестника и 381 списания, от които 872 са на български език и 40 на чужди езици. Издадените книги на български език са 2 680. От тях 2 313 са оригинални, а 367 са преводни. На чужди езици са излезли 67 книги, три са двуезични.

В страната има 35 музея със сбирки към тях, един от тях е естествено-исторически, четири са военно-исторически, 29 са археологически и един е ловен музей.

През 1938 г. читалищата са 3 166. От тях 3 155 са народни и 11 са на етнокултурни малцинства. Книжният фонд на читалищата през същата година възлиза на 2 021 052 екземпляра, от които 75 536 са чуждоезични книги.

През 1938 г. пощенски услуги се предоставят в 733 пощенски станции.

1939 година

Главната дирекция на статистиката издава „Списък на населените места в Царството“ с данни от преброяването през 1934 година. Населените места в списъка са подредени по азбучен ред и са разпределени по следните признаци: надморска височина, област, околия и община.

Според данните на демографската статистика средната продължителност на живота в България в периода 1935 - 1939 г. е 51.75 години.

Към статистическите наблюдения и изследвания се добавят следните нови:

- » На акционерните дружества
- » Движение на наличностите в търговските и индустриалните предприятия.

Висшите учебни заведения в България през 1939 г. са пет, като 453 преподаватели обучават в тях 10 169 студенти.

Списък на населените места в Царство България
1939 година

През 1939 г. в България има 14 театъра, от които една опера, два оперетни театъра, един народен театър, четири общински драматични и шест пътуващи трупи. Броят на кинотеатрите е 50. На териториален принцип са разпределени в София - 14, в Пловдив - 12, в Шумен - 7, в Бургас - 5, в Плевен - 5, в Стара Загора - 4, и във Враца - 3.

През 1939 г. са електрифицирани 458 населени места - 93 града и 365 села и има регистрирани 62 677 радиоприемника.

През 1939 г. произведените на глава от населението в България продукти са:

- сирене - 2.1 килограма;
- кашкавал - 0.6 килограма;
- бира - 12 871 хил. литра;
- ракия - 525 хил. литра.

През същата година от България са изнесени:

- 2 541 кг розово масло;
- 721 т билки;
- български трапезни вина - 19 334 хил. тона;
- килими - 0.9 хил. кв. метра.

1940 година

Възникват:

- » **Статистика на заболяванията от остри заразни болести**
- » **Статистика на лежащо болни в лечебните заведения**
- » **Статистика на въздушния транспорт.**

1941 година

Започва статистическото изследване на радиоапаратите и радиоабонатите. Наблюдава се броят на радиоапаратите по видове, а на абонатите - според тяхното социално положение. Започва статистическото изследване на въздушните съобщения.

[illegible]

Статистика на здравеопазването в Царство България - 1940 година

1944 година

От началото на 1944 г. до 8 септември 1944 година и.д. главен директор на Главна дирекция на статистиката е Яни Грудев.

ЯНИ ГРУДЕВ

и.д. главен директор на Статистиката
от началото на 1944 г. до 08.09.1944 година

Прокопи Киранов става повторно главен директор на Главна дирекция на статистиката от 9 септември 1944 г. до края на 1946 година. С дългогодишната си дейност в статистическата институция и с големия си административен опит като ръководител той е подходящата фигура за новите функции на статистиката в променения обществено-политически строй в страната.

През 1944 г. в София тръгват първите тролей. Две коли обслужват линия с дължина седем километра.

През същата година 1 026 населени места са снабдени с питейна вода. В 29 града се изгражда канализационна мрежа. През следващите 20 - 30 години водоснабдяването обхваща 3 638 населени места, като канализация е изградена в 99 града.

През 1944 г. в България са регистрирани 3 516 лекари, 826 фелдшери, 1 070 акушерки, 372 медицински сестри и 824 стоматолози.

През 1944 г. българските жени получават равни изборителни права. Първите жени народни представители влизат в българския парламент през 1945 г., като представляват 5.7% от броя на депутатите.

През 1945 г., след края на Втората световна война, броят на населението в България е 6 945 400 жители, а регистрираната гъстота е 62.4 души на кв. километър.

СТАТИСТИЧЕСКИ
ГОДИШНИК
НА НАРОДНАТА РЕПУБЛИКА
БЪЛГАРИЯ

1943-1946

ANNUAIRE STATISTIQUE
DE LA RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE
BULGARIE

Статистически годишник на
Народна република България 1943 - 1946 година

1946 година

С приемането от Народното събрание на Закона за организиране на статистиката в България Главна дирекция на статистиката преминава на пряко подчинение на Министерския съвет. Създават се местни статистически органи като част от Главна дирекция на статистиката. Всички градски общини с население над 15 хил. души са задължени да имат своя специална статистическа служба. Функциите и задачите на местните статистически органи се разписват подробно в Правилника за приложение на закона.

Първото голямо изследване, в което вземат участие местните статистически служби, е децетото преброяване на населението и жилищния фонд към 31 декември 1946 година.

Основните резултати от него са:

- население - **7 029 349**;
- жени - **3 512 575**;
- мъже - **3 516 774**;
- домакинства - **1 750 679**;
- жилищни сгради - **1 086 933**.

Това е последното преброяване, проведено в съответствие с методологичните принципи и конкретиката на предходните преброявания.

Б. Населението на България по пол според извършените преброявания
B. Population de la Bulgarie par sexe, d'après les recensements effectués

Пол — Sexe	Налично население — Population présente										Средно годишно нарастване в % през периода: Régression annuelle en % pendant les périodes	
	1946	1956	1966	1976	1986	1996	2006	2016	2026	2036	1946-1956	1956-1966
Мъже — Hommes	3 516 774	3 512 575	3 498 123	3 483 671	3 469 219	3 454 767	3 440 315	3 425 863	3 411 411	3 396 959	1,22	1,22
Жени — Femmes	3 512 575	3 516 774	3 530 226	3 543 678	3 557 130	3 570 582	3 584 034	3 597 486	3 610 938	3 624 390	1,22	1,22
Общо — Ensemble	7 029 349	7 029 349	7 028 349	7 027 349	7 026 349	7 025 349	7 024 349	7 023 349	7 022 349	7 021 349	1,22	1,22

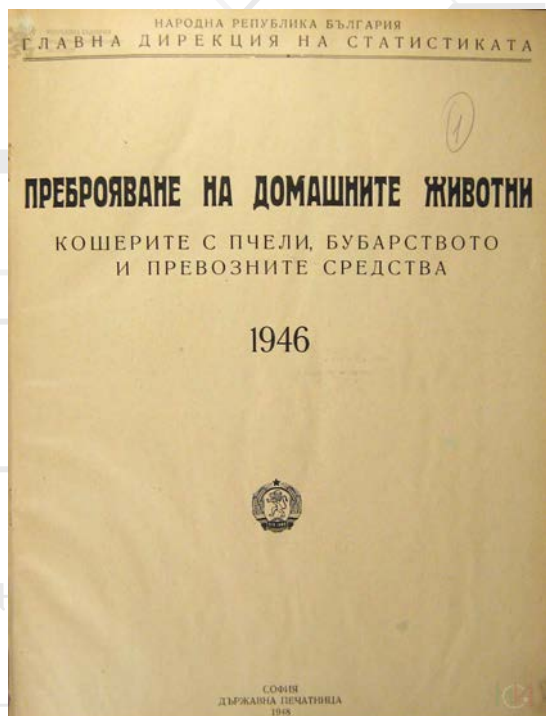
В. В съвременната територия на Републиката в момента на всяко преброяване — Sur la territoire de la République au moment de chaque recensement

Вид — Nature	1946	1956	1966	1976	1986	1996	2006	2016	2026	2036
Мъже — Hommes	3 516 774	3 512 575	3 498 123	3 483 671	3 469 219	3 454 767	3 440 315	3 425 863	3 411 411	3 396 959
Жени — Femmes	3 512 575	3 516 774	3 530 226	3 543 678	3 557 130	3 570 582	3 584 034	3 597 486	3 610 938	3 624 390
Общо — Ensemble	7 029 349	7 029 349	7 028 349	7 027 349	7 026 349	7 025 349	7 024 349	7 023 349	7 022 349	7 021 349

С. Брой на населението по области и области според състав им на 31. XII. 1946 г.
C. Nombre de la population par régions et régions administratives d'après leur composition au 31. XII. 1946

Област и област — Région et région administrative	1946	1956	1966	1976	1986	1996	2006	2016	2026	2036
1. Област Радне — Arrondissement d'Radne	55,000	52,856	47,630	41,815	34,521	31,046	27,496	23,946	20,396	16,846
2. - Област Бургас — Arrondissement de Bourgas	49,061	41,157	35,064	29,367	23,670	17,973	12,276	6,579	0,882	0,175
3. - Област Варна — Arrondissement de Varna	48,073	42,430	36,143	30,856	25,569	20,282	14,995	9,708	4,421	0,134
4. - Област Шумен — Arrondissement de Shumen	63,109	56,966	49,048	41,723	34,378	27,032	19,686	12,340	5,000	0,072
5. - Област Пловдив — Arrondissement de Plovdiv	47,031	41,260	35,091	28,922	22,753	16,584	10,415	4,246	0,000	0,000
6. - Област София — Arrondissement de Sofia	26,111	24,047	21,982	19,917	17,852	15,787	13,722	11,657	9,592	7,527
7. - Област Пазарджик — Arrondissement de Pazardzhik	11,756	10,965	9,802	8,639	7,476	6,313	5,150	3,987	2,824	1,661
8. - Област Благоевград — Arrondissement de Blagoevgrad	31,314	33,532	35,750	37,968	40,186	42,404	44,622	46,840	49,058	51,276
9. - Област Кюстендил — Arrondissement de Kyustendil	40,186	39,010	37,834	36,658	35,482	34,306	33,130	31,954	30,778	29,602
10. - Област Габрово — Arrondissement de Gabrovo	34,003	31,461	28,919	26,377	23,835	21,293	18,751	16,209	13,667	11,125
11. - Област Търговище — Arrondissement de Targovishte	25,708	23,058	20,408	17,758	15,108	12,458	9,808	7,158	4,508	1,858
12. - Област Враца — Arrondissement de Vratsa	11,152	9,134	7,116	5,098	3,080	1,062	0,044	0,000	0,000	0,000
13. - Област Перник — Arrondissement de Pernik	114,930	101,302	87,674	74,046	60,418	46,790	33,162	19,534	6,906	0,000
Общо — Ensemble	629,363	563,571	497,210	430,630	364,050	298,470	232,890	167,310	101,730	36,150

Преброяване на населението - 1946 година

Преброяване на домашните животни
1946 година

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА

1947 - 1989

КИРИЛ ЛАЗАРОВ
главен директор на Главна дирекция
на статистиката
от началото на 1947 г. до 20.08.1949 година

1947 година

Кирил Лазаров е главен директор на Главна дирекция на статистиката от началото на 1947 г. до 20 август 1949 година.

Роден е на 24 юли 1895 г. в с. Долна баня, Ихтиманско. В периода 1916 - 1918 г. е фронтови офицер в Първата световна война. След войната завършва право в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“. От 1948 до 1949 г. е последователно подпредседател и председател на Държавната планова комисия в ресора на „Главната дирекция на статистиката“. От 8 октомври 1949 г. до 1 февруари 1957 г. и от 16 март 1959 г. до 27 ноември 1962 г. е министър на финансите, а от 1 февруари 1957 г. до 16 март 1959 г. е министър на финансите и държавния контрол.

В периода 1944 - 1947 г. се извършва цялостно преустройство в методологията на статистическата дейност в България, като в края на 1947 г. Главна дирекция на статистиката преминава на подчинение към тогавашната Държавна планова комисия и статистическата дейност се ориентира основно към отчитане на изпълнението на държавния народностопански план.

На 29 юни 1947 г. е открита първата редовна въздушна линия между София и Бургас.

1948 година

Осъществява се реорганизация на Главната дирекция на статистиката, тъй като се счита, че държавната статистика трябва да подпомага само дейности на планиращите народностопански органи в страната. Подготовката на данните за планиране и отчитане става приоритет на българската статистика и статистическата методология се свързва с планирането. От системата на държавната

статистика отпадат статистическите изследвания за наказаната престъпност (проведени от 1910 г.) и преминават към съответните държавни ведомства (Министерство на правосъдието, Главна прокуратура, Министерство на вътрешните работи).

Създава се:

- » **Статистика на автомобилния транспорт** и се осъществяват значителни промени в **статистиката на водния (речен и морски) транспорт**.

Въвеждат се **статистически наблюдения** в областта на **статистиката на вътрешната търговия**, включваща статистиката на стокооборота на едро, дребно и общественото хранене, състояние на търговската мрежа, труда и разходите за обращении.

За годишния отдиш на българските граждани са налични 102 почивни станции.

Хранително-вкусовата промишленост в България произвежда 260 хил. т хляб.

В страната функционират 99 детски ясли, като до 1960 г. броят им нараства на 725.

1949 година

От 20 август 1949 г. до 31 декември 1950 година и.д. главен директор на Главна дирекция на статистиката е Кирил Владимиров.

Поставено е началото на статистическите изследвания в следните области:

- » **Капитални вложения и производствени фондове**
- » **Промишленост** (текуща отчетност, която обхваща цялата дейност на промишлените предприятия, обособени в самостоятелен баланс, и общата продукция на цялата промишленост)
- » **Строителство (текуща отчетност)**

2. Народни учебни заведения по категории — établissements d'enseignement publics par catégories

Категории учебни заведения	Общо население	Преподаници — Cours enseignés					
		основни		допълнителни — supplémentaire			
		н	р	н	р	н	р
Детски	315	—	410	—	—	—	1
Първокласни	407	903	1,820	—	—	—	—
Преподаници	282	768	1,388	28	24	5	3
Нескопни и еднокласни	180	1,640	2,554	513	363	34	31
Средни — професионални	228	1,080	1,018	1,235	499	28	22
Други специални	11	48	65	377	83	—	1
Полуприемни	21	132	101	91	32	5	10
Всичко	9	1,329	45	80	25	43	3
Наставници за ясли с физически и умствени недостатъци	5	21	30	3	1	—	—
Всичко 1947/48	1,000	5,261	7,518	2,077	978	115	71
1946/47	1,285	4,854	6,873	2,201	1,118	116	72
Детски	303	1	304	—	—	—	—
Първокласни	4,015	6,132	1,858	2	5	8	3
Преподаници	2,446	2,828	4,510	158	152	13	12
Нескопни и еднокласни	95	723	405	25	31	12	10
Средни — професионални	151	107	220	154	134	6	24
Други специални	2	10	—	5	—	—	—
Всичко 1947/48	7,818	10,506	13,647	414	372	46	49
1946/47	7,837	11,250	13,117	450	365	35	26
Детски	608	1	455	—	—	—	—
Първокласни	3,062	6,113	1,728	2	6	8	3
Преподаници	7,676	4,001	5,846	154	176	16	15
Нескопни и еднокласни	277	2,366	3,034	508	314	13	41
Средни — професионални	389	1,197	1,200	1,383	653	34	46
Други специални	13	36	65	132	61	—	1
Полуприемни	20	132	100	93	32	5	10
Всичко	9	1,303	41	80	25	43	3
Наставници за ясли с физически и умствени недостатъци	5	25	30	3	1	—	—
Всичко 1947/48	12,720	16,300	21,168	2,491	1,580	141	128
1946/47	8,596	16,364	20,006	2,041	1,435	131	98

Учебни заведения през 1947/1948 година

КИРИЛ ВЛАДИМИРОВ
и.д. главен директор на Главна дирекция на статистиката от 20.08.1949 г. до 31.12.1950 година

» Изкупуване на селскостопански произведения.

През 1949 г. за първи път се преброяват заетите лица в селското стопанство, като преброяването продължава до 1969 година. То обхваща само частните еднолични стопанства. През следващите години в него се включват и заетите в Трудовите кооперативни земеделски стопанства (ТКЗС), в личните стопанства на кооператорите и работниците и служещите.

В сферата на статистика на труда след 1949 г. се включват повече отчетни единици от всички отрасли и сфери на народното стопанство и се изграждат нови методологични основи. Като резултат статистиката на труда се обособява като самостоятелен раздел на социално-икономическата статистика.

1950 година

Възниква:

» **Статистика на материално-техническото снабдяване и на жилищно-комуналното стопанство.**

1951 - 1952 година

Слав Георгиев Караславов е зам.-председател на Държавна планова комисия (ДПК) и директор на Главна дирекция на статистиката от 1 януари 1951 г. до 10 юни 1952 година.

СЛАВ ГЕОРГИЕВ КАРАСЛАВОВ
зам.-председател на ДПК и
директор на Главна дирекция
на статистиката
от 01.01.1951 г. до 10.06.1952 година

През посочения период започва провеждането на статистически изследвания за **продуктивността на селскостопанските животни** и за **продукцията от животновъдството.**

От 1951 г. започва статистиката на домакинските бюджети във вида, който ни е познат, провежда се пробно наблюдение на неголям брой домакинства на работници, служители и кооперирани селяни.

През 1952 г. започва провеждането на проучване на механизирани работи в селското стопанство.

В годините до 1952 г. се изгражда т.нар. социалистическа икономическа статистика. Въвежда се балансовият метод, който е ключов за преустройството на икономическата статистика.

От **11 юни 1952 до 1 февруари 1953 г. директор на Главна дирекция на статистиката е Руси Русев Пенев.**

През **1952 - 1953 г.** започват изчисления на **националния доход на Народна република България**. Съставят се и първите балансови разработки на обществения продукт и на националния доход. Методите за изчисляване на националния доход в исторически аспект непрекъснато се усъвършенстват, но тъй като са свързани с конкретните социално-икономически условия, през този период не излизат извън рамките на методологията на баланса на народното стопанство. Първият отчетен баланс на народното стопанство се разработва през 1953 г. на основата на данни за 1952 година. Балансовите разработки в по-голяма пълнота започват да се съставят от 1956 година.

През 1952 г. в страната функционират **2 305 държавни и кооперативни промишлени предприятия**, като държавните са **1 168**, а кооперативните - **1 137**.

През 1952 г. в България са произведени:

- първият електрокар;
- първият рентгенов апарат.

Оформянето на тротоари в градовете започва през 1952 г. като дължината им е **1 547 километра**. Двадесет години по-късно тя вече е **5 956 километра**.

Хотелите в България през 1952 г. наброяват **497**.

РУСИ РУСЕВ ПЕНЕВ

директор на Главна дирекция
на статистиката

от 11.06.1952 г. до 01.02.1953 година

ЕВГЕНИ МАТЕЕВ
главен директор на Главна дирекция
на статистиката,
а след това председател на
Централното статистическо управление
от 02.02.1953 г. до края на 1961 година

1953 година

Евгени Матеев е главен директор на Главна дирекция на статистиката, а след това председател на Централното статистическо управление от 2 февруари 1953 г. до края на 1961 година. Той е български икономист и политик. Роден е на 1 април 1920 г. в гр. Търговище. Завършва Софийската духовна семинария през 1939 г., след което право в Софийския университет през 1943 година.

Една година след като завършва своето висше образование работи като журналист, а по-късно заема постове подпредседател и председател на Държавната планова комисия (1951 - 1952 г. и 1960 - 1962 г.), министър (1963 - 1966 г.), и член на Държавния съвет (1974 - 1981 г.). Подпредседател и председател на Икономическата комисия на ООН за Европа е през периода 1968 - 1971 г. и вицепрезидент на Международната организация на транснационалните корпорации.

Главна дирекция на статистиката е реорганизирана и с постановление на Министерския съвет от 3 март 1953 г. се създава Централно статистическо управление (ЦСУ) при Министерския съвет като общодържавен орган за ръководство на статистическата дейност в страната. Една от основните цели е да се обвърже статистиката с техническия прогрес.

Възникват изследвания в областта на:

- » **Статистиката на разходите за производство и себестойността на продукцията**
- » **Продажбите на селскостопански произведения на кооперативните пазари и на цените на кооперативните пазари.**

Започва редовно целогодишно наблюдение на домакинските бюджети в България на основата на стохастичната извадка.

1955 година

Съставът на работната сила е обект на нови изследвания по различни демографски и социално-икономически признаци - възраст, трудов стаж, образование, професии и длъжности, равнище на работната заплата и други.

1956 година

Единадесетото преброяване на населението се извършва към 1 декември 1956 година. За първи път непосредствено след преброяването се провеждат **контролни преброявания**, за да се провери точността на регистрацията и пълнотата на обхвата въз основа на **5-процентна извадка**.

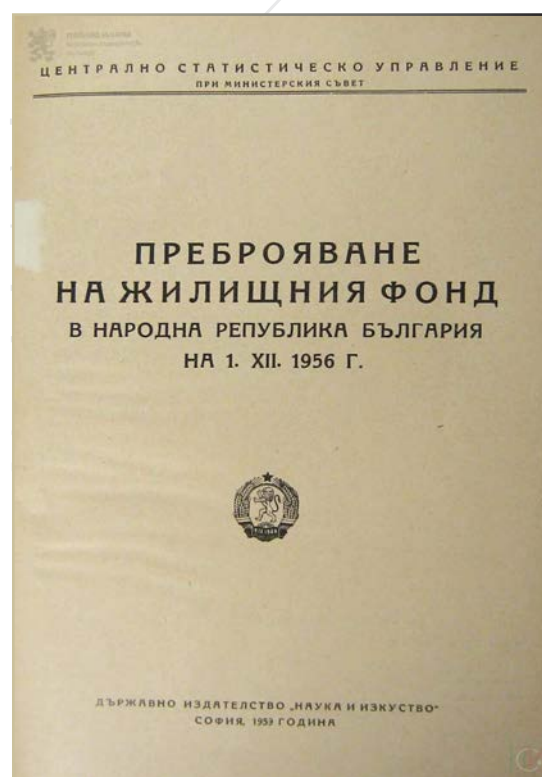
Основните резултати от него са:

- население - **7 613 709**;
- жени - **3 814 353**;
- мъже - **3 799 356**;
- домакинства - **2 237 895**;
- семейства - **1 964 551**;
- жилищни сгради - **1 533 507**.

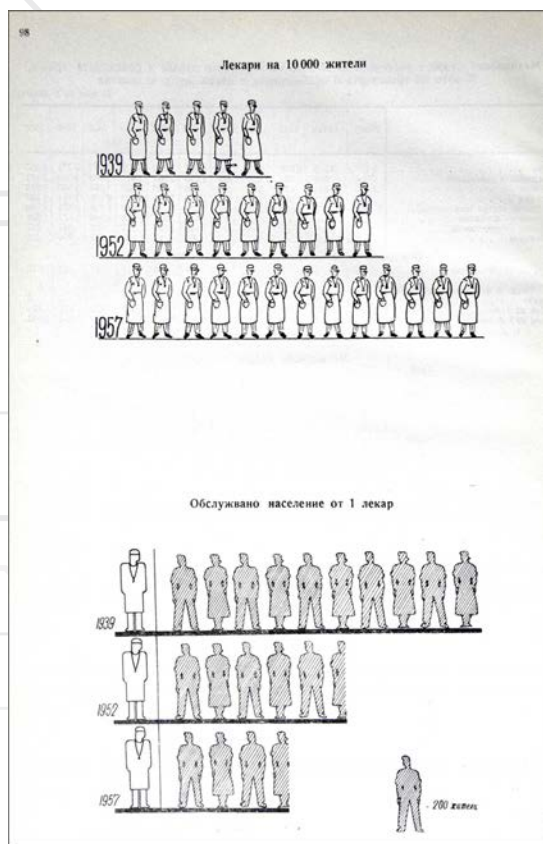
Някои показатели, включени в предходните преброявания, сега отпадат от програмата: за раждаемостта, месторождението, поданството, говоримия език, второстепенното занятие. Преброява се жилищният фонд, без да се преброяват стопанските сгради.

За първи път семейството става единица на наблюдение, но фактическото семейно положение, а не на юридическото. Идеята е по този начин да се гарантира цялостното обхващане на семействата в страната. Понятието семейство в по-голямата си част се припокрива с домакинство.

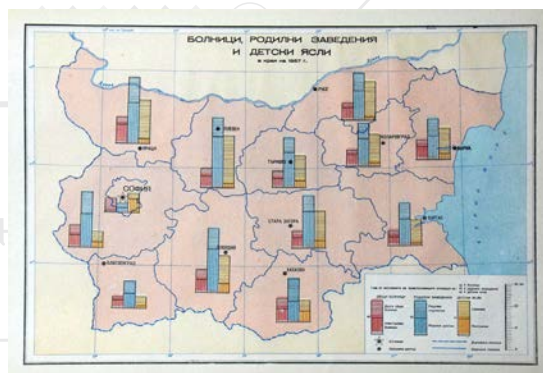
В състава на семейството не се включват лицата, които нямат родствени връзки с главата или членовете на домакинството, както и лицата, които имат семейство, живеещо в друго населено мяс-

Преброяване на населението и жилищния фонд

Лекари на 10 000 жители и обслужвано население от един лекар в България през 1939 г., 1952 г. и 1959 година

Болници, родилни заведения и детски ясли в България през 1957 година

то (ученици, студенти, съпрузи, съпруги). Изменена е постановката за категориите население. Категорията „правно“ население отпада. Критерият „време от 6 месеца“ е въведен за основен при определяне на постоянното местоживее на лицата. Не се отчита разликата между двете категории население - „постоянно“ и „налично“.

През 1956 г. в България функционират 23 обществени перални.

1957 година

Въвежда се наблюдение в областта на статистиката на науката и научното обслужване, което обхваща всички научноизследователски институти в страната, извършващи научна и развойна дейност. Преди наблюдението в тази област БАН събира сведения за своите институти в периода от 1948 до 1951 г., а от 1952 до 1956 г. събира данни и за всички научни институти и работещите в тях научни работници.

На 7 ноември 1957 г. Софийската телевизионна станция осъществява първото телевизионно излъчване. Поетапно са пуснати телевизионна станция връх „Ботев“ - 1965 г., Варненски телевизионен предавател - 1966 г., и телевизионен предавател „Слънчев бряг“ - 1967 година. Първите телевизионни абонати са регистрирани през 1960 г. и техният брой е 2 573. През 1967 г. броят им достига до 420 228 абоната.

В края на 1957 г. висшите училища са 20, студентите - 42 922, а преподавателският състав наброява 3 249 души.

През 1957 г. населението е ползвало бръснаро-фризьорски услуги в 928 салона.

1959 година

Статистическата служба се реорганизира и се създават 30 окръжни отдела на статистиката (които се намират в съответните окръжни центрове), спира се дейността на другите структури по места (градски и районни статистически инспекторати и участъкови инспектори). Промените са следствие на новото административно деление на страната.

Въвежда се текущо наблюдение на **изкупните цени на селскостопанските произведения**, а през 1960 г. - на цените на едро на промишлените стоки и услуги.

Централното статистическо управление издава **сборник** с наименование „**Баланс на народното стопанство**“, който включва баланса за трите предшестващи години - 1956, 1957, 1958 година.

С постановление на Министерския съвет от юли 1959 г. статистическите изследвания за наказаната престъпност отново преминават към ЦСУ.

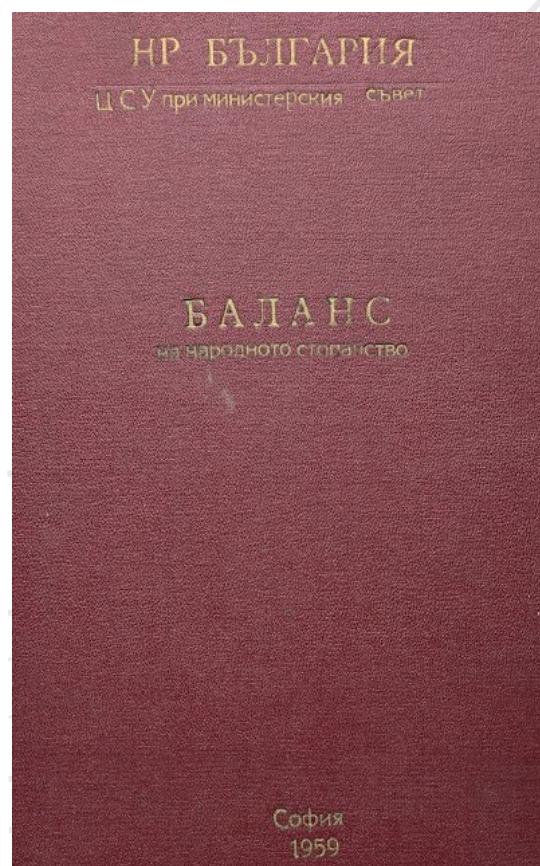
През периода 1947 - 1959 г. статистиката на образованието и статистиката на културата са ведомствени (в Министерството на народната просвета и в Комитета за наука, изкуство и култура), а от 1960 г. статистическите наблюдения в тези две области отново се включват в ЦСУ.

Българските статистици за първи път участват непосредствено в проведеното сравнение на потреблението на населението в Народна република България и Унгарска народна република.

Броят на електроснабдените села се увеличава значително от 1959 до 1960 г. - 3 984, броят на електроснабдените градове също се увеличава - 119.

1960 - 1961 година

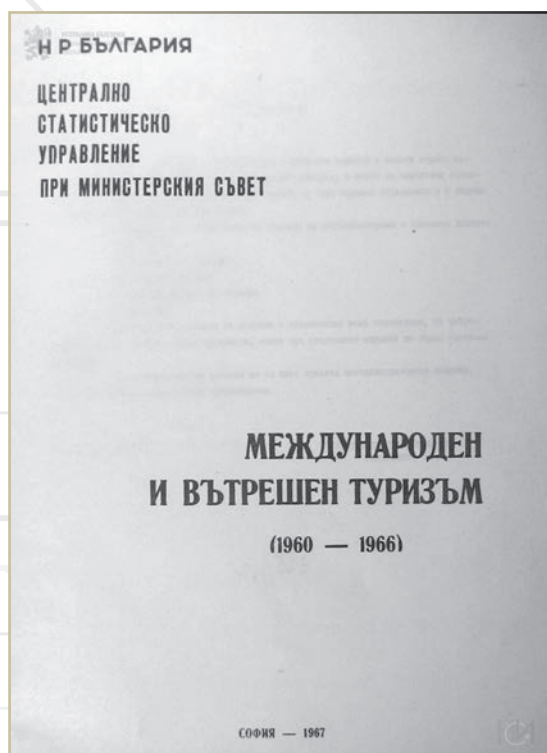
Председател на Централното статистическо управление (след това на Държавното управление за информация) от края на 1961 г. до месец юли 1971 г. е Стефан Станев. Той е председател на

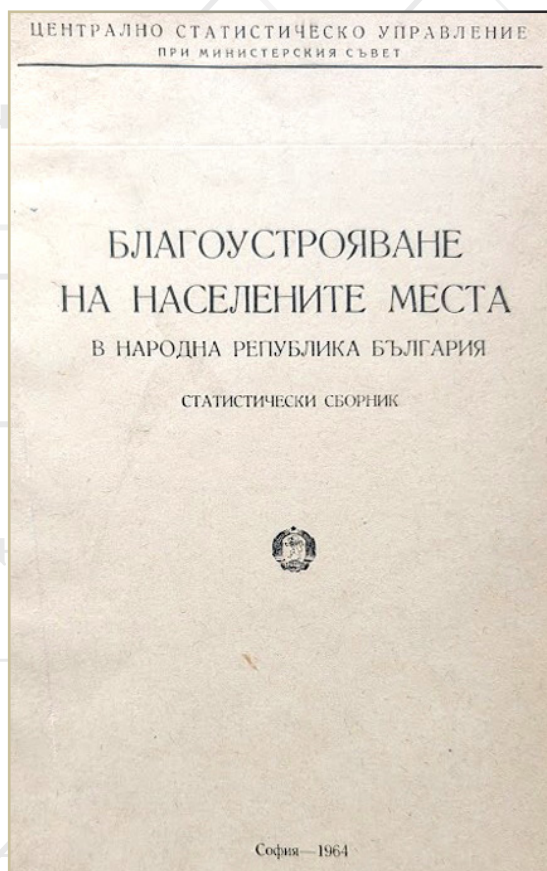
Баланс на народното стопанство на Народна република България - 1959 година

СТЕФАН СТАНЕВ
председател на Централното статистическо управление (след това на Държавното управление за информация) от края на 1961 г. до юли 1971 година

**Международен и вътрешен туризъм
1960 - 1966 година**

**Благоустрояване на населените места в
Народна република България - 1964 година**

ЦСУ при Министерски съвет (след това Комитет по единна система за социална информация) от юни 1976 г. до ноември 1977 година.

Поставено е началото на:

» **Статистика на международния туризъм**, като се възприемат повечето определения и указания на Международния съюз на официалните туристически организации.

Здравната статистика е ведомствена статистика към Министерството на народното здраве (МНЗ) до 1961 г., а от **1962 г. преминава към ЦСУ**, като научно-медицинското и методологичното ръководство се осъществява съвместно от двете ведомства (МНЗ и ЦСУ).

1962 година

Създава се Постоянна комисия по статистика към Съвета за икономическа взаимопомощ (СИВ). Тя поставя началото на нов етап в сътрудничеството между страните - членки на СИВ, в областта на статистиката. По най-важната за тогава задача - разработването на система от показатели и методология на баланса на трудовите ресурси, участват активно български специалисти, като съвместно с румънските си колеги разработват системата от показатели по използване на работното време и производителността на труда в селското стопанство.

1964 година

Девет месеца преди редовното преброяване към 1 декември 1965 г. за първи път се организира пробно преброяване (в кв. Подуяне - София и в с. Костинброд - днес град) за проверка на цялостната организация. Отделно тестване на програмата за наблюдение е направено и в гр. Червен бряг. В про-

грамата на преброяването са включени и извадкови изследвания на раждаемостта и миграцията на населението.

През 1964 г. в България има 13 022 лекари, 3 692 фелдшери, 4 149 акушерки, 15 696 медицински сестри и 2 830 стоматолози.

1965 година

Към 1 декември 1965 г. се провежда дванадесето преброяване, като за първи път се правят съпътстващи извадкови изследвания за раждаемостта и миграцията на населението.

Основните резултати от него са:

- население - **8 227 866;**
- жени - **4 113 699;**
- мъже - **4 114 167;**
- домакинства - **2 542 480;**
- семейства - **2 410 148;**
- жилищни сгради - **1 696 437.**

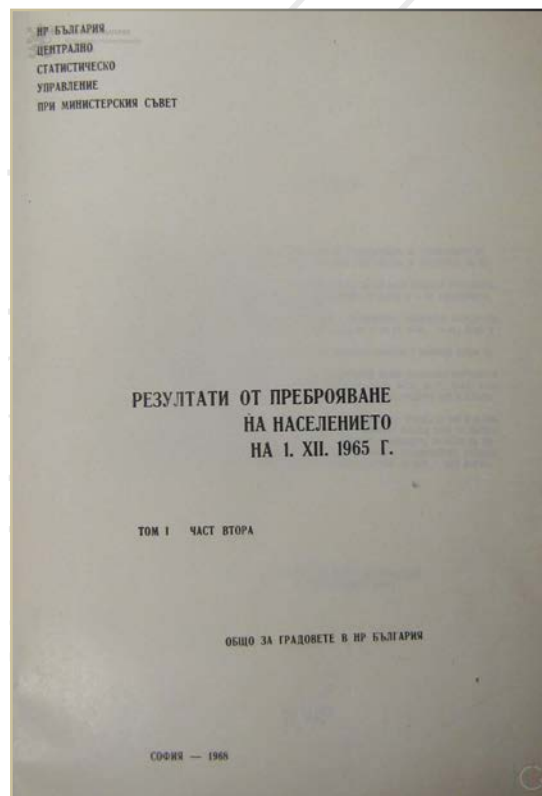
1969 година

С постановление на Министерския съвет се създава Държавно управление за информация със задача да ръководи изграждането на единна система за социална информация в страната. Към него е създаден Научноизследователски институт по статистика, който съществува до 1977 година.

1970 година

Износът на България включва:

- 1 185 кг розово масло;
- 106 715 кг лавандулово масло;
- 5 860 тона билки;
- български трапезни вина - 104 959 хил. литра;
- килими - 553.3 хил. кв. метра.

Резултати от преброяването на населението на 1 декември 1965 година

Тролейбусен транспорт има само в два града на страната като общата дължина на линиите е 89 км, по които се движат 205 тролея.

Осветените улици в страната са с дължина 8 252 километра.

1971 година

Създава се Министерството на информацията и съобщенията, като към него се включват Централното статистическо управление и Управление „Изследвания, анализи и доклади“, занимаващи се изцяло със статистическа дейност.

Началник на Централното статистическо управление при Министерството на информацията и съобщенията от юли 1971 г. до юни 1976 г. е Дано Балевски. Той е председател на Комитета по единна система за социална информация (ЕССИ) от ноември 1977 г. до януари 1984 година. Роден е на 26 май 1925 г. в гр. Угърчин. Завършва Московския икономико-статистически институт със специалност „Статистика“, дипломира се с отличен успех. През 1952 г. започва да работи в Главна дирекция на статистиката като началник на отдел. Дано Балевски последователно е заместник-председател на ЦСУ, председател на ЦСУ, председател на Комитета по ЕССИ, първи заместник-председател на Комитета за социална информация и отново е първи заместник-председател на ЦСУ до своето пенсиониране.

През годините работи за усъвършенстване на статистическата дейност, разширява обхвата на статистическите изследвания и на публикационната дейност, участва в международното сътрудничество в областта на статистиката. Лектор е по статистика на външната търговия и икономическа статистика във ВИИ „Карл Маркс“ (днес УНСС) в продължение на 40 години.

ДАНО БАЛЕВСКИ

Началник на Централното статистическо управление при министерството на информацията и съобщенията от юли 1971 г. до юни 1976 година.
Председател на Комитета по ЕССИ от ноември 1977 г. до януари 1984 година.

1973 година

За осигуряването на статистически данни за околната среда започва да се работи през 1973 г., като същинското ѝ начало датира от края на 1974 г., когато се въвежда отчетността за направените капитални вложения за опазване на околната среда. През 1973 и 1980 г. се провеждат семинари по статистика на околната среда, където се обсъждат основните методологически проблеми, на които да се обърне внимание и да се работи за по-нататъшното развитие на статистиката на околната среда.

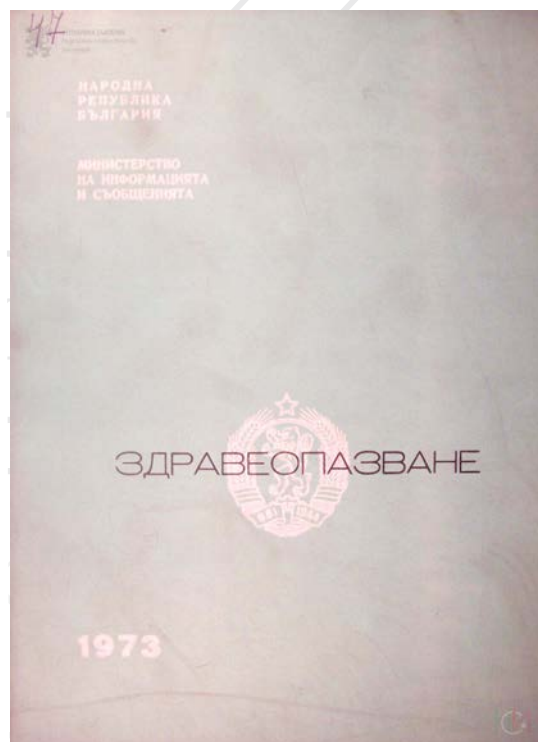
Министерството на информацията и съобщенията, част от което е Централното статистическо управление на България, подписва споразумения за научно-техническо сътрудничество с централните статистически органи на Германската демократична република, Унгарската народна република, Полската народна република и Чехословашката социалистическа република, а през 1976 г. - със статистическата служба на СФР Югославия. Сътрудничеството представлява: обмяна на опит в различни области на статистиката и електронната обработка на данните, обмяна на методологични материали, отчетни формуляри, инструкции, статистически публикации, юбилейни и специализирани статистически публикации, нормативни документи и други.

В рамките на Постоянната комисия на СИВ в областта на статистиката се изследва личното потребление.

През 1973 г. на глава от населението в България са произведени:

- сирене - 9.2 килограма;
- кашкавал - 1.9 килограма;
- бира - 424 192 хил. литра;
- ракия - 35 693 хил. литра.

Статистика на здравеопазването - 1973 година

През 1973 г. при 2 386 промишлени предприятия значително се увеличава броят на държавните - 2 032, докато броят на кооперативните намалява до 354.

1974 година

В гр. Велико Търново е организиран Втори научен семинар по въпросите, свързани със стандартизацията на първичните отчетни документи, приспособени за обработка със средствата на електронноизчислителната техника.

България е сред първите страни в СИБ, които са направили обработката на материалите от най-голямото статистическо наблюдение - преброяване на населението и жилищния фонд с помощта на електронноизчислителна техника, а веднага след него и на редица други статистически разработки. Изнесени са доклади пред специалистите от Постоянната комисия и споделения от българския екип опит се приема от другите страни - членки на СИБ, с голям интерес.

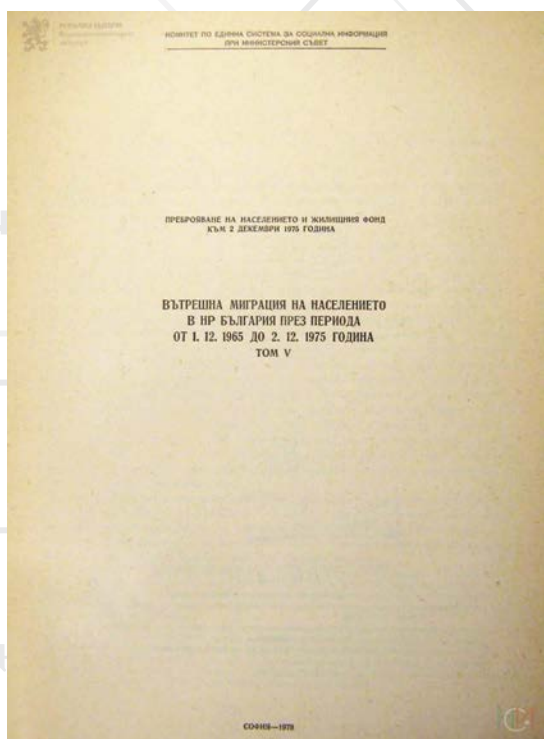
1975 година

Към 2 декември 1975 г. е проведено тринадесетото преброяване на населението и жилищния фонд. За първи път обработката на данните от преброяването достига до най-ниското териториално ниво.

Основните резултати от него са:

- население - **8 727 771;**
- жени - **4 369 951;**
- мъже - **4 357 820;**
- домакинства - **2 755 022;**
- семейства - **2 626 788;**
- жилищни сгради - **1 846 747.**

Новост в това **преброяване** е разработването на програма в два аспекта: **изчерпателна и репре-**

Вътрешна миграция на населението в Народна република България през периода от 01.12.1965 г. до 02.12.1975 година
Преброяване 1975 година

зентативна (1.5-процентова извадка от картата за населението).

През 1975 г. се сключва договор за сътрудничество с Научноизследователския изчислителен център в гр. Братислава и български специалисти участват в едномесечни специализации в Чехословашката социалистическа република по въпросите на интегрираните информационни системи (ИСИС). От 1973 г. български специалисти участват в ежегодния семинар по ИСИС.

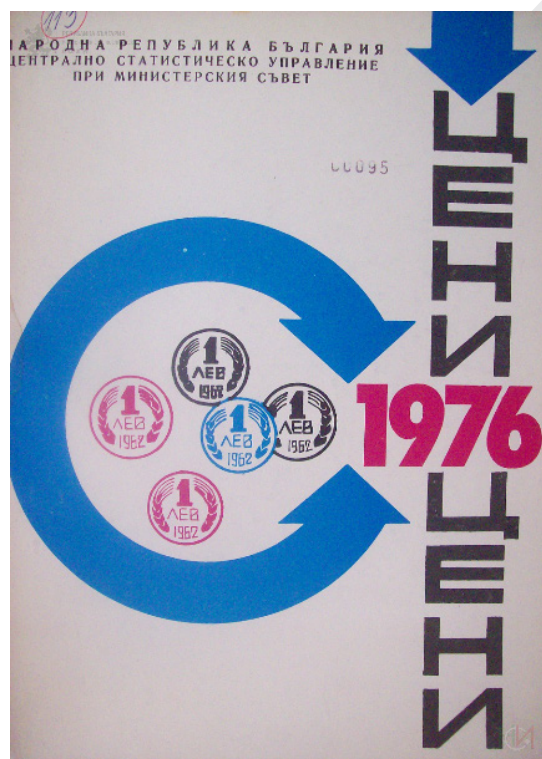
1976 година

Централното статистическо управление се обособява като **самостоятелно ведомство**, пряко подчинено на Министерския съвет.

1977 година

През януари 1977 г. се създава Комитет по единна система за социална информация (Комитет по ЕССИ) към Министерския съвет. Целта на създаването му е да се постигне включване на статистическата дейност към дейността по изграждане на единна система за социална информация и на електронно-изчислителните центрове - за колективно ползване. След разпореждане на Министерския съвет към Комитета по ЕССИ се включват бившето ЦСУ, Научноизследователският институт по статистика, Научно-производственото обединение „Автоматизация“ и Научният център по единна система за социална информация. Към Комитета по ЕССИ има Колегиум, в който се обсъждат методологичните проблеми на статистическите изследвания. Местни органи на Комитета по ЕССИ са териториалните информационно-изчислителни центрове.

През 1977 г. се подписва Споразумение за пряко научно-техническо сътрудничество между Комитета по ЕССИ на Народна република България и Държавния

Статистика на цените - 1976 година

Публикация „Околна среда“ 1979 година

ВЕСЕЛИН НИКИФОРОВ
председател на Комитета по ЕССИ
от 11.01.1984 г. до 21.02.1986 г.
и председател на
Централното статистическо управление
до 26.01.1987 година

комитет по статистика на Република Куба. Споразумението, както и петгодишните и годишни планове между двете ведомства са основа за ефективното сътрудничество в областта на статистиката, обработката на информацията, създаването на автоматизирани информационни системи.

1979 - 1980 година

В страната ни се провежда общ курс за обучение на кубински специалисти по селскостопанска статистика.

През 1979 и 1980 г. се подновяват подписаните споразумения и се приемат основни насоки на сътрудничество за бъдещия период (с Полската народна република - 1979 г., с Унгарската народна република и Чехословашката социалистическа република - 1980 година).

В пленарните сесии, работните групи и семинарите на Конференцията на европейските статистици (КЕС) дългогодишно участват български специалисти.

Материалите на международните органи, работещи в областта на статистиката, и опита на европейските страни, се използват за усъвършенстване на методологията на изчисляване на баланса на народното стопанство на България.

1984 година

Веселин Никифоров е председател на Комитета по ЕССИ от 11 януари 1984 до 21 февруари 1986 г. и председател на ЦСУ до 26 януари 1987 година.

Той е икономист, член-кореспондент на Българската академия на науките. Роден е на 5 януари 1927 г. в гр. Вършец. През 1951 г. се дипломира със специалност „Планиране“ във Висшия икономически институт „Карл Маркс“ (днес УНСС) в София. В БАН ръководи секцията „Възпроизводство и икономически рас-

теж“. В периода 1966 - 1974 г. е заместник-председател и първи заместник-председател на Държавния комитет за планиране. От 1974 г. до 1984 г. е председател на Българската народна банка.

1985 година

Към 4 декември 1985 г. е проведено четиринадесетото преброяване на населението и жилищния фонд. При провеждането му се включва преброяване и на вилния фонд. По време на преброяването са проведени шест извадкови изследвания. За първи път се използват данни от създадения регистър на населението (за възраст и пол).

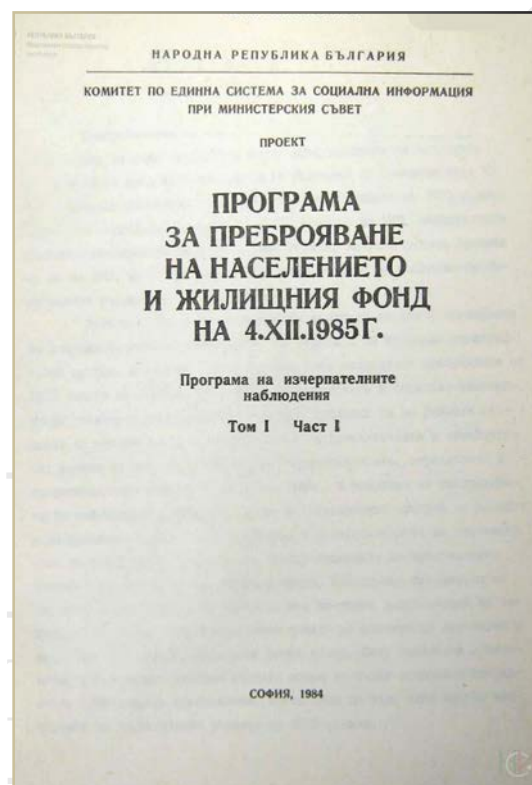
Основните резултати от него са:

- население - **8 948 649;**
- жени - **4 515 347;**
- мъже - **4 433 302;**
- домакинства - **3 030 303;**
- семейства - **2 699 955;**
- жилищни сгради - **1 963 511.**

В програмата на четиринадесетото преброяване не са включени въпроси за етническата група, майчиния език и вероизповеданието на лицата. Не е получена и информация за броя на неграмотните лица в страната. То е уникално с всеобхватната си репрезентативна програма, включваща шест извадкови изследвания по различни проблеми.

Период 1986 - 1989 година

Председател на Централното статистическо управление от 26 януари 1987 г. до 19 юли 1991 г. е **Станой Тасев**. Той е статистик със значителен принос за развитието на статистическата наука и практика. През 2014 г. в негова памет семейство-

Преброяване на населението и жилищния фонд на 04.12.1985 година

СТАНОЙ ТАСЕВ
председател на
Централното статистическо управление
от 26.01.1987 г. до 19.07.1991 година

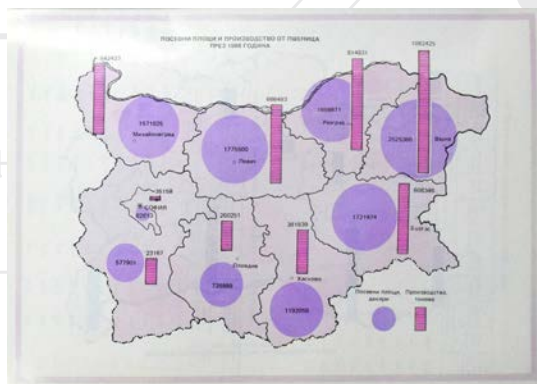
Публикация „Здравеопазване“ - 1985 година

то на Станой Тасев отпуска две стипендии в негова памет, които се дават на студенти с най-висок успех от специалност „Статистика и иконометрия“ на УНСС. Едната е за най-добрия третокурсник, който я получава месечно през целия четвърти курс, а другата се присъжда като награда на най-добрия по успех студент, завършващ четвърти курс.

През 1986 г. в страната са работили 26 828 научни работници. По области на знанието те са разпределени, както следва: технически науки - 11 120 души, медицински науки - 4 366, естествени науки - 4 685, селскостопански науки - 1 087, и обществени науки - 5 570. През същата година академичната общност в страната се състои от 41 академици, 52 член-кореспонденти, 1 109 професори, 2 604 доценти, 3 671 старши научни сътрудници, 1 069 преподаватели, 6 613 асистенти и 12 739 научни сътрудници.

През 1987 г. се създава Комитет по информатика, към който преминава ЦСУ. Комитетът за социална информация се закрива.

През 1989 г. се закрива Комитетът по информатика и Централното статистическо управление става с ранг на комитет към Министерския съвет.

Посевни площи и производство от пшеница през 1988 година

През 1989 г. са произведени 458 хил. т слънчоглед, като по добив на глава от населението на България е на трето място в света след Аржентина и Унгария. По добив на пшеница (5 425 хил. т) през същата година страната заема пето място в света. Произведените домати са 873 хил. т и нареждат страната на пето място в света. Ябълковата реколта - 458 хил. т, ни извежда на шесто място. С добитата реколта от грозде - 743 хил. т, и ягоди - 18 хил. т, България е на девето място в света.

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА
1990 – 2006

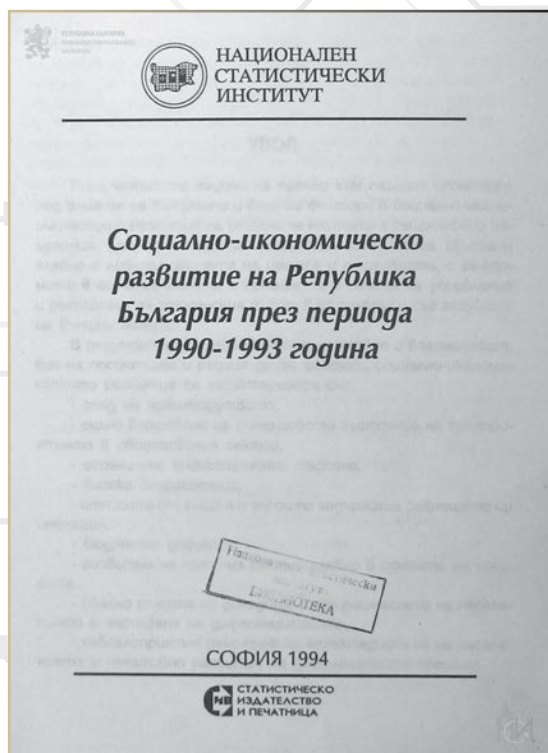
След 1990 г. в дейността на националната статистическа служба настъпват съществени промени. С приетия от Великото народно събрание през 1991 г. Закон за статистиката се създава Националният статистически институт (НСИ), който преминава към Народното събрание. Местни органи на НСИ са териториалните статистически бюра (ТСБ) в 28-те областни центрове на страната.

Внедряват се нови и се усъвършенстват действащи методологии и статистически практики съобразно изискванията на международните статистически стандарти, регламенти, препоръки и споразумения с Евростат - статистическата служба на Европейския съюз (ЕС), Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР), МВФ, ООН, Световната банка и други международни организации.

1990 година

За първи път е организирано **Изследването на изменението на цените на стоките и услугите и изчисляването на индекс на потребителските цени (ИПЦ)**.

През годината е повишена активността в международната дейност на НСИ и се задълбочават връзките с различни международни организации, свързани пряко или косвено със статистическата дейност. В рамките на редица двустранни и многостранни проекти и с цел постепенното приобщаване на страната ни към ЕС българската статистика осъществява тясно сътрудничество с Международния статистически институт и със структурите на ЕС - Европейската комисия (ЕК) и Евростат. Установяват се стабилни връзки между НСИ и структурите и организациите към ООН - Статистическата комисия към икономическия и социалния съвет, Международна организация на труда, Организация по прехрана и земеделие, ЮНЕСКО, Световна здравна организация, а също така и със Световна банка, Международния

Публикация „Социално-икономическо развитие на Република България през периода 1990 - 1993 година“
1994 година

валутен фонд, ОИСР и други. НСИ участва активно в международното сътрудничество в рамките на Програмата за развитие на ООН (UNDP) и програма ФАР (Phare Programme). НСИ получава техническа помощ и взема участие в пилотни проекти, организирани от Евростат, за практическо внедряване на изискванията на Европейската статистическа система.

1991 година

От 19 юли 1991 г. до 20 май 1998 г. **председател на Националния статистически институт е Захари Карамфилов**. На него се дължи създаването на Учебния център на НСИ в с. Сливек до гр. Ловеч. Развивайки се постепенно, центърът става постоянна база за обучение на служителите на Централното управление на НСИ и ТСБ.

От 1991 г. изчисленията на **брутния вътрешен продукт (БВП)** се основават на методологичните принципи на **Системата на националните сметки (СНС)**. Цялостната система от нефинансови сметки се внедрява постепенно през периода **1991 - 1994 година**.

1992 година

Към 4 декември 1992 г. е проведено **петнадесетото преброяване на населението и жилищния фонд**. То е съпътствано с изследване на процесите на реституция, приватизация и хода на аграрната реформа.

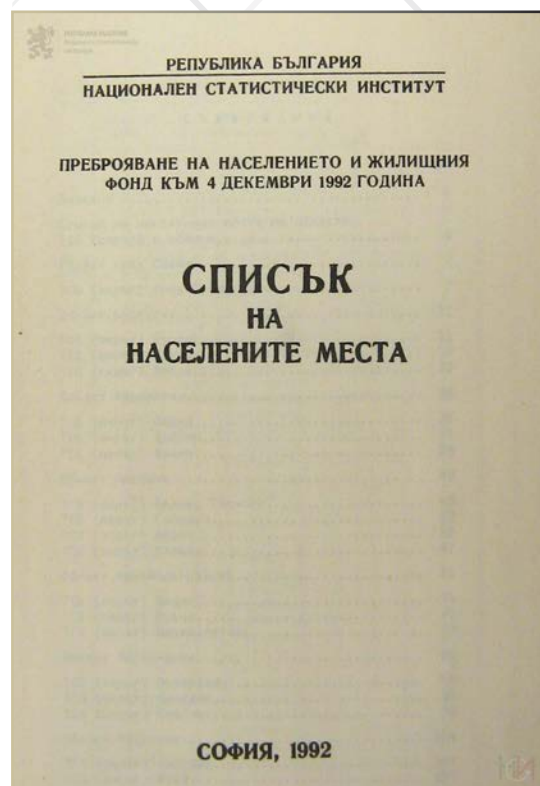
Основните резултати от него са:

- население - **8 487 317**;
- жени - **4 316 695**;
- мъже - **4 170 622**;
- домакинства - **2 964 577**;
- семейства - **2 547 016**.

През същата година се провежда и **Изследване на заетостта и безработицата**.

ЗАХАРИ КАРАМФИЛОВ
председател на
Националния статистически институт
от 19.07.1991 г. до 20.05.1998 година

Списък на населените места
1992 година

1993 година

Започват наблюдения на приватизацията на предприятията от обществения сектор.

На **7 май 1993 г.** е подписана Съвместна декларация за сътрудничество в областта на статистиката между **НСИ** на България и **Евростат**.

През септември 1993 г. се провежда за първи път наблюдение на работната сила в съответствие с методологията на Международната организация на труда (МОТ).

Внедряват се и основните принципи на институционалното формиране на сектори на икономиката. През 1993 г. започва експериментална работа, а от 1994 г. се разработват тримесечни сметки за изчисляване на БВП. НСИ се включва в Европейската програма за международни сравнения, която е част от Международната програма за сравнения на БВП на основата на паритетите на покупателната способност.

През периода 1993 - 1996 г. е поставено началото на Наблюдение на чуждестранните преки инвестиции.

1994 година

През тази година стартира **разработването и предоставянето на данни за създадения и крайно използвания БВП**, както и за **БВП по метода на доходите**. През следващите няколко години фокусът пада върху ускореното внедряване на подсистемата от годишни финансови сметки, като от 2005 г. те регулярно се разработват.

На **27 октомври 1995 г.**, в гр. Варшава, е подписано споразумение за сътрудничество в сферата на статистиката между Централната статистическа служба на Полша и Националния статистически институт на Република България за неопределен срок.

Публикация „Престъпления и осъдени лица“
1994 година

1996 година

НСИ провежда **наблюдение на чуждестранните преки инвестиции в стопанските единици от нефинансовия сектор**.

През същата година е проведено и **първото национално изследване на здравето състояние на населението чрез интервю (Health Interview Survey)**, като за него НСИ използва международно хармонизиран инструментариум, разработен от екип от учени и експерти под егидата на Световната здравна организация.

ВНСИ започва да се прилага **Националната класификация на професиите**, осигуряваща приложение-то на **Национална класификация на професиите и длъжностите в Република България (ISCO'88)**.

1997 година

С постановление на Министерски съвет е създадена **Работна група 12 „Статистика“**, която в рамките на Координационния механизъм организира и координира дейностите по сближаване на българското законодателство с правото на ЕС в областта на статистиката и по постигане на **пълна хармонизация с изискванията на Европейската статистическа система**.

НСИ осигурява със статистическа информация преговорния процес за присъединяване на Република България към Европейския съюз не само по глава 12 „Статистика“, но и по други преговорни глави.

На 26 март 1997 г., в Букурещ, е подписана за неопределен срок от време спогодба за сътрудничество в областта на статистиката между Националния институт по статистика на Република Румъния и Националния статистически институт на Република България.

На 15 декември 1997 г., след решение на Министерския съвет, в гр. София, е подписана спогодба за

Публикация „Здравеопазване“
1996 година

сътрудничество в областта на статистиката за срок от 3 години между правителството на Република България и правителството на Грузия.

През 1997 г. е изчислен за първи път хармонизиран индекс на потребителските цени.

1998 година

От 20 май 1998 г. до 27 април 2007 г. **председател на Националния статистически институт е Александър Хаджийски**. Роден е на 4 ноември 1946 г. в с. Горни Пасарел, Софийска област. Завършва висшето си образование във ВИАС (днес УАСГ) със специалност „Геодезия“. Той има специализация по Бизнес администрация, а по-късно става доктор на науките. Александър Хаджийски е автор на множество публикации в специализирани издания. В професионален план от 1969 до 1997 г. е научен сътрудник в Централна лаборатория по висша геодезия при БАН. През 1991 г. става общински съветник в Столичния общински съвет, където работи до 1997 година. Член е на Съюза на учените в България, както и на Научно-техническите съюзи в България.

Александър Хаджийски
председател на
Националния статистически институт
от 20.05.1998 г. до 27.04.2007 година

През 1998 г. е подписана тригодишна Спогодба за сътрудничество в областта на статистиката между Националния статистически институт на Република България и Държавния статистически комитет на Украйна.

От 1998 г. започват да се прилагат **национални класификации и номенклатури, съвместими с европейските**, а от 1 януари 2001 г. - пряко NACE, Rev. I, CPA, PRODCOM, Draft CC. От 1 януари 2003 г. NACE, Rev. 1.1 и CPA 2002 се приемат като национални класификации в Република България.

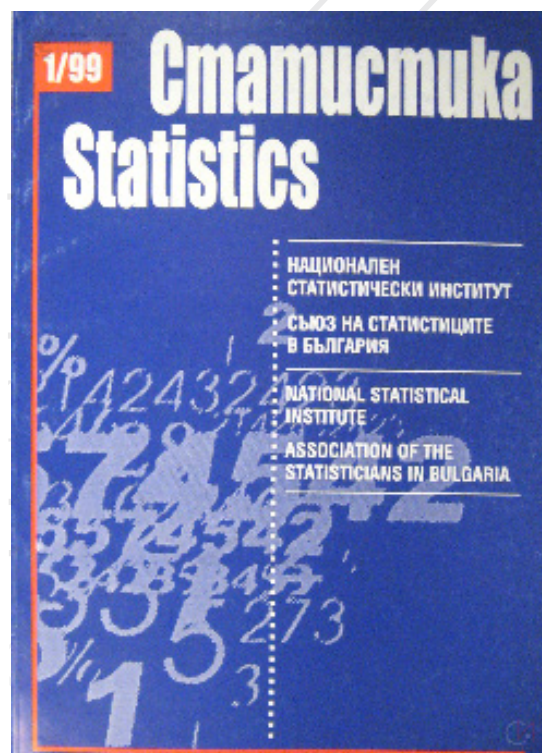
В митническата статистика се прилага пряко Комбинираната номенклатура.

1999 година

Стартира прилагането на усъвършенствана методика за конструиране и изчисляване на индекса на потребителските цени в съответствие с изискванията на Евростат и препоръките на Международния валутен фонд.

Внедряването на основните методологични принципи на Службата за национална статистика се превръща в първостепенна задача на националната статистика през първите години на преход към пазарна икономика.

Приет е нов Закон за статистиката, който е разработен в съответствие с нормативната база на Европейския съюз (Регламент на Съвета на Европа № 322/97 от 17 февруари 1997 г.) и с фундаменталните принципи на официалната статистика, утвърдени от Статистическата комисия на ООН на 14 април 1994 година. Целта на закона е да създаде нормативна рамка на организацията и провеждането на статистическата дейност в национален аспект. В Закона за статистиката са дефинирани основни понятия като: принципи на статистическата дейност (безпристрастност, надеждност, ефективност, адекватност, публичност, поверителност), органи на статистиката в страната (НСИ и съответните структурни звена в министерствата, ведомствата и други органи на централната и териториалната администрация, които извършват статистическа дейност, статистическо изследване, попълват статистическа информация). В закона са уредени статутът, организацията на статистическата дейност в рамките на НСИ, задачите и структурата на НСИ и неговите поделения, както и финансирането на дейността им. Националният статистически институт получава статут на държавна агенция на пряко подчинение на Министерския съвет. От 1999 г. се разработва подробна Национална програма за приемане на достиженията на правото на Европейския съюз (National Programme for Adoption of

Списание „Статистика“ 1/1999 година

Публикация „Средни цени“
1999 година

the Acquis - NPAA) в областта на статистиката, наричана още Годишен работен план.

В НСИ се поставя началото на поетапно внедряване на нова методика за наблюдение на цените и изчисляване на индексите на цените на производител (ИЦП) в промишлеността на вътрешния пазар, разработена в съответствие с изискванията на Евростат, препоръките на МВФ и практиката на страните от Европейския съюз. Въвеждането на новото наблюдение на цените и изчисляването на ИЦП за всички групи икономически дейности в промишлеността приключва в средата на 2004 година. До юни 1999 г. е изчисляван индекс на продажбите, който е най-сходен до индекса на промишленото производство. От юли 1999 г. се изчислява подобрен индекс на промишленото производство, като през следващите години за база на изчисленията се използва 2000 година.

От началото на 1999 г. НСИ въвежда Специална система за търговия (Special System of trade), по която държавите от ЕС отчитат външнотърговските потоци.

На **7 юни 1999 г.**, в **гр. Москва**, е подписана за срок от три години Спогодба за сътрудничество между Националния статистически институт на Република България и Руската статистическа агенция.

На **1 декември 1999 г.**, след решение на Министерския съвет, в **гр. Ереван**, е подписана за срок от три години Спогодба между Националния статистически институт на Република България и Министерството на статистиката, държавния регистър и анализа на Република Армения.

На **2 декември 1999 г.**, отново след решение на Министерския съвет, в **гр. Баку**, е сключена за срок от три години Спогодба между Националния статистически институт на Република България и Държавния комитет по статистика на Република Азербайджан.

От изключителна важност за започналия процес на възприемане на европейското законодателство в областта на статистиката са проведените в периода октомври 1998 г. - май 2000 г. три двустранни аналитични прегледа (Screening exercises) на постигнатото равнище на хармонизация. На тях България представя позициите си пред Европейската комисия по основните теми от Компендиума със статистически изисквания (Statistical Requirements Compendium).

2000 година

В съответствие със Закона за статистиката в началото на 2000 г. за първи път е разработена Стратегия за развитие на статистиката до 2006 г., която е приета от Националния статистически съвет. Стратегията има характер на програмен документ с надинституционален характер. Основен инструмент за реализация на целите и задачите, включени в Стратегията за развитие на статистиката, е разработваната ежегодно Национална програма за статистически изследвания.

Значително е развитието на националната статистика и подобряването на качеството и прозрачността на процеса по създаване на статистическа информация в съответствие с международните стандарти.

На **4 февруари 2000 г.**, след решение на Министерския съвет, в **гр. Скопие**, е подписана 5-годишна Рамкова спогодба за сътрудничество в областта на статистиката и преброяването на населението между Статистическата служба на Република Македония и Националния статистически институт на Република България.

По решение на българското правителство страната става част от Общата система за разпространение на данни (General Data Dissemination System - GDDS) на Международния валутен фонд на 22 май 2000 годи-

Публикация „Население и демографски процеси“
2000 година

на. Присъединяването на България към GDDS е важен фактор за разширяване и задълбочаване на сътрудничеството между институциите в страната и значителното повишаване на международния ѝ престиж.

На 24 октомври 2000 г. започват преговорите по глава 12 „Статистика“ от преговорния процес с Европейския съюз, а на 20 ноември същата година главата е временно затворена. В резултат на проведените преговори Република България решава да прилага изцяло достиженията на правото на ЕС в областта на статистиката, без да изисква преходни периоди и дерогации.

Началото на дейности, свързани с подготовка за прилагането на системата за събиране на данни за вътресъюзния внос Интрастат, е поставено с разработването на Стратегия за внедряване на системата до 2007 година. През същата година НСИ започва изпълнението на програма за извършване на огледални сравнения с основни търговски партньори на България и съседните страни.

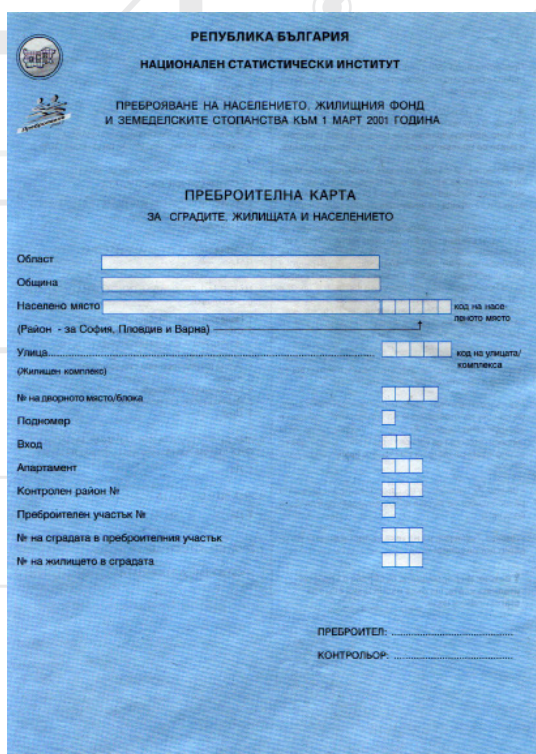
2001 година

Съгласно Закона за преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства в Република България (от февруари 2000 г.) към 1 март 2001 г. е проведено шестнадесетото по ред преброяване на населението.

Основните резултати от него са:

- население - **7 928 901;**
- жени - **4 066 436;**
- мъже - **3 862 465;**
- домакинства - **2 921 887;**
- семейства - **2 369 100;**
- жилищни сгради - **2 124 533.**

За първи път в историята на преброяванията в България датата и периодът на провеждане на пре-

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ

ПРЕБРОЯВАНЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО, ЖИЛИЩНИЯ ФОНД
И ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА КЪМ 1 МАРТ 2001 ГОДИНА

ПРЕБРОИТЕЛНА КАРТА
ЗА СГРАДИТЕ, ЖИЛИЩАТА И НАСЕЛЕНИЕТО

Област: _____

Община: _____

Населено място: _____ код на населеното място

(Район - за София, Пловдив и Варна)

Улица: _____ код на улица/комплекс

(Жилищен комплекс)

№ на двора/место/блока: _____

Подномер: _____

Вход: _____

Апартамент: _____

Контролен район №: _____

Преброятелен участък №: _____

№ на сградата в преброятелния участък: _____

№ на жилището в сградата: _____

ПРЕБРОИТЕЛ: _____

КОНТРОЛЪОР: _____

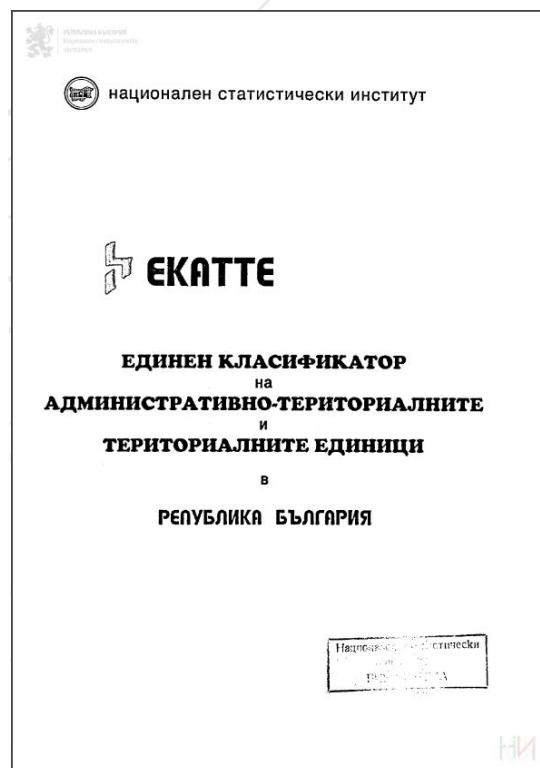
Образец на преброятелна карта
от шестнадесетото преброяване
към 01.03.2001 година

брояването не са в края или в началото на декември, а са в съответствие с препоръките на Евростат преброяванията да се провеждат през периода 1 януари - 31 май 2001 година. След 1934 г. за първи път при преброяване на населението се събират данни и за земеделските стопанства в страната. Преброяването на жилищните сгради отново е включено, след като през 1992 г. не са обект на наблюдение.

Въвежда се доброволният принцип на отговорите на въпросите, отнасящи се до етнодемографските характеристики на населението.

През 2001 г. Евростат съвместно с Програмния секретариат извършва Глобална оценка на Националната статистическа система с помощта на двама независими външни експерти. В техния финален доклад са направени оценки на административния капацитет на страната в областта на статистиката, на степента на приемане на нормативната база на ЕС, а също и на техническия аспект при производството на статистически данни. В заключението на доклада са включени изводи, констатации и препоръки, като глобалната оценка показва, че Националната статистическа система има значителен напредък към трансформирането си в статистическа система, подобна на тези в държавите - членки на ЕС. Разработена е Програма за изпълнение на констатациите и препоръките, включени в доклада за Глобалната оценка на Националната статистическа система от октомври 2001 година.

От края на 2001 г. НСИ си сътрудничи с Евростат за осигуряване на национални данни за структурните показатели. За първи път в статистическия анекс към годишния обобщен доклад от 2003 г. (Spring Report 2003) са включени данни и за страните - кандидати за членство в ЕС (вкл. и за България). Този доклад се изготвя от Европейската комисия до Евро-

Едиен класификатор на административно-териториалните и териториалните единици в Република България 2001 година

пейския съвет, като се основава на избрани структурни показатели, осигуряващи обективна оценка на постигнатия напредък във връзка с приетата през 2000 г. Лисабонска стратегия за развитие през следващите десет години.

През 2001 г. в обхвата на годишното наблюдение на заетите лица и средствата за работна заплата (с данни за 2000 г.) са прибавени нови променливи с цел получаване на информация за липсващи показатели за разходите на работодателите за труд, като е постигната почти пълна хармонизация с изискванията на Евростат.

2002 година

Разработена е **Средносрочна програма за развитие на статистиката** през периода **2003 - 2006 година**. Тя осигурява връзка между основните задачи, регламентирани в Закона за статистиката, стратегическите политики и постигнатите резултати.

През посочената година започват подготовителните дейности, свързани с изграждането на Интегрирана статистическа информационна система (ИСИС) с използване на съвременни информационни технологии.

На 24 и 25 октомври 2002 г., в гр. Брюксел, се състои Европейският съвет, с чиито заключения държавите - членки на ЕС, изразяват подкрепата си за усилията на страната ни да постигне целта - членство в ЕС през 2007 година. В помощ на България Комисията разработва и приема Пътна карта, която обхваща периода до 2007 година. През декември 2002 г. пътната карта е приета от Европейския съвет, като с нея на България не се поставят нови условия за членство извън Копенхагенските критерии.

Публикация „Население и демографски процеси“
2002 година

2003 година

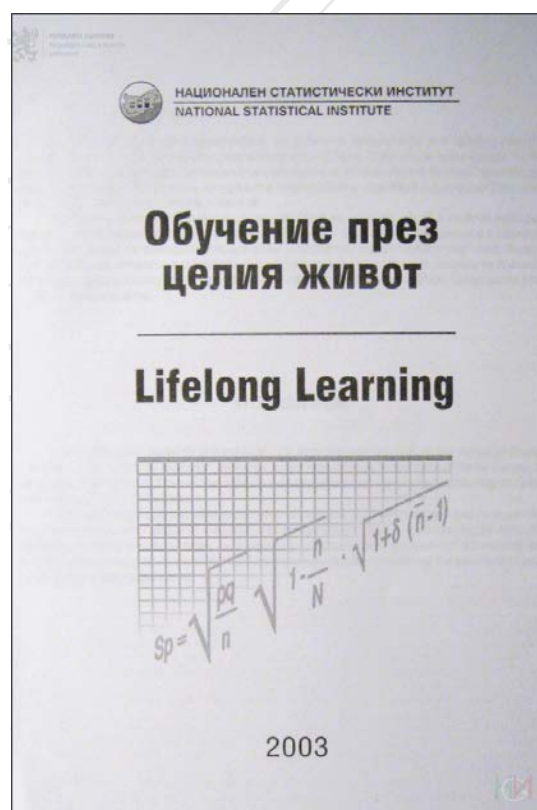
България е включена в програмата за изготвяне на Доклади за наблюдение на спазването на стандартите и кодовете (Reports on Observance of Standards and Codes - ROSCs) на МВФ, като мисия на Статистическия департамент на фонда посещава страната в началото на 2003 година.

През същата година е проведено за първи път специално **наблюдение на структурата на заплатите** (с данни за 2002 г.), като е постигната пълна хармонизация с изискванията на Евростат.

През **октомври - ноември 2003 г.** е проведено за първи път **Многоцелево наблюдение на домакинствата**, етап от съвместния проект на Световната банка, НСИ и МТСП „Проследяване и оценка на бедността и разработване на политики“.

На **1 декември 2003 г.**, след като изпълнява предсрочно всички изисквания, **България официално се присъединява към Специалния стандарт за разпространение на данни (Special Data Dissemination Standard - SDDS) на МВФ**. Присъединяването на България към SDDS допринася за повишаване на международния ѝ престиж, а също и за подобряване на нейните възможности за достъп до международните капиталови пазари.

Класификациите на разходите по функции, част от Системата на националните сметки 1993 - Класификация на функциите на държавното управление (КОФОГ), Класификация на индивидуалното потребление по цели (КОИКОП), Класификация на функциите на организации с нестопанска цел, обслужващи домакинствата (КОПНИ) и Класификация на разходите на производителите по цели (КОПП), и Стандартната външнотърговска класификация (SITC, Rev. 3) се използват от 1 януари 2004 г. като национални класификации в Република България.

Публикация
„Обучение през целия живот“ - 2003 година

2004 година

Разработени са:

- » **Стратегия за изграждане на Интегрирана статистическа информационна система**
- » **Стратегия за информационните технологии**
- » **Маркетингова стратегия за разпространение на информационните продукти и услуги на НСИ**
- » **Финансови сметки за 2000, 2001 и 2002 година.**

Съгласно изискванията на **Регламент 808/2004** относно статистиката на информационното общество са **изпълнени двата пилотни проекта по Многонационална програма ФАР 2002 за осигуряване на информация за използване на информационно-комуникационните технологии (ИКТ) в домакинствата и предприятията.**

Статистически годишник 2004 година

Подписано е тристранно споразумение между Министерството на финансите, Националния статистически институт и Главната данъчна дирекция за внедряване на Интрастат за статистическо отчитане на външотърговския стокооборот на страната с държавите - членки на ЕС.

В съответствие с препоръките на Евростат за статистическо отразяване на студентската мобилност през 2004 г. за първи път експериментално е събрана информация за разпределението на студентите по държава на завършване на предходното им образование.

На **19 февруари 2004 г.**, в гр. Загреб, е подписано за неопределен срок **Споразумение за сътрудничество между Националния статистически институт на Република България и Централното бюро за статистиката на Република Хърватия.**

НСИ участва в заседания на Съвета по европейска интеграция и Съвета за координация и мониторинг. Участва също така в заседание на Подкоми-

тет 4 „Икономически и валутни въпроси, свободно движение на капитали и статистика“, в срещи на междуправителствените работни групи по главите за водене на преговори; мероприятия, организирани от Министерския съвет и Министерството на външните работи във връзка с процеса на подготовка на България за членство в ЕС (принос към Редовния доклад на Европейската комисия за напредъка на България за присъединяване към ЕС).

Общият брой на нормативните документи на ЕС в областта на статистиката, приети до края на 2004 г., е приблизително 420, а на приетите само през 2004 г. е 35.

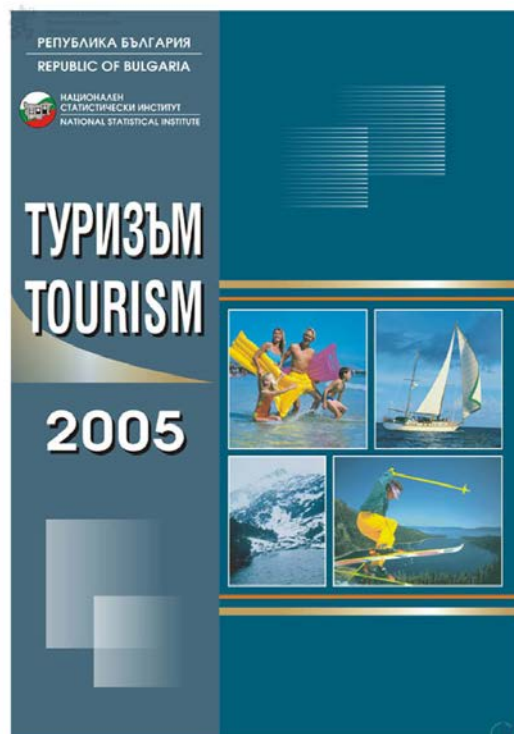
НСИ участва в среща на Ръководната група за управление на сътрудничеството в областта на статистиката на страните от Западните Балкани и страните кандидатки (България, Румъния и Турция). На срещата е представен българският опит по внедряването на механизъм за отпускане на субсидии в рамките на многонационалните програми.

Особено полезна форма за хармонизиране на методологията и организацията на статистическите изследвания е участието в програми и проекти на Евростат. Основни области за изпълнение на задачите по европейска интеграция продължават да бъдат многонационалните и националните програми ФАР.

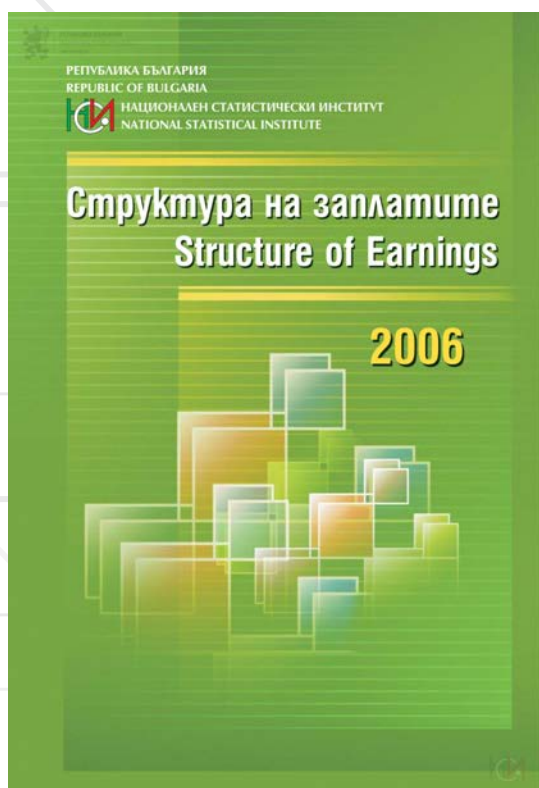
2005 година

Стартира **наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“**, което е изцяло хармонизирано с изискванията на Евростат, и се провежда ежегодно.

Проведено е за първи път специално **извадково наблюдение на разходите за труд**, което обхваща всички променливи в съответствие с изискванията на Евростат.

Публикация „Туризм“ - 2005 година

Публикация „Структура на заплатите“
2006 година

2006 година

Приет е **Закон за статистика на вътрешнооб-
щностната търговия със стоки.**

В периода на подготовката за присъединяването на България към ЕС и във връзка с нарасналия интерес към публикациите на НСИ от страна на чуждестранни потребители е увеличен броят на двуезичните публикации с паралелен превод на английски език.

В областта на международното сътрудничество основните форми на обучение са курсове и дългосрочни стажове в Евростат и статистически служби на държави членки, както и семинари за запознаване със световния опит в областта на статистиката.

В конференцията „Теория и практика на преброяванията в България“ в гр. Велико Търново участват служители от НСИ, представители на научните среди, други органи на статистиката и експерти от държави - членки на ЕС.

СТАТИСТИКАТА ПРЕЗ ПЕРИОДА
2007 – 2025

проф. д-р СТОЯН ЦВЕТКОВ
председател на
Националния статистически институт
от 27.04.2007 г. до 25.01.2008 година

2007 година

Председател на Националния статистически институт от 27 април 2008 г. до 25 януари 2008 г. е проф. д-р Стоян Цветков.

Проф. Ст. Цветков участва в ръководството на националната статистика на страната два пъти. Първият път е в периода 1990 - 1991 г., когато е назначен за зам.-председател на ЦСУ при МС, отговарящ за икономическата статистика.

Проф. д-р Стоян Цветков е роден през 1950 г. в гр. София. Завършва ВИИ „Карл Маркс“, специалност „Статистика“. Преподавателската му работа е по дисциплини, свързани с теоретичната статистика и приложните статистики в икономическата и социалната области. От средата на 90-те години, освен в УНСС, проф. д-р Ст. Цветков в различни периоди чете лекции по статистически дисциплини в Бургаски свободен университет, Пловдивски университет „П. Хилендарски“, ВУФЗ - София и други.

Научноизследователската работа на проф. д-р Ст. Цветков е насочена в основно в развитието на статистическата информационна система на страната.

В периода 1999 - 2006 г. проф. д-р Ст. Цветков е председател на Сдружение на статистиците в България, което развива активна дейност насочена основно към ползотворно сътрудничество между работещите в статистическата практика и преподавателите по приложна статистика във висшите училища в страната.

От 2016 до 2023 г. проф. д-р Ст. Цветков е председател на Националния статистически съвет, който е съвещателен орган към председателя на НСИ.

През 2007 г., след присъединяване на България към ЕС, НСИ става пълноправен член на Европейската статистическа система.

Публикация „Бюджети на домакинствата в Република България“
2007 година

Друго важно събитие е успешно преминалата партньорска проверка за прилагане на Кодекса на европейската статистическа практика относно повишаването на качеството на статистическата информация и доверието в статистиката.

През посочената година е създадена **дигиталната библиотека на НСИ**. Средно годишно 18 000 потребители от България и света използват дигиталните библиотечни ресурси в уеб пространството. През 2017 г. информационният масив е с обем 1 200 000 дигитални страници. В Дигиталната библиотека на НСИ са публикувани пълната колекция на „Статистически годишник на България“ за периода 1909 - 2005 г. и първите публикации от преброяванията на населението през 1881 и 1885 година.

2008 година

Председател на Националния статистически институт от 25 януари 2008 г. до 21 март 2012 г. е доц. д-р Мариана Коцева.

Родена е на 12 март 1967 г. в гр. Бяла, област Русе. Средното си образование получава в Математическа гимназия „Баба Тонка“, Русе. През 1990 г. завършва магистърска степен по „Статистика“ в Университета за национално и световно стопанство в София. През 1995 г. става доктор по „Статистика и демография“ в УНСС. Обучението си продължава в Нюйоркския университет и Централноевропейския университет в Будапеща, Унгария.

Дълги години доц. д-р Мариана Коцева е доцент по икономика и преподавател към УНСС. В периода 1998 - 2002 г. е гост-преподавател в Централноевропейския университет в Будапеща, Унгария.

Професионалният ѝ опит включва и работа като съветник на българския президент, на програмата на ООН за развитие, както и на министерството на труда и заетостта на Сърбия.

доц. д-р МАРИАНА КОЦЕВА
председател на
Националния статистически институт
от 25.01.2008 г. до 21.03.2012 година

През април 2012 г. доц. д-р М. Коцева печели конкурс и става специален съветник в Евростат. Две години по-късно, през юли 2014 г., тя става заместник генерален директор на Евростат. От 1 януари 2017 г. оглавява европейската статистическа служба.

Разработена е **Стратегия за развитие на Националната статистическа система на Република България през периода 2008 - 2012 година**. Направени са изменения и допълнения в Закона за статистиката, които създават условия за функциониране на Националната статистическа система в съответствие с новия Регламент (ЕО) № 223/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 11 март 2009 г. относно европейската статистика.

2009 година

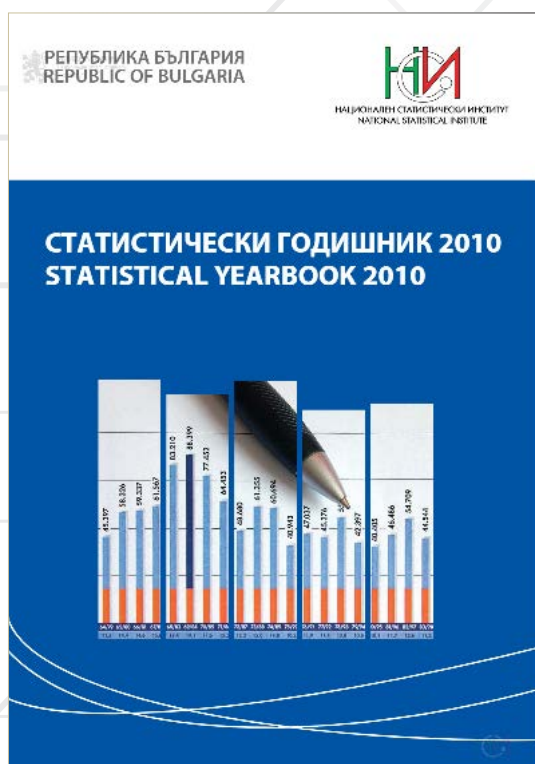
Приет е **Закон за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2011 година**.

2010 година

Стартира **„Единната входна точка“** между НСИ и НАП при подаването на **Годишните отчети за дейността на фирмите**.

За първи път председател на НСИ участва в ръководен орган на европейската статистика. Доц. д-р Мариана Коцева е избрана за член на Групата за партньорство на ЕСС. През същата година Общото събрание на ООН гласува резолюция, с която обявява 20 октомври за Световен ден на статистиката. България е една от 55-те държави - съавтори на резолюцията. Датата се чества на всеки пет години.

На 30 септември, в резиденция Бояна в София, съвместно с Евростат се провежда **96-ата Конференция на Генералните директори на националните статистически институти (DGINS) на тема „Измерване на напредъка, благосъстоянието и устойчивото развитие“**. На нея присъства генералният директор на Евростат г-н Радемахер.

Статистически годишник 2010 година

2011 година

Към 1 февруари 2011 г. е проведено седемнадесетото преброяване на населението и жилищния фонд в България. За първи път се провежда комбинирано събиране на данни - електронно и класическо. Онлайн са се преброили 41% от населението на страната.

Основните резултати от него са:

- население - **7 364 570**;
- жени - **3 777 999**;
- мъже - **3 586 571**;
- домакинства - **3 005 589**;
- семейства - **2 123 224**;
- жилищни сгради - **2 060 745**.

Преброяването е проведено съгласно Закона за преброяване на населението и жилищния фонд в Република България (ДВ, бр. 39 от 26 май 2009 г., изм. ДВ, бр. 100 от 21 декември 2010 година). Преброяването е организирано и проведено в пълно съответствие с европейските регламенти и националното законодателство в областта. Осигурена е възможност данните за България да бъдат напълно съпоставими с данните от другите европейски страни и да бъдат част от данните за Европа и света.

През **август**, в **гр. Аман**, е подписано споразумение за сътрудничество между **Националния статистически институт на Република България** и **Департамента на статистиката на Йордания**.

2012 година

Председател на Националния статистически институт от 21 март 2012 г. до 25 април 2014 г. е д-р Ренета Инджова. Тя е български политик, министър-председател на България в 84-тото (служебно) правителство (октомври 1994 г. до януари 1995 година). Родена е в Нова Загора и завършва Висшия икономически институт „Карл Маркс“ (днес УНСС) в Со-

Начална страница на сайта на Преброяване 2011 година

д-р РЕНЕТА ИНДЖОВА
председател на
Националния статистически институт
от 21.03.2012 г. до 25.04.2014 година

фия през 1975 година. Преподавала е политиконимия до 1984 година. От 1984 до 1990 г. е преподавател по икономика в Техническия университет в София. В началото на 90-те години е икономически експерт на Съюза на демократичните сили в VII Велико народно събрание. Оглавява Агенцията по приватизация (1993 - 1994 година). От 2008 до 2011 г. е финансов директор на болница „Токуда“ в София.

На **16 януари 2012 г., в гр. Брашов**, е подписан **Меморандум за разбирателство** между **Националния статистически институт на Република България** и **Националния институт по статистика на Република Румъния** за сътрудничество в областта на статистиката.

На **26 и 27 април НСИ** посреща делегация от Агенцията по статистика на Косово, водена от нейния ръководител Иса Красничи. Основната цел на посещението е да се проучи опита на НСИ в подготовката и провеждането на преброяването на населението и жилищния фонд в България през 2011 година.

Среща в НСИ

По време на посещението са представени и дискутирани етапите и дейностите на „Преброяване 2011“ в България - методология и инструментариум, подготовка и организация на преброителния процес, пробно преброяване, Информационна система „Демография“, електронно преброяване и резултатите от него. Специално внимание е отделено на информационната кампания - разяснителна и ПР кампания, национални и регионални партньорства, обучения и медийни партньорства.

На разширено заседание, проведено на **9 октомври 2012 г.** в заседателната зала на Народната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, Националният статистически съвет приема **Стратегия за развитието на Националната статистическа**

система за периода 2013 - 2017 година. Тя очертава мисията, визията, целите и приоритетите през следващия петгодишен период. Изпълнението на Стратегията се осъществява чрез план за действие, в който са детайлизирани задачите, отговорностите, сроковете и очакваните резултати.

2013 година

*Посочената година е обявена за **Международна година на статистиката**. НСИ се включва в честването с различни инициативи.*

2014 година

Председател на Националния статистически институт от 12 юни 2014 г. до 14 юли 2022 г. е Сергей Цветарски.

Роден е на 19 юни 1958 г. в град Плевен. Завършва специалност „Статистика“ в УНСС. В своето професионално развитие от 1982 г. С. Цветарски заема различни експертни и ръководни длъжности в НСИ. Повече от 30 години работи за развитието на Националната статистическа система. В своята кариера е участвал в множество проекти от национално и международно значение.

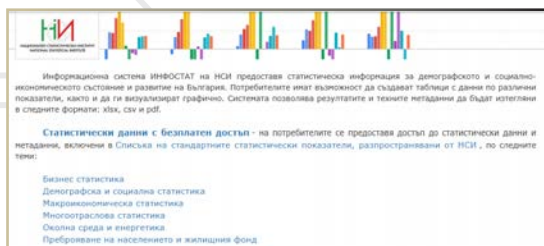
Сергей Цветарски е автор на редица научни публикации в областта на демографската статистика, публикувани в български и чуждестранни издания, с което допринася за развитието на статистиката като наука и практика.

През 2014 г. Евростат стартира втори кръг от партньорски проверки в държавите - членки на ЕС. Проверките обхващат изпълнението на всички принципи от Кодекса на Европейската статистическа практика.

СЕРГЕЙ ЦВЕТАРСКИ
председател на
Националния статистически институт
от 12.06.2014 г. до 14.07.2022 година

Информационна система „Инфостат“

2015 година

Пусната е в експлоатация **Информационна система „Инфостат“**. Системата предоставя **статистическа информация за демографското и социално-икономическото състояние и развитие на България**. На потребителите се предоставя **безплатен достъп до статистически данни и метаданни**, включени в Списъка на стандартните статистически показатели, разпространявани от НСИ. Същевременно има възможност за достъп до данни на по-ниски дезагрегационни нива и специфични заявки срещу регистрация. Потребителите могат сами да създават таблици с данни по различни показатели, както и да ги визуализират графично.

2016 година

България става единадесетата страна в света, която се присъединява към **Специалния стандарт за разпространение на данни (SDDS) на МВФ Plus** - най-високият международен стандарт за разпространение на данни.

На **3 февруари 2016 г., в гр. Тбилиси**, е подписано за срок от три години Споразумение между **Националния статистически институт на Република България и Националната статистическа служба на Грузия за сътрудничество в областта на статистиката**.

Датата **20 октомври е обявена за Европейски ден на статистиката**, който се отбелязва всяка година.

2018 година

Започва **Българско председателство на Съве-**

Среща в гр. Тбилиси

та на Европейския съюз в областта на статистиката. Председателят на НСИ е начело на Работна група „Статистика“ за 6 месеца. Националният статистически институт е домакин на неформална среща на ръководителите на статистическите служби от европейските страни.

Европейската комисия назначава **Мариана Коцева** за **генерален директор на Евростат**. Тя е първият българин, но и първата жена, която застава начело на европейската статистическа служба.

На годишния форум на статистическите служби в Ню Йорк под егидата на ООН е представен докладът на Open Data Watch, според който НСИ е на осмо място в света по статистически данни в отворен формат.

Подписано е **споразумение** между **Националния статистически институт на Република България** и **Националния статистически комитет на Република Беларус** за сътрудничество в областта на статистиката. Споразумението е подписано на **19 юли 2018 г. в гр. Минск** за срок от три години, след решение на Министерския съвет.

На **30 август 2018 г.**, в Учебния център на НСИ в с. Сливек, е подписан за период от три години **Меморандум за разбирателство за сътрудничество** между **Националния статистически институт на Република България** и **Статистическата служба на Република Сърбия**.

За първи път се провежда **Статистическа олимпиада за ученици, организирана от Евростат и държавите - членки на ЕС**. По регламент надпреварата е в два кръга: национален и европейски. Първият кръг се обявява и организира от Националния статистически институт. Основната цел на Европейската статистическа олимпиада е да се повиши интересът на учениците към статистиката, както и да се акцентира върху ролята ѝ при вземането на решения, лични и свързани с развитието на стра-

Среща в гр. Минск

ната. Чрез участието си в състезанието учителите са мотивирани да използват съвременни и интерактивни методи на преподаване и да насърчават учениците да работят в екип и търсят решения на предварително зададени теми и проблеми.

В първата Европейска олимпиада по статистика за ученици вземат участие общо **194 отбора** от страната с **527 ученици**.

2019 година

НСИ става първата българска институция - асоцииран член на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

Приет е **Закон за Преброяване на населението и жилищния фонд в Република България през 2021 година**.

Пусната е в експлоатация през **2019 г. информационна система „Мониторстат“**. Системата предоставя възможност за проследяване на изпълнението на стратегически документи и европейски проекти, чрез представяне на индикатори и данни относно всички етапи - от кандидатстването до контрола.

На **29 януари 2019 г., в гр. Кишинев**, за срок от три години е подписано **Споразумение за статистическото сътрудничество** между **Националния статистически институт на Република България** и **Националното статистическо бюро на Република Молдова**. Споразумението е подписано след решение на Министерския съвет.

На **16 декември 2019 г., в град Рамалла**, е подписано за срок от три години **Споразумение за сътрудничество в областта на статистиката** между **Националния статистически институт на Република България** и **Централното статистическо бюро на Палестина**. Споразумението е подписано след решение на Министерския съвет.

Информационна система „Мониторстат“

Среща в гр.Кишинев

Важен момент от инициативите на НСИ за повишаване на статистическата култура е провеждането в България на Международния конкурс за статистически плакат. В него участват над 15 хиляди ученици от 37 страни, като български ученици печелят второ място сред участниците. Класирането е обявено по време на 62-рия световен статистически конгрес в Куала Лумпур, Малайзия.

Провежда се **втората Европейска олимпиада по статистика за ученици**. В нея вземат участие общо **241 отбора** от страната с **634 ученици**.

2020 година

Поради пандемията от **COVID-19** през 2020 г. НСИ спира изследванията чрез анкетъори от началото на март до средата на май.

Пробното преброяване на населението също се осъществява **само електронно**.

Стартира Информационна система „Бизнес цикли“. Тя заменя внедрената през 2012 г. ИС „Краткосрочна бизнес статистика“.

През **2020 г. Националният статистически институт е координатор на Организацията за черноморско икономическо сътрудничество** в областта на статистиката за срок от две години.

Провежда се **третата Европейска олимпиада по статистика за ученици**. В нея вземат участие общо **412 отбора** от страната с **1 090 ученици**.

А в **Международния конкурс за статистически плакат**, проведен 2020 - 2021 г., участват общо **94 отбора** (38 училища) от 24 града на страната. Български отбори се класират на първо и трето място сред 16 600 участници от 31 държави.

През 2020 г. Националният статистически институт започна нова инициатива във връзка с повишаването на статистическата култура на широката общественост. **Изложбите на открито**, които се превръщат в традиция в следващите годи-

ни, стартират с представянето на 140-годишната история на българската статистика. На 60 пана (по 30 на български и на английски език) на Моста на влюбените при Националния дворец на културата в София оживяват вековните архивни данни на НСИ за създаването на статистическата институция след Освобождението с указ на княз Александър I и развитието ѝ до днес. С течение на времето изложбите на НСИ се превръщат в дълго чакано събитие от обществеността в различните градове на България и продължават да запознават гражданите с богатия архивен и съвременен фонд от данни, с който НСИ разполага.

2021 година

От 7 септември до 10 октомври 2021 г. е проведено осемнадесетото поред преброяване на населението и жилищния фонд в Република България. През периода 7 - 17 септември преброяването е чрез попълване на електронна преброителна карта. А от 18 септември до 10 октомври 2021 г. се провежда преброяване с преброители и посещение на жилищата и домакинствата.

Основните резултати от него са:

- население - **6 519 789**;
- жени - **3 383 527**;
- мъже - **3 136 262**;
- домакинства - **2 865 708**;
- семейства - **1 867 498**;
- жилищни сгради - **2 123 121**.

Преброяванията на населението и жилищния фонд осигуряват надеждна и изчерпателна информация за броя и характеристиките на населението и жилищния фонд на страната към определен момент, но резултатите от тях се използват през целия период до следващото преброяване.

Преброяванията са основен източник на информация по определени социални, демографски и ико-

Образец на преброителна карта от осемнадесетото преброяване през 2021 година

номически признаци на ниско териториално ниво, както и за различни подгрупи от населението. Те са единственият изчерпателен източник на данни за домакинствата и семействата в страната.

Провежда се **четвъртата Европейска олимпиада по статистика за ученици**. В нея вземат участие общо **301 отбора** от страната със **757 ученици**.

Организирана е втората изложба, свързана с 18-ото преброяване на населението и жилищния фонд в България. Изложбата се провежда в София, Пловдив и Варна. По 30 пана на български и английски език разкриват огромното богатство от демографски и социално-икономически данни, които родната статистика е събрала по време на преброяванията. Колко е населението на България, колко са мъжете и жените, какъв е броят на домакинствата, в какви жилища и при какви условия живеят българите, какви са професиите, образователното ниво и икономическата им активност, колко са столетниците в България - за тези и още много други интересни факти разказват инфографиките, които НСИ подготвя, за да запознае гражданите с живота на българското общество от 1880 г. до днес.

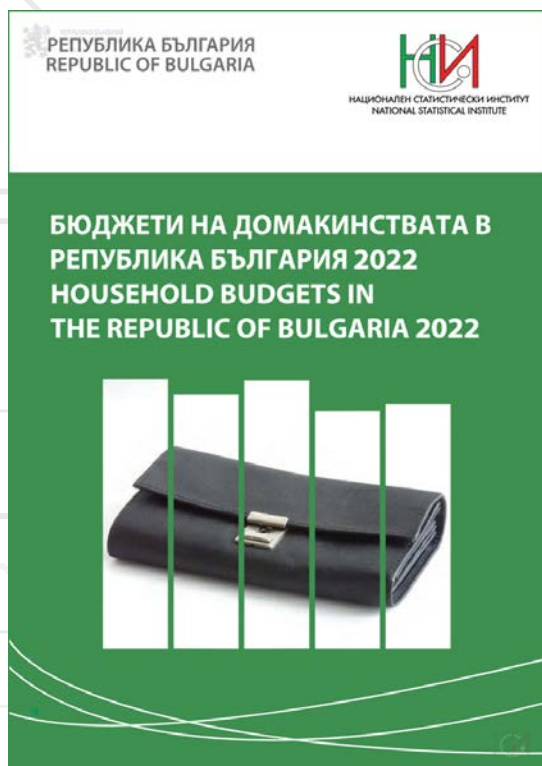
2022 година

От юли 2022 г. **председател** на НСИ е **доц. д-р Атанас Атанасов**.

Той е роден на 26 февруари 1977 г. в гр. Гоце Делчев. Магистър е по икономика, специалност „Статистика и иконометрия“ - Университет за национално и световно стопанство, гр. София. Първенец на випуска, завършил с пълно отличие. През 2015 г. става доктор по икономика, научна специалност „Статистика и демография“ - Българска академия на науките, Институт за икономически изследвания. Тема на дисертационния труд: „Иконометрични подходи за сезонно изглаждане на динамични статистически редове“.

доц. д-р АТАНАС АТАНАСОВ
председател на
Националния статистически институт
от юли 2022 година

Публикация „Бюджет на домакинствата в Република България“
2022 година

Публикация „Здравеопазване“
2022 година

От ноември 2018 г. е доцент в катедра „Статистика и иконометрия“ към Университет за национално и световно стопанство. Води лекции по дисциплините „Машинно (само)обучение“, „Статистически информационни системи“, „Статистически анализ на времеви редове“ и други специализирани дисциплини в областта на статистиката и иконометрията.

В периода декември 2012 г. - юни 2022 г. е управляващ съдружник в „Иконометрика“ ЕООД, а от януари 2006 до юни 2022 г. е управляващ съдружник в „МайкроСтат Аналитикс“ ООД, където освен мениджър участва и ръководи над 130 проекта в областта на статистиката. Консултирал е множество международни и национални институции, в т.ч. Световната банка, Администрацията на Министерския съвет, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерството на правосъдието, Министерството на икономиката, Националния осигурителен институт, Сметната палата, консултант на банки и други институции.

Автор е на над 60 научни публикации в областта на статистиката, в т.ч. 17 учебника и монографии, 16 статии в научни списания и 27 доклада в научни конференции.

Като председател на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов представлява Националната статистическа система в Комитета на Европейската статистическа система, Статистическата комисия на ООН, Конференцията на европейските статистици към Икономическата комисия за Европа на ООН, Комитета по статистика и политики в областта на статистиката към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). От 2023 г. е член на Групата на високо равнище за партньорство, координация и изграждане на капацитет за статистика за Програмата на ООН до 2030 г. за устойчиво развитие като един от петимата представители за региона на Северна Америка и Европа.

Членува в Световното иконометрично дружество

(Member of the Econometric Society) и Европейската мрежа за индустриална и бизнес статистика (ENBIS). Институционален член на Международния статистически институт (ISI) и Международната асоциация за официална статистика (IAOS).

Провежда се **третата Партньорска проверка на Националната статистическа система на България** в рамките на членството в **Европейската статистическа система**.

Цикълът на партньорските проверки е не просто механизъм за преглед как дадена статистическа служба работи, но и механизъм, който недвусмислено, чрез документи, доказва качеството на произведената статистическа информация.

Целта на партньорските проверки е да се оцени съответствието на членовете на ЕСС с принципите и показателите в Кодекса на европейската статистическа практика (CoP). Последващите проверки препоръки подпомагат статистическите служби да развиват и подобряват своята статистическа дейност. Този подход може да доведе дори до преразглеждане и обогатяване на Кодекса, като отрази своевременно нови явления и тенденции.

През 2022 г. НСИ преминава **успешен одит** и отново е сертифициран по водещите **международни стандарти за информационна сигурност и за управление на качеството ISO 27001 и ISO 9001**.

На **Европейската олимпиада по статистика (EOC) победител в групата 16 - 18 години е отбор DATAPOWER от Националната търговско-банкова гимназия в София** с прецизно създадено видео за екологичната ситуация в България.

Журито се впечатлява от отлично представената статистика, подкрепена от красиви картини, добра презентация и оригинална музика.

При провеждането на националния кръг на **пета-та олимпиада по статистика**, участие вземат общо **1 043 ученици**, разпределени в **406 отбора**.

2023 година

Създава се **Синдикален съвет - консултативен орган към председателя на НСИ**, като за първи път в НСИ се подписва **Колективен трудов договор**.

С **Решение 613 от 11 септември 2023 г. на Министерския съвет на Република България**, по предложение на председателя на Националния статистически институт (НСИ), се приема **Национален списък с показатели за наблюдение на напредъка по постигане на целите на Организацията на обединените нации за устойчиво развитие (ЦУР на ООН)**.

За разработването на списъка, със Заповед на председателя на НСИ, се сформира Междуведомствена работна група, създадена на основание чл. 3, т. 1 от Постановление № 52 от 10 април 2023 г. на Министерския съвет за организация и координация на наблюдението и отчитането на изпълнението на ЦУР на ООН. Работната група се ръководи от НСИ, като в нея участват представители на водещите и партниращи институции, отговорни за отчитането на изпълнението на всичките 17 цели на ООН за устойчиво развитие.

Работната група подпомага и участва в ежегодната актуализация на показателите и стойностите по показателите от Националния списък, както и подпомага процеса на консултации с международни организации при отчитане на напредъка по Целите за устойчиво развитие.

Провежда се **шестата Европейска олимпиада по статистика за ученици**. В нея вземат участие общо **1 390 ученици в 472 отбора** от страната.

В **Международния конкурс за статистически плакат**, проведен **2022 - 2023 г.**, участват общо **165 отбора (61 училища)** от **34 града на страната**.

2024 година

Най-значимото събитие за НСИ през годината е присъединяването на България към Комитета

по статистика и политики в областта на статистиката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР).

През **март 2024 г. НСИ** е домакин на **втора партньорска проверка на ОИСР**, приключила с висока оценка за работата на българските статистици.

През **юни 2024 г.** делегация от експерти на НСИ и БНБ, ръководена от председателя на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов, взема участие в **21-вото заседание на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката в централата на ОИСР в Париж**, по време на което се провежда и официалното изслушване в рамките на прегледа по присъединяване на България към организацията.

С официално писмо от председателя на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) г-н Геир Акселсен председателят на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов е информиран за **успешното приключване на прегледа по присъединяването на България към Комитета.**

Специално внимание се обръща на добре развитата правна и институционална рамка, солидната инфраструктура от данни, регистрите, с които НСИ разполага, както и дългогодишния опит на служителите на НСИ в провеждането на теренни изследвания и преброявания, гарантиращ висока степен на отговор от респондентите, дори и при доброволните изследвания. Екипът на НСИ получава специална благодарност за доброто сътрудничество с дирекция „Статистика и данни“ на ОИСР в рамките на проведените през 2023 г. и 2024 г. мисии на място в НСИ за преглед на съвместимостта на националното законодателство по единствения правен инструмент на ОИСР в областта на статистиката - „Политиката на Съвета на ОИСР за добра статистическа практика“.

През 2024 г. е създаден **Консултативен съвет към**

Среща в гр. Париж

Статистически справочник 2024

председателя на НСИ с участие на представители от ръководните органи на национално представителните работодателски организации.

Председателят на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов е член на Обществения съвет „Икономика на светло“ (ОСИС), инициран от Асоциацията на индустриалния капитал в България и участва в заседанията на Съвета.

НСИ въвежда в експлоатация нова информационна система „Статистически бизнес регистър“ (СБР).

За първи път през 2024 г. се публикува информация за показател „Гъстота на населението“ по видове територии и общини в информационна система „Инфостат“.

През 2024 г. НСИ участва в няколко срещи, свързани с инициативата на Европейската комисия „Българска коалиция срещу дезинформацията“, която представлява партньорство между български и европейски институции, журналисти, представители на неправителствения сектор и академичните среди.

В областта на статистиката на потребителските цени през 2024 г. НСИ активно участва съвместно с Министерството на финансите, Министерството на икономиката и индустрията и Комисията за защита на потребителите в провежданите дискусии на национално ниво относно обмена на информация и намирането на механизъм за мониторинг на цените съгласно Националния план за въвеждане на еврото в Република България, приет с Решение на Министерски съвет № 797, и регламентирани институционални задължения в Закона за въвеждане на еврото в Република България.

През 2024 г. в областта на статистиката на селското и горското стопанство експертите на НСИ участват заедно с другите партньорски организации в дейностите по подобряване на взаимодействието в рамките на Националната статистическа система. Служителите на НСИ присъстват на заседания на

Националният комитет по системата за земеделска счетоводна информация, на Комитета за наблюдение на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023 - 2027 г., на Комитета за наблюдение на Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021 - 2027 година. Експерти от НСИ участват и в работната група за изготвяне на предложения и допълнения на Наредба № 3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани, както и в работна среща с представители на ЕК относно преобразуване на системата за земеделска счетоводна информация в система за информация за устойчивостта на земеделските стопанства.

Председателят на НСИ представя страната и на **55-ата сесия на Статистическата комисия на ООН (СКООН)**, която се провежда от **27 февруари до 1 март 2024 г. в гр. Ню Йорк**. По същото време се състои и форум на високо равнище, на който е обсъдено прилагането на фундаменталните принципи на официалната статистика.

През 2024 г. с Решение № 156 от 8 март 2024 г. на Министерски съвет стартира подготовката на Втори доброволен национален преглед за изпълнение на Целите на ООН за устойчиво развитие, като представители на НСИ участват в две заседания на Постоянната работна група към Съвета за развитие за отчитане на напредъка по изпълнението на ЦУР на ООН. Провеждат се кръгли маси със заинтересованите страни, като НСИ участва в три кръгли маси: по цели 1, 4, 5, 10, по цели 8, 9 и 12 и по цел 13.

Председателят на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов участва в **19-ата Конференция на Международната асоциация за официална статистика и Международния статистически институт**, проведена в периода 15 - 17 май 2024 г. в гр. Мексико сити под мотото „Да подобрим вземането на решения за всички“. Домакин на международната конференция е Националният институт по статистика и география на Мексико.

Среща в гр. Мексико сити

Списание „Статистика“ 1/2024 година

В първия ден доц. Атанасов модерира сесия с актуална и за България тема „Преминване от преброяване, базирано на регистри, към създаването на Статистически регистър на населението“. По време на сесията ръководителите на националните статистически офиси на Литва, Хърватия, Нова Зеландия, Гърция и Уругвай споделят опыта на държавите си от последното преброяване на населението и жилищния фонд и обсъждат възможностите и предизвикателствата, които административните източници предоставят при провеждането му.

По време на тридневната конференция, в рамките на 49 сесии, представителите на статистическата общност от цял свят обсъждат ролята на официалната статистика като важно обществено благо, на което всички потребители разчитат за вземането на информирани решения. Сред обсъжданите теми са възможностите за подобряване на взаимодействието с всички заинтересовани страни, за да се отговори по-добре на нуждите на потребителите и на предизвикателствата, пред които е изправена официалната статистика, на фона на все по-бързо развиващите се екосистеми от данни и увеличаващия се брой източници на информация.

През май 2024 г. председателят на НСИ участва в:

- Заседание на Националния съвет за сътрудничество по етническите и интеграционните въпроси;
- Международна конференция, посветена на статистическата грамотност в Европа. Събитието се провежда в Брюж, Белгия и е организирано съвместно от Статистическата служба на Белгия и Евростат във връзка с белгийското председателство на ЕС. Разговорите по време на конференцията се насочват върху повишаването на статистическата и информационната грамотност сред младите хора чрез насърчаване на по-тясното сътрудничество между образователните институции и официалните статистики. Обменен е опит относно интегриране-

Среща в гр. Брюж

то на официалната статистика в образователни материали, дейности и програми за младите хора. Акцент в дискусиите са значението на статистическата грамотност във времена на дезинформация и фалшиви новини, ефективна комуникация с младите хора и стратегии за ангажирането и образоването им. Споделени са добри практики и е начертана пътна карта за бъдещи съвместни инициативи.

Председателят на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов участва в 72-рата пленарна сесия на Конференцията на европейските статистици (КЕС), проведена в **периода 20 - 21 юни 2024 г. в Женева, Швейцария**. Събитието се организира от Икономическата комисия за Европа на ООН (ИКЕ на ООН).

За първи път излиза публикация на НСИ **„Деца в България“**. Публикацията е представена на съвместна пресконференция на НСИ и УНИЦЕФ по случай 1 юни.

По покана на изпълнителния директор на Националния статистически офис на Република Грузия, председателят на НСИ доц. д-р Атанасов и заместник-председателят д-р Колев, вземат участие в регионална конференция на тема „Ускоряване на напредъка към приобщаващо развитие чрез статистика, основана на пола“, която се провежда на **25 и 26 юли в Тбилиси**.

В изпълнение на дейностите, заложи в Националната пътна карта с дейности по сътрудничество с ОИСР, са организирани три комуникационни събития - кръгли маси на тема „Националният статистически институт като пълноправен член на Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР“ през юни в Югозападния район за планиране, през септември в Югоизточния район за планиране и през декември в Северния централен район за планиране с участието на ТСБ, местни органи на управление, териториални офиси на централната администрация, работодателски организации и НПО.

През 2024 г. е проведено съвместно пленарно за-

Среща в гр. Женева

Публикация „Деца в България“
2024 година

седание на Конференцията на Европейските статистики към ИКЕ на ООН и Експертния комитет на ООН за Европа за управление на геопространствена информация (UN - GGIM Europe), който играе водеща роля в определянето на насоките за развитие на геопространствена информация. Разглежданите теми по време на заседанието включват: интегрирането на геопространствени и статистически данни, употребата на изкуствен интелект, големи данни, езикови модели и машинно обучение при разработването на официална статистика и геопространствени данни, свързването на данни между различни области и източници. Обсъдени са и стратегическите насоки, които могат да бъдат предприети в съвместната работа на статистическите служби и геопространствените и кадастралните агенции. Европейските статистики обсъждат също и предстоящата ревизия на Системата от национални сметки, координацията на международната статистическа дейност в региона на ИКЕ на ООН, работата на Групата на високо равнище за модернизация на официалната статистика и други.

През 2024 г. председателят на НСИ доц. д-р Атанас Атанасов и директорът на дирекция „Многосекторна статистика, методология и регистри“, г-жа Антоанета Илкова участват в **11-тата Европейска конференция за качество в официалната статистика**, която се провежда в гр. Ещорил, Португалия. Събитието се организира от Португалската статистическа служба в тясно сътрудничество с Евростат под мотото „Официалната статистика като стълб на демокрацията“.

В първия ден от конференцията доц. Атанасов модерират сесия на тема „Внедряване на интелигентни статистически изследвания“. В сесията участват представители на Евростат, статистическите служби на Германия, Италия, Нидерландия и Норвегия и Утрехтския университет. Участниците представят концепциите си за внедряване на иноватив-

Среща в гр. Ещорил

ни инструменти за извършване на потребителски изследвания и споделят опыта на респективните си институции в този процес.

По време на четиридневната конференция, в 40 различни сесии, представителите на националните статистики, академичните среди и потребителите имат възможността да дискутират множество въпроси в областта на качеството на националните и европейската статистика. Сред разглеждани теми са институционалните рамки за качество в официалната статистика, иновациите и научните изследвания за повишаване на качеството, използването на изкуствен интелект и свързаните с неговата употреба етични въпроси, статистическа грамотност и много други.

През септември 2024 г. в рамките на 88-ия Солунски международен панаир председателят на Националния статистически институт, доц. д-р Атанас Атанасов, и председателят на статистическата служба на Република Гърция, Атанасиос Танопулос, подписват **Меморандум за разбирателство**, с който дават началото на нов етап в сътрудничеството между двете институции.

През същия месец председателят на НСИ участва в среща на ръководителите на европейските статистически институции на тема „Разработване на визия за развитието на Европейската статистическа система до 2030 година“. Събитието се организира от Централната статистическа служба на **Унгария** съвместно с Евростат в рамките на унгарското председателство на Съвета на ЕС. Председателите на националните статистически институти на държавите членки и генералният директор на Евростат дискутират необходимостта от разработването на ясна визия за развитие на Европейската статистическа система (ЕСС) на фона на непрекъснато променящата се среда, в която националните статистики трябва да функцио-

Среща в гр. Солун

Среща в Унгария

нират. Участниците се обединяват около идеята, че ускораването на технологичното развитие и нуждите от статистически данни, произтичащи от развиващите се приоритети на ЕС, трябва да бъдат взети предвид при определянето на следващите цели на ЕСС. Насърчаването на по-голямо сътрудничество и координация между партньорите в ЕСС също е от съществено значение за гарантиране на сравнимостта, навременността и надеждността на европейската статистическа информация.

През 2024 г. заместник-председателят на НСИ д-р Свилен Колев е избран за член на Изпълнителния борд на Комитета по парична и финансова статистика и статистиката на платежния баланс (CMFB) за мандат 2025 - 2026 г. след проведена изборна процедура сред членовете на Комитета.

Комитетът по парична и финансова статистика и статистиката на платежния баланс е създаден с Решение на Съвета на ЕС от 25 февруари 1991 г. с цел да подпомага Европейската комисия при съставянето и въвеждането на многогодишна работна програма по отношение на паричната и финансовата статистика и на статистиката на платежния баланс. Той има задачата да изразява становища относно развитието на статистиката в различни направления, които са необходими за политиката, провеждана от Съвета, Комисията, Европейската система на централните банки (ЕСЦБ) и различните комитети, които ги подпомагат и изразява становища по отношение на връзките между паричната и финансовата статистика и статистиката на платежния баланс и между определени други статистически направления, на които се базират европейските и националните статистически и счетоводни стандарти.

В **гр. Пекин** е проведена историческа първа официална среща между ръководствата на Националния статистически институт и Националното

Среща в гр. Виена

статистическо бюро на Китай. Заместник-председателят на НСИ д-р Свилен Колев и заместник-комисарят на Националното статистическо бюро на Китай г-жа Жуан Дзиенхон обсъждат възможностите за сътрудничество между двете институции. Представена е дейността на НСИ и работата за пълноправното членство в ОИСР и Еврозоната, обсъдени са и актуалните данни за китайската икономика като БВП и инфлацията, методите за събиране и производство на данни в областта на макроикономическата статистика, нови проекти и бъдещи планове.

През 2024 г. е обновена дигиталната библиотека на НСИ, която е една от първите и най-богати библиотеки в Европа. Дигиталната библиотека предлага по-широки възможности за търсене на съвременна и архивна статистическа информация на български и английски език в над 14 хиляди библиографски описания. Модернизираните модули на азбучния и предметния каталог, обогатеният фонд от ключови думи за заявяване и визуализациите на изданията правят лесен достъп до знанието, което предлагат данните на НСИ. За всички, за които числата са източник на информация за миналото, настоящето и бъдещето на официалната статистика, вече е на разположение и текстов формат на част от сканираните колекции в новия дигитален център на НСИ. Използването на софтуера за оптичното разпознаване на символи облекчава работата на учащата се младеж, а академичната общност и бизнеса могат да използват цялото налично съдържание за своите анализи и прогнози. Модерната техника и технологиите, които се използват за сканиране на хартиените публикации, позволяват превръщането на дигиталната библиотека в безценен източник на информация и приближават потребителите до професионалната работа на статистиците.

Среща в гр. Пекин

Дигитална публикация „Класификация на икономическите дейности“ 2025 година

Среща във Франция

През 2024 г. е разработена нова версия на Класификацията на икономическите дейности **КИД - 2025**, която влиза в сила от **1 януари 2025 година**. Промяната е в изпълнение на Регламент № 137 от 10 октомври 2022 г. на Европейската комисия за установяване на Европейската статистическа класификация на икономическите дейности - NACE Rev. 2. Актуализацията на NACE е резултат от петгодишен процес на консултации, координиран от Евростат, в който вземат участие националните статистически институти на ЕС и ЕАСТ, генералните дирекции и службите на Европейската комисия, европейските търговски и бизнес асоциации и Европейската централна банка. НСИ участва активно в проведените консултации. Актуализираната класификация отразява технологичното развитие и структурните промени на икономиката през последните две десетилетия, като дава възможност за модернизиране на европейската статистика и допринася чрез посъпоставими и подходящи данни за по-доброто икономическо управление на международно, европейско и национално равнище.

На **15 и 16 октомври 2024 г.** председателят на НСИ участва в Конференция на производителите и ползвателите на европейска статистика „Отвъд БВП: минало, настояще, визия за бъдещето“. Събитието се организира съвместно от Евростат и Европейската централна банка под егидата на Европейския статистически консултативен комитет (ESAC) с цел да подобри диалога между производителите, методолозите и ползвателите на европейска статистика чрез идентифициране на изискванията на потребителите, споделяне на най-добрите практики за производство на официална статистика и проучване на иновативни идеи за събиране и анализ на данни. Домакини на конференцията са Френската национална статистическа служба и Централната

банка на Франция (Банк дьо Франс).

На **21 октомври 2024 г.** представители на Регионалния офис за Европа на Световната здравна организация (СЗО) посещават НСИ и се срещат с председателя на НСИ и началници на отдели от дирекция „Демографска и социална статистика“ и дирекция „Бизнес статистика“.

Ролята на официалната статистика при кандидатстването за членство в регионални и международни организации и опитът на НСИ в процеса на присъединяване към Комитета по статистика и политики в областта на статистиката на ОИСР е споделен от председателя на НСИ **и по време на 19-ата Международна конференция на младите учени**, организирана от Университета за национално и световно стопанство на 7 и 8 ноември 2024 година.

Председателят на НСИ участва в **5-ия Световен форум за данни на ООН**, който се провежда в **гр. Меделин, Колумбия в периода 12 -15 ноември 2024 година**. Събитието се организира с подкрепата на Статистическия отдел на ООН, а домакин тази година е националната статистическа служба на Колумбия. В рамките на четири пленарни заседания на високо равнище, повече от 70 тематични сесии и интерактивни семинари над 2 000 участници обсъждат множество въпроси, свързани с ролята на данните в изпълнението на Целите на ООН за устойчиво развитие (ЦУР). Сред разглежданите теми са иновациите за интегриране и използване на различни източници на данни, подобряване на статистическата грамотност и начините за разпространение на статистическа информация, както и необходимостта от сътрудничество на национално, регионално и международно ниво.

Провежда се **седмата Европейска олимпиада по статистика за ученици**. В нея вземат участие общо **523 отбора** от страната с **1 272 ученици**.

През 2024 г. НСИ организира изложба на тема „Младежите на България в европейското семей-

Среща в НСИ

Среща в гр. Меделин

ство". Тя е съставена от 28 авторски пана на български и на английски език, на които са представени статистически данни за младите хора от 16- до 29-годишна възраст в България, сравнени с връстниците им в Европейския съюз. Изложбата е организирана в пространството Галерия на открито пред Народния театър „Иван Вазов“ в София, както и в различни градове в страната - Варна, Пловдив, Велико Търново, Благоевград, Бургас, Враца. Изложбата е част от дългосрочната програма на Националния статистически институт за повишаване на статистическата грамотност сред младите хора, с цел да могат да четат, разбират и анализират данните, както и да знаят къде и как да търсят статистическа информация.

Подобрили са условията на труд и заплащането на служителите на НСИ, като:

- През първите 6 месеца на 2024 г. е постигнато увеличение средно с 40% и заплатите на всички служители бяха изравнени по длъжности.
- Закупени са нови офис столове, лаптопи, както и компютри с монитори, които са предоставени за ползване на служителите от ЦУ на НСИ и на Териториалните статистически бюра.
- Извършени са ремонти в ОСИ - Перник, ОСИ - Ловеч, почивните бази на НСИ в КК „Боровец“, Приморско и Китен.

2025 година

От юли 2022 г. до **май 2025 г.** Националният статистически институт сключва споразумения за сътрудничество с 25 държавни институции и университети, международни и национални организации, частни държатели на данни и други.

Международни организации

- Евростат (анекс към основното споразумение)
- Върховен комисариат за бежанците на ООН (ВКБООН)

- Фонд за децата на ООН (УНИЦЕФ)

Министерства

- Министерство на труда и социалната политика
- Министерство на младежта и спорта
- Министерство на образованието и науката (подновено)
- Министерство на вътрешните работи (подновено)

Агенции

- Агенция за социално подпомагане
- Агенция за обществени поръчки
- Българска агенция за безопасност на храните
- Агенция по вписванията
- Национална агенция по приходите
- Меморандум за сътрудничество между НСИ, БНБ и МФ

Частни държатели на данни

- Лидл
- Фантастико
- Кауфланд
- Билла България

Банки

- Българска народна банка
- Българска банка за развитие

Университети

- Меморандум за сътрудничество между УНСС, ПВ, НСИ, МК, НСОРБ и НАПОС
- Институтът „Големи данни в полза на интелигентно общество“ (GATE), към Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Други

- Българска стопанска камара
- Фонд мениджър на финансови инструменти
- Съюз за стопанска инициатива
- Общинско предприятие „Софияплан“.

Подписване на Споразумение с АОП

В периода 2024 - 2025 г. информационните системи на НСИ успешно са адаптирани за работа с евро и са внедрени в експлоатация в срок.

В заключителен етап е надграждането на ИС „Мониторстат“ в рамките на Плана за възстановяване и устойчивост. Работата започва през втората половина на 2023 г., като основна цел на проекта е осигуряването на универсален, стандартен инструмент за стратегическо планиране, мониторинг на изпълнението и отчетност на всички стратегически и оперативни документи на държавата на централно и местно ниво.

*В периода 2023 - 2025 г. наред с включването на експерти от НСИ в обученията, провеждани от Института по публична администрация и Евростат, в НСИ са проведени **31 обучения** за повишаване на квалификацията на служителите. След проучване и анализ на наличните умения и компетентности на експертите на НСИ и идентифициране на недостига им в определени области, са конструирани специално създадени за тях обучения, с индивидуални програми и използване на услугите на академични преподаватели с висока експертност и специализация в конкретния тип обучение. Опитът показва, че съчетаване на лекционна форма с интерактивни методи на обучение, заедно с провеждането на обученията на място в НСИ, предизвиква по-голяма практическа приложимост.*

- Въведение в R;
- Работа с Microsoft Excel (начинаещи и напреднали);
- Работа със софтуерен продукт за статистическа обработка на данни IBM SPSS Statistics (начинаещи и средно напреднали);
- Проектиране на представителни извадки с Complex Samples;
- Курс по „Сезонно изглаждане на данни с JDemetra+“;
- Вътрешни одитори на системи за управление на качеството (ISO 9001:2015) и на сигурността на информацията (ISO/IEC 27001:2022) съгласно указанията на ISO 19011:2018;

- Обучение по защита на класифицираната информация;
- Етични норми, поведение и работа с потребители и респонденти;
- Обучение на тема „Внедряване на новата версия на КИД - 2025“;
- Правото на ЕС и българската администрация;
- Работа с текстова програма Word (напреднали).

През **януари 2025 г.** специализираното издание списание „Статистика“ на Национален статистически институт се присъединява към онлайн библиотека Central and Eastern European Online Library (CEEOL).

През **март 2025 г.** председателят на Националния статистически съвет доц. д-р Екатерина Тошева участва в семинар на Европейския статистически консултативен комитет.

През **март 2025 г.** на двудневно посещение в НСИ са изпълнителният директор на Статистическата служба на Косово Авни Кастрати и директорът „Регистрация на населението“ Юли Шала. Целта на визитата е да се обсъдят на високо ниво възможностите за бъдещо сътрудничество в областта на статистиката между двете институции.

През **април 2025 г.** Националният статистически институт сключва договор с „МЛ - ИНЖЕНЕРИНГ“ ЕООД за обновяване на административната сграда на института. Финансирането е по проект № BG-RRP-4.020-0108 „Устойчиво енергийно обновяване на административна сграда на Националния статистически институт на Република България“ по Плана за възстановяване и устойчивост.

През **май 2025 г.** директорите на шестте териториални статистически бюра получават новите служебни автомобили, закупени след провеждане на обществена поръчка със средства от бюджета на НСИ.

В **края на май** Народното събрание приема на първо четене Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за статистиката относно **въвеждането на**

Информационна система „Единна входна точка“ (ИС ЕВТ), която ще позволи на бизнеса автоматизирано подаване и обработка на годишните финансови отчети еднократно и едновременно към НСИ, НАП и Агенцията по вписванията.

През 2025 г. се провежда **осмата Европейска олимпиада по статистика за ученици**, в която участват общо **510 отбора** от **130 училища** в страната с **1 230 ученици**.

Националният кръг на **Международния конкурс за статистически плакат 2024 - 2025** се провежда през периода **февруари 2024 - март 2025 година**, а международният - през април - октомври 2025 година. Категориите в конкурса вече са четири, за участие са регистрирани **92 отбора** от **30 населени места** и **50 училища в страната**. Най-много плакати са изпратени от учебни институции от София - 23, следвани от Габрово и Пловдив - 8, и Добрич - 6 плаката.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През изминалите 145 години българската статистика извървя дълъг и достоен път на устойчиво развитие, градивна еволюция и безспорен принос към напредъка на обществото. Това не е просто история, а доказателство за способността на една институция да отстоява своята мисия и да отговаря на променящите се потребности на държавата и гражданите.

От първите преброявания след Освобождението до днешните дигитални платформи и интегрирани системи, статистическата институция у нас се утвърди като източник на знание, прозорец към действителността и компас за бъдещето. В този дълъг процес особена роля изиграха професионализмът, отговорността и стремежът към обективност, характерни за поколения специалисти.

Днес, в условията на ускорена дигитална трансформация и глобални предизвикателства, българската статистика поема по нов път - към иновации, автоматизация и изкуствен интелект. Внедряването на интелигентни технологии, модели и алгоритми за обработка на големи данни ще отвори нови хоризонти за производството на точна, обективна, достоверна и актуална статистическа информация, необходима за анализа на социално-икономическите процеси.

С визия за развитие до средата на 21 век, основана на прозрачност, ефективност и технологично обновление, Националният статистически институт поставя амбициозна, но необходима цел: да превърне статистическата информация в динамичен, достъпен и интелигентен инструмент в услуга на обществото.

Миналото е нашата основа. Бъдещето - нашата отговорност!

БИБЛИОГРАФИЯ

1. 120 години българска статистика 1800 - 2000, София 2001 г., Национален статистически институт.
2. 125 години българска статистика, София 2005 г., Национален статистически институт.
3. 140 години българска статистика. За статистиката с любов, София 2020 г., Национален статистически институт.
4. България в огледалото на статистиката. Историческа мозайка, София 2017 г., Национален статистически институт.
5. Албум от графическа статистика. Състояние на населението според преброяването на 1 януари 1893. С., Статистическо бюро. Държавна печатница, 1896 г. (с 36 картограми и диаграми).
6. Албум от графическа статистика за основните училища в Княжество България през учебната 1894/95 година. С., Дирекция на статистиката, 1899.
7. Общи резултати от преброяване на населението на 1 януари 1881. С., Статистическо бюро, 1884.
8. Общи резултати от преброяване на населението в Южна България (Източна Румелия) 1 януари 1885. С., Статистическо бюро, 1888.
9. Общи резултати от преброяване на населението в Княжество България на 1 януари 1888. С., Статистическо бюро, 1890.
10. Общи резултати от преброяване на населението на 31 декември 1900. С., Дирекция на статистиката, 1905.
11. Преброяване на индустриите, насърчавани от държавата от 1904. С., Главна дирекция на статистиката, 1906.
12. Рангелова, Р. Национален доход и икономически растеж на България 1924 - 1945 година. Статистика, 2000, кн. 1-2.
13. Резултати от преброяването на добитъка и колите в Българското княжество към 1 януари 1888 година. С., Военно министерство, 1890.
14. Резултати от преброяването на държавните чиновници и служещи в Княжество България на 1 юни 1904 година. С., Главна дирекция на статистиката, 1908.
15. Резултати от преброяването на зданията в Българското княжество към 1 януари 1888 година. С., Военно министерство, 1890.
16. Списък на учителите и учителките в народните класни училища в Княжество България през учебната 1892 - 93 година. С., Статистическо бюро, 1892.
17. Списък на учителите и учителките в народните основни и детски училища в Княжество България през учебната 1892 - 93 година. С., Статистическо бюро, 1892.
18. Статистика за движението на корабите по българските пристанища 1886 - 1890. С., Статистическо бюро, 1895.
19. Статистика за основните училища в Княжество България през учебните 1891 - 92, 1892 - 93, 1893 - 94 години. С., Дирекция на статистиката, 1900.
20. Статистика на българските училища в Европейска Турция (Македония и Одринско) за учебната година 1893 - 1894. Шумен, 1895.
21. Статистика на злополуките в Царство България за 1922 година. С., Главна дирекция на статистиката, 1927.
22. Статистика на изборите за народни представители. С., Главна дирекция на статистиката, 1900.
23. Статистика на кооперативните сдружения, 1920. С., Главна дирекция на статистиката, 1923.
24. Статистика на работническите надници в индустриалните предприятия в Царство България за 1924 и 1925 година. С., Главна дирекция на статистиката, 1927.
25. Статистически годишник на Българското царство. С., Главна дирекция на статистиката, 1910 год., т. 1, 1910 (за 1909).
26. Статистически сведения за Българските държавни железници през 1894 и I полугодие на 1895 година. С., Министерство на обществените сгради, пътищата и съобщенията, 1895.
27. Сто години българска държавна статистика (1881 - 1981). С., КЕССИ, 1984.

Над изданието работиха:

*Антоанета Илкова
Здравка Бобева
Мария Проконова-Гочова
Диана Ненкова
Веселина Попова
Соня Златанова
Дилена Питова*

Редактори:

*Антоанета Илкова
Веселина Попова
Дилена Питова*

Илюстрации и снимки:

Станислав Миков, Любомир Блатски

Художествено оформление и предпечат:

Диана Ненкова, Станислав Миков

Печат:

*Издателска къща „Св. Георги Победоносец“ ЕООД
ISBN 978-619-155-047-0*

В изданието са използвани архивни материали, снимки и илюстрации от фонда на Националния статистически институт, Народна библиотека „Иван Вазов“ - гр. Пловдив, Уикипедия (към 01.06.2025 година)

Всички права запазени. Тази книга не се издава с търговска цел. Не е разрешено публикуването на книгата или на част от нея под каквато и да е форма без изричното писмено разрешение на Националния статистически институт.